

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Kasvupalveluvirastosta, kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä ja turvallisuusselvityslain 37 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Kasvupalveluvirastosta ja laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä, jolla kumottaisiin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettu laki. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi turvallisuusselvityslakia.

Esityksessä ehdotetaan, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus jatkaisi valtion ja maakuntien yhdessä käyttämien työ- ja elinkeinohallinnon sähköisten ja digitaalisten palvelujen sekä tietojärjestelmien ja alustojen tuottamista ja ylläpitämistä ja muuttuisi tältä osin Kasvupalveluvirastoksi. Virasto hoitaisi myös kotoutumisen edistämisestä annettavaksi ehdotetussa laissa tarkoitettuja valtion korvauksia koskevat tehtävät. Virasto jatkaisi vuoden pituisen siirtymäajan kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen myöntämien tukien ja korvausten maksamista ja takaisinperintää sekä valtion virastoille ja laitoksille osoitettujen määrärahojen käytön seurantaa koskien. Siirtymäaikana virasto hoitaisi lisäksi maakuntien kasvupalveluina myöntämien erikseen säädettyjen tukien ja avustusten maksamista, maksamisen keskeyttämistä, takaisinperintää, palauttamista ja maksamisen lopettamista koskevia tehtäviä häiriöttömien maksatusten turvaamiseksi. Tämän jälkeen siirtymäajan maksamista koskevat tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö siirtyisivät maakuntiin ja Uudenmaan kasvupalvelut järjestävään kuntayhtymään.

Kasvupalveluvirastoon siirrettäisiin myös nykyisin Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen erillisyyksikössä, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa, hoidettavat sähköisten ja digitaalisten palvelujen käytön tukea koskevat tehtävät. Kasvupalveluvirasto tarjoaisi valtakunnallisesti keskitettyä neuvontaa valtakunnallisissa kasvupalveluissa sekä sähköisten ja digitaalisten palvelujen käytön tukea loppuasiakkaille, viranomaisille, palveluntuottajille ja muille sidosryhmille. Maakunnalliset tarpeet huomioitaisiin Kasvupalveluvirastossa perustamalla sille johtokunta ja asiakasneuvottelukunta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettujen maakunnallisten ja valtakunnallisten kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä. Käsittelyä varten olisi rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä voitaisiin käsitellä myös muiden kuin kasvupalveluiksi katsottavien julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä neuvonta- ja kehittämispalvelujen asiakastietoja. Turvallisuusselvityslain viittaus yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään päivitetäisiin koskemaan ehdotettua asiakastietolakia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 samaan aikaan muiden maakunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen liittyvien lakien kanssa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus.....	5
Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja sen tehtävät.....	7
Kielellisten oikeuksien toteutuminen.....	10
Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä.....	11
Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä.....	12
Verkkopalvelut.....	14
Tietosuojalaki.....	16
Liikesalaisuuslaki.....	17
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.....	18
Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta.....	21
Lakiesitys julkisen hallinnon tiedonhallinnasta.....	21
Sähköistä asiointia ja digitaalisten palvelujen tarjoamista koskeva lainsäädäntö.....	24
Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottava ja kehittävä palvelukeskus Valtori.....	25
Maakuntalakiesitys.....	26
Lakiesitys alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista.....	29
Lakiesitys julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista.....	31
Lakiesitys alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta.....	32
Lakiesitys kotoutumisen edistämisestä.....	33
Turvallisuusselvityslaki.....	33
2.2 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö.....	34
Euroopan ihmisoikeussopimus.....	34
Sopimus Euroopan unionin toiminnasta.....	34
Euroopan unionin perusoikeuskirja.....	34
EU:n yleinen tietosuoja-asetus.....	35
2.3 Nykytilan arviointi.....	41
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	43
3.1 Tavoitteet.....	43
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	45
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	48
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	51
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	51
Vaikutukset yrityksiin.....	51
Vaikutukset julkiseen talouteen.....	51
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	53
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	54
Vaikutukset yhdenvertaisuuteen.....	54
Työllisyysvaikutukset.....	55
Vaikutukset tietosuojaan.....	55

5	ASIAN VALMISTELU	58
5.1	Valmisteluvaiheet	58
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	59
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	65
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	67
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	67
1.1	Laki kasvupalveluvirastosta	67
1.2	Laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä	71
	1 luku Yleiset säännökset	72
	2 luku Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä	74
	3 luku Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä	92
	4 luku Tiedot arviointia, seuranta, kehittämistä ja ohjausta varten	96
	5 Luku Voimaantulo	97
1.3	Turvallisuusselvityslaki	97
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	97
3	VOIMAANTULO	98
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	99
	LAKIEHDOTUKSET	108
	1. Laki Kasvupalveluvirastosta	108
	2. Laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä	112
	3. Laki turvallisuusselvityslain 37 §:n muuttamisesta	122

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys on osa pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisia rakennepoliittisia uudistuksia ja maakuntauudistusta koskevaa kokonaisuutta. Esitys liittyy myös hallituksen julkisten palvelujen digitalisoimista koskevaan kärkihankkeeseen. Hallitusohjelman mukaan julkiset palvelut on rakennettava käyttäjälähtöisiksi ja ensisijaisesti digitaalisiksi.

Hallitus on antanut esityksen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp, jäljempänä *maakuntalakiesitys*). Esityksen sisältämän maakuntalakiehdotuksen mukaan maakunnan tehtävänä olisivat muun muassa innovaatioympäristöihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen. Maakunnan tehtävistä säädetään tarkemmin muussa lainsäädännössä.

Hallituksen esityksissä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista (HE 35/2018 vp), laiksi julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista ja laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta (HE 93/2018 vp) sekä laiksi kotoutumisen edistämisestä (HE 96/2018 vp) ehdotetaan säädettävän kasvupalveluiksi kutsutuista palveluista. Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluita koskevan lakiesityksen mukaan kasvupalveluja järjestetään ja tuotetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti.

Hallituksen esityksen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi valtakunnallisista kasvupalveluista. Esityksessä ei määritellä, mitä valtakunnalliset kasvupalvelut ovat. Esityksen perustelujen perusteella valtakunnallisia kasvupalvelujen tuottajia olisivat valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj, innovaatorahoituskeskus Business Finland ja Business Finland Oy sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy (HE 35/2018 vp, s. 147). Näiden toimijoiden tehtävistä säädetään erikseen niitä koskevilla lailla, joita ei ole esitetty muutettaviksi.

Maakunnallisten kasvupalveluiden, eli pääasiassa nykyisten työvoima- ja yrityspalvelujen, järjestämisvastuu siirtyisi maakuntalakiesityksen mukaisesti valtiolta maakunnille. Tämän lisäksi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluita koskevan lakiesityksen mukaan palveluiden tuottamista uudistettaisiin siten, että asiakkaalla olisi entistä laajemmat mahdollisuudet valita haluamansa palveluntuottaja. Palveluntuottaja voisi olla maakunta taikka osakeyhtiö, yhdistys tai muu yksityisoikeudellinen yhteisö.

Eräät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa nykyisin hoidettavat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävät siirtyisivät maakuntauudistuksessa perustettavalle valtion lupa- ja valvontavirastolle (HE 14/2018 vp). Samalla lakkautettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot sekä niiden kehittämis- ja hallintokeskus, yhteensä 31 valtion virastoa.

Maakuntien talous- ja henkilöstöhallinnon, yleishallinnon ja viestinnän tehtävät sekä valmiustehtävät hoidettaisiin kasvupalvelujen ja muiden maakunnan palvelujen osalta kussakin maakunnassa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen yhteiset tietohallintopalvelut siirtyisivät muiden kuin kasvupalvelujen osalta maakuntalakiesityksen 122 §:ssä tarkoitetun maakuntien tieto- ja viestintätekniikan palvelujen palvelukeskuksen (Vimana Oy) tehtäväksi.

Julkisen hallinnon tiedonhallinta ja sitä koskeva sääntely ovat muutostilassa. Julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskeva hallituksen esitys on parhaillaan valmisteilla. Lakiin keskitettäisiin julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevat säännökset.

Tämä esitys on osa edellä kuvattua hallituksen esitysten kokonaisuutta, jolla työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan valtakunnallisista ja maakunnallisista palveluista pyritään luomaan sähköiseen asiointiin ja tiedolla johtamiseen perustuva yhteiskunnallisesti vaikuttava kasvupalvelujärjestelmä.

Tähän esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tarve johtuu ensisijaisesti maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksesta. Tästä syystä kasvupalveluja koskevaa, 1 päivänä tammikuuta 2021 voimaan tulevaksi tarkoitettua lainsäädäntöä kuvataan tässä esityksessä nykytila-osiossa täydentäen kuvausta tarvittaessa nykyisin voimassa olevalla sääntelyllä ja käytännöllä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus

Yleistä virastosta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä *kehittämis- ja hallintokeskus*) on vuoden 2015 alussa toimintansa aloittanut valtion palvelukeskustyyppinen virasto. Kehittämis- ja hallintokeskuksesta säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009). Työ- ja elinkeinoministeriö tulostavoittaa kehittämis- ja hallintokeskusta. Tietohallintopalvelujen tulostavoitteet asettavat työ- ja elinkeinoministeriö sekä valtiovarainministeriö yhdessä asetuksen 27 §:n mukaan.

Kehittämis- ja hallintokeskus on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virasto, joka kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten virastoverkostoon. Kehittämis- ja hallintokeskuksen toimintamenot ovat samalla valtion talousarvion momentilla 32.01.02 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenojen kanssa. Yhdessä kehittämis- ja hallintokeskus sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset muodostavat kirjanpitoyksikön. Kehittämis- ja hallintokeskuksen omat toimintamenot vastaavat noin 26 miljoonaa euroa vuodessa ja sen hallinnoimat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteensä noin 80 miljoonan euroa.

Kehittämis- ja hallintokeskus on työnantajavirasto. Kehittämis- ja hallintokeskuksen henkilöstö on palvelussuhteessa kehittämis- ja hallintokeskukseen, eivätkä virat ole yhteisiä esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa. Sen henkilöstön vahvuus on noin 520 henkilötyövuotta.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen virkojen kelpoisuusvaatimuksista, siviilipalveluskeskuksen johtajan kelpoisuusvaatimuksesta sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamiehen oikeudesta esitellä eräitä hallinnollisia asioita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen ratkaistaviksi säädetään valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (1392/2014). Hallinnollisia asioita, joita kehittämis- ja hallintokeskuksen virkamies voi esitellä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja työ- ja elinkeinotoimiston ratkaistavaksi ovat valtioneuvoston asetuksen mukaan muun muassa elinkei-

no-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenojen käyttösuunnitelmat, virkanimitykset ja työsuhteeseen ottamista koskevat päätökset, muut kuin virkavapautta koskevat palvelussuhteeseen liittyvät päätökset ja kanteluasioita koskevat vastaukset, ellei kanteluasioista muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

Kehittämisen ja hallintokeskuksella on asetuksen 26 §:n mukaan toimipaikka Mikkeli, mutta keskuksen henkilöstön virkapaikkoja ovat kaikki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot. Lisäksi kehittäminen ja hallintokeskuksen virkapaikkoja voi olla muissa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastojen toimipaikoissa. Kehittäminen ja hallintokeskuksella ei ole omia toimitiloja missään. Käytännössä kehittäminen ja hallintokeskus toimii monipaikkaisesti ja verkostomaisesti. Sen henkilöstö työskentelee eri puolilla maata eri elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa, työ- ja elinkeinotoimistoissa sekä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Kehittäminen ja hallintokeskuksen tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 a §:n 1 momentin mukaan kehittäminen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtäviä ja muita vastaavia palvelu- ja yleishallintotehtäviä sekä antaa yleishallinnollisia ohjeita ja ohjaa niiden soveltamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä työ- ja elinkeinotoimistoissa. Pykälän 2 momentin mukaan kehittäminen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen suoraan valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntämän valtionavustuksen maksamista ja takaisinperintää koskevat valtionavustuslain 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät. Kehittäminen ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi myös valtionavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä. Lisäksi kehittäminen ja hallintokeskus voi hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen erityislainsäädännön nojalla myöntämien avustusten maksamista, niiden käytön valvontaa ja takaisinperintää sekä valtion korvauksia koskevia tehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään.

Kehittäminen ja hallintokeskuksen erikseen säädettyjä maksamista koskevia tehtäviä ovat muun muassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 12 luvun 8 §:ssä tarkoitetut työ- ja elinkeinotoimistojen myöntämien tukien ja korvausten maksamista koskevat tehtävät sekä valtion virastoille tai laitoksille osoitettujen määrärahojen käytön seurantatehtävät. Maksamista koskevat päätökset ovat hallintopäätöksiä, joissa kehittäminen ja hallintokeskus käyttää julkista valtaa. Kehittäminen ja hallintokeskus toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena myös perittäessä takaisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua tukea tai korvausta, johon sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetut kehittäminen ja hallintokeskuksen maksamat tuet ja korvaukset ovat palkkatuki, starttiraha, harkinnanvarainen kulukorvaus, matka- ja yöpymiskustannusten korvaus, työolo-suhteiden järjestelytuki sekä työllisyyspoliittinen avustus ja lisätuki kunnalle.

Kehittäminen ja hallintokeskus tekee julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla nykyisin 300 000—450 000 maksamista koskevaa päätöstä vuosittain. Päätösten määrä vaihtelee talouden suhdanteista ja työvoimapolitiittisista linjauksista riippuen. Vuosittain maksamista koskevista päätöksistä 50 000—80 000 koskee starttirahaa. Kehittäminen ja hallintokeskus tekee noin 2000 kielteistä päätöstä, 400 päätöstä oikaisuvaatimukseen ja 100 takaisinperintäpäätöstä vuodessa ja antaa noin 150 lausuntoa hallinto-oikeudelle maksamista ja takaisinperintää koskevista asioista sekä hoitaa noin 100 vapaaehtoista palautusasiaa vuodessa.

Lisäksi kehittämis- hallintokeskus maksaa kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettujen toimenpiteiden kuntakorvauksen mainitun lain 44 §:n 1 momentin nojalla; kuntouttavasta työtoiminnasta annetun laissa 189/2001 tarkoitettujen valtion korvaukset kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä ja valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista annetussa laissa (1135/2014) tarkoitettujen merimiesten matkakorvaukset.

Kehittämis- ja hallintokeskus on hoitanut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen myöntämien tukien ja avustusten maksamista koskevia tehtäviä vuoden 2015 alusta alkaen. Tämän tehtävän alkaessa maksamista koskevia tehtäviä oli virastokokonaisuudessa yli 800 virkamiehen tehtäväkuvarissa. Kehittämis- ja hallintokeskus on keskittänyt tehtäviä harvemmille virkamiehille, ammattimaistanut toimintoa, yhtenäistänyt käytäntöjä ja käsittelyaikoja.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tarkemmista tehtävistä on säädetty valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (1392/2014). Asetuksen 30 §:n mukaan kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kirjanpitoyksikkö- ja talousjärjestelmätehtävät; henkilöstöhallinnon tehtävät; tieto-hallinnon ohjaustehtävät, palvelut ja palveluhankinnat; yhteiset viestintäpalvelut ja viestintäpalveluhankinnat; yhteiset valmiustehtävät; yleishallinnon tehtävät sekä yhteiset sisäiset koulutus- ja kehittämistehtävät sekä niiden hankinnat; sekä tukien ja avustusten maksamista, käytön valvontaa ja takaisinperintää koskevat tehtävät, joista säädetään erikseen. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöjen tasapuolisen kohtelun, asiakkaiden tasapuolisen kohtelun ja tehtävien valtakunnallisesti yhdenmukaisen hoitamisen kannalta tarpeelliset ohjeet tehtäväkseen säädetyissä kehittämis- ja hallintoasioissa sekä avustusten maksamista, käytön valvontaa ja takaisinperintää koskevissa tehtävissä. Kehittämis- ja hallintokeskuksen erillisyyksikkönä toimii siviilipalveluskeskus, joka hoitaa siviilipalveluslaissa (1446/2007) tarkoitettujen tehtävät.

Asetuksen 31 §:n mukaan kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen, aluehallintovirastojen ja maistraattien tietohallintopalveluja. Tietohallintopalveluina kehittämis- ja hallintokeskus kehittää, tuottaa ja hankkii sähköisiä palveluja ja tietojärjestelmiä sekä hoitaa muita vastaavia sille säädettyjä ja määrättyjä tehtäviä. Nämä palvelut ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä aluehallintovirastojen toimialoista riippuvaisia erotuksena valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin tuottamista toimialariippumattomista ICT-palveluista.

Kehittämis- ja hallintokeskus kehittää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen valtakunnallisia palvelukonsepteja, toimintaprosesseja, työvälineitä, johtamista ja asiantuntijoiden osaamista ensisijaisesti digitaalisin ratkaisuin.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja sen tehtävät

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 32 §:ssä. Sen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla sekä työ- ja elinkeinotoimistoilla on yhteinen valtakunnallinen työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus (*asiakaspalvelukeskus*) Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Asiakaspalvelukeskus tuottaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan palveluja henkilö- ja yritysasiakkaille. Asiakaspalvelukeskus on vastuualueista ja muista yksiköistä erillinen yksikkö. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan asiakaspalvelukeskus on työ- ja elinkeinoviran-

omainen työ- ja elinkeinotoimiston ohella. Siten asiakaspalvelukeskus hoitaa myös joitakin työ- ja elinkeinotoimiston ydintehtäväksi lukeutuvia tehtäviä.

Asiakaspalvelukeskus on toiminut valtakunnallisesti keskitettynä vuoden 2012 alusta alkaen. Asiakaspalvelukeskus täydentää ja tarjoaa tukea työ- ja elinkeinotoimistojen monikanavaiselle asiantuntijapalvelulle, käyntiasioinnille ja sähköiselle asioinnille tarjoamalla puhelin-, sähköposti-, chat-, video-, verkko- ja sosiaalisen median kanavia käyttäen palveluja neljällä kielellä (suomi, ruotsi, englanti, venäjä) kolmella eri palvelulinjalla. Asiakaspalvelukeskuksen palvelulinjat ovat nykyisin TE-puhelinpalvelut (vuonna 1994 Työlinja-nimellä aloittanut puhelinpalvelu); vuodesta 2010 toiminut Yritys-Suomi -puhelinpalvelu sekä neuvontapalvelu Talousapu.

Asiakaspalvelukeskus neuvoo henkilöasiakkailta työnhaussa mukaan lukien kansainvälisen liikkuvuuden asioissa, työllistymiseen liittyvissä palveluissa, koulutukseen hakeutumisessa, opiskelu- ja opintojen rahoittamiseen liittyvistä vaihtoehtoissa, kotoutumiseen liittyvissä palveluissa sekä työttömyysturva-asioissa. TE-puhelinpalvelu tarjoaa puhelin- tai video-ohjausta ura- ja ammatinvalinta-asioissa.

Yritysassiakkaille annetaan neuvontaa muun muassa yrityksen perustamiseen, kehittämiseen tai talous- ja maksuvaikeuksiin liittyvissä kysymyksissä sekä yleisneuvontaa muista julkisista yrityspalveluista. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa on yleisneuvontaan ja lakiin perustuvien viranomaisten välisissä tietojen vaihtoon liittyvissä yhteistyöasioissa toimiva viranomaispalvelu.

Asiakaspalvelukeskus pyrkii toimimaan proaktiivisesti ja tukemaan asiakkaan omatoimista asiointia ja ratkaisujen löytämistä. Henkilöstöllä on laaja osaaminen ja tietämys palveluista sekä niihin liittyvistä verkostoista. Asiakaspalvelukeskus hoitaa asiakkaan asian mahdollisimman usein puhelinpalvelussa loppuun asti. Tarvittaessa asiakas ohjataan eteenpäin ELY-keskuksen, TE-toimiston, Yritys-Suomi-verkoston tai muun yhteistyötahon palveluihin. Asiakaspalvelukeskuksella on vuosittain yli 900 000 neuvonta- ja ohjaustapahtumaa.

TE-puhelinpalvelut vastaanottaa tyypillisesti henkilöasiakkailta kysymyksiä, jotka koskevat sähköisten ja digitaalisten palvelujen käyttöä, mutta myös kysymyksiä, joihin vastaamalla asiakaspalvelukeskus antaa asiointineuvontaa tai julkista työvoima- ja yrityspalvelua ja kotoutumispalvelua tarjoamalla työnvälityspalveluita, tieto- ja neuvontapalveluita mukaan lukien neuvontaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitetuista tuista ja korvauksista sekä osaamisen kehittämispalveluita. TE-puhelinpalvelut neuvoo myös palveluissa, jotka maakuntaudistuksessa jäävät valtion tehtäviksi kuten työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitetuissa etuuksissa, verohallinnon palveluiden käyttämisessä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asioissa, kuten ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamisessa sekä kansainväliseen liikkuvuuteen liittyvissä asioissa.

Yritys-Suomi -puhelinpalvelu tarjoaa valtakunnallisesti palveluja alkaville yrittäjille ja työntekijä- ja yritysasiakkaille. Yritys-Suomi-palvelu neuvoo yrityksen perustamiseen ja yritystoimintaan liittyvissä julkisissa yritys- ja työnantajapalveluissa ja tarjoaa tukea niitä koskevassa sähköisessä asioinnissa. Talousapu-neuvontapalvelu neuvoo yrityksen talous- ja maksuvaikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus osallistuu digitaalisten palvelujen kehittämiseen yhteistyössä kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa. Yhteistyötä tehdään muun muassa suomi.fi:n, valmisteilla olevan Työmarkkinatori-palvelualustan ja ohjaustaverkossa.fi:n kehi-

HE 266/2018 vp

tystyössä sekä tekoälyn ja robotisaation hyödyntämisessä palveluprosessien automatisoinnissa.

	Asiointitapahtumia vuodessa
Sähköisten palvelujen tuki, TE-palveluihin/asiointiin liittyvä neuvonta	720 000
Työttömyysturvaneuvonta (ml. sähköisen asioinnin tuki)	70 000
Viranomaisneuvonta (Kela, työttömyyskassat, sosiaalitoimi)	60 000
Osaamisen kehittämispalvelut (koulutusneuvonta, uraohjaus, työnhaun verkkoneuvonta, ml. sähköisen asioinnin tuki)	30 000
TE-palveluihin liittyvä neuvonta englannin ja venäjän kielellä (Eures-neuvonta, kotoutumispalvelut, TE-palvelut, sähköisen asioinnin tuki)	30 000
Yhteensä	910 000

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen vastaanottamat asiakasyhteydenotot tulevat eri puolilta maata alueiden työnhakijamäärien suhteessa. Uudenmaan alueelta tulevat yhteydenotot muodostavat lähes kolmanneksen työ- ja elinkeinohallinnon asiakasyhteydenottojen volyymista.

Työnhakijat TE-toimistoittain v. 2017 keskim. / kk		Työnhakijoiden osuus / TE-toimisto, %	Henkilöasiakkaan TE- puhelinpalvelussa hoide- tut kontaktit asiakkaan alueen mukaan v. 2017 (N = 477118) *
Etelä-Savo	16 459	2,7	3,2 %
Etelä-Pohjanmaa	17 141	2,8	3,0 %
Häme	40 963	6,7	6,0 %
Kainuu	9 477	1,5	1,2 %
Kaakkois-Suomi	39 161	6,4	4,2 %
Keski-Suomi	37 714	6,1	7,0 %
Lappi	21 103	3,4	4,1 %
Pirkanmaa	67 229	10,9	12,0 %
Pohjanmaa	22 428	3,6	3,9 %

Pohjois-Karjala	23 792	3,9	2,9 %
Pohjois-Pohjanmaa	47 945	7,8	7,8 %
Pohjois-Savo	29 300	4,8	4,8 %
Satakunta	23 837	3,9	2,8 %
Uusimaa	167 508	27,2	29,4 %
Varsinais-Suomi	49 504	8,0	7,8 %
Koko maa	614 997	99,8	100 %

*) Henkilöasiakkaan TE-puhelinpalvelussa hoidettujen kontaktien osuus asiakkaan TE-toimiston mukaan ja työnhakijoiden osuudet TE-toimistoittain v. 2017 (kaikista palvelukana-
vasta ja kaikilta palvelulinjoilta ei tilastoidu asiakkaan soittoalue, mutta alla olevassa tilastossa
on vähän yli puolet kaikista hoidetuista kontakteista)

Kielellisten oikeuksien toteutuminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 5 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hoitaa tehtäviä myös useamman kuin yhden keskuksen toimialueella, jos toimialueen laajentamisella voidaan tehostaa keskusten toimintaa ja valtion henkilöstö- ja muiden voimavarojen käyttöä, parantaa palvelujen saatavuutta, edistää alueen suomen- ja ruotsinkielisen sekä saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella saamenkielisen vähemmistön kielellisten oikeuksien toteutumista tai turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus taikka toimialueen laajentaminen on tarkoituksenmukainen muun vastaavan syyn vuoksi. Vastuualueiden sijoittumisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin ja keskusten toimialueen laajentamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenojen supistuessa merkittävästi vuosina 2015–2018 keskusten henkilöresurssit ovat vähentyneet merkittävästi ja keskusten tehtäviä on keskitetty alueellisesti (muutaman) tai valtakunnallisesti (yhden) keskuksen hoidettavaksi. Työ- ja elinkeinopalvelujen uudistuksen kanssa samanaikaisesti toteutettiin toimistoverkon uudistus vuoden 2013 alusta. Kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 34 §:ssä säädetään elinkeino-, liikenne- ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen virastoverkoston ruotsinkielisistä palveluryhmistä, joita ovat palveluryhmät seuraavia tehtäviä varten: 1) alueiden kehittämisestä annetussa laissa, rakennerahastolaissa sekä alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa säädetty välittävän toimielimen tehtävät; 2) yritystoiminnan tukemisesta annetussa laissa ja valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetuissa laeissa tarkoitetut tehtävät lukuun ottamatta edellä 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja avustuksia keksintöasioissa; sekä 3) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 8 luvun 5 §:ssä tarkoitetut yritystoiminnan kehittämispalvelutehtävät lukuun ottamatta maksatustehtäviä. Kehittämis- ja hallintokeskuksen ruotsinkielistä asiakaspalvelua varten Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa on palveluryhmä, johon kuuluvan henkilöstön virkapaikka voi olla muussa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastossa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 35 §:ssä säädetään kielitaitovaatimuksista virastoverkoston virkoihin. Pykälän 1 momentti sisältää infor-

matiivisen viittauksen julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettuun lakiin (424/2003), jonka 6 §:n mukaan virkaan, johon edellytetään säädettynä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, vaaditaan kaksikielisessä viranomaisessa viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa sekä toisen kielen tyydyttävää suullista ja kirjallista taitoa. Lisäksi 35 §:n 6 momentin mukaan ruotsinkielisten palveluryhmien kaikkien virkojen kelpoisuusvaatimuksena on ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Palveluryhmissä tarkoitettuja palveluja tuotetaan Uudenmaan ja Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista käsin Hämeen ja Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten johdon alaisina. Korkea ruotsin kielen osaamista koskeva kielitaitovaatimus on johtanut siihen, että käytännössä virastoverkoston äidinkieleltään ruotsinkielisiä virkamiehiä on keskitetty hallinnollisesti juuri näihin keskuksiin.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 35 §:n 7 momentin mukaan virkaa täytettäessä ja muuhun palvelussuhteeseen otettaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimiston on kiinnitettävä huomiota siihen, että suomen ja ruotsin kielen käyttämistä edellyttävät työtehtävät jaetaan asianomaista kieltä taitavien henkilöiden suoritettavaksi. Perustamalla ruotsinkielisiä valtakunnallisesti toimivia palveluryhmiä on käytännössä kyetty resursoimaan virastoverkoston ruotsinkieliset asiakaspalvelut erittäin hyvin.

Myös työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen palvelut tuotetaan hajautetusti useissa eri ELY-keskuksissa ja TE-toimistoissa istuvan henkilöstön turvin. Kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi merkittävä asiakaspalvelukeskuksen palveluiden tuottaja on Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimiston Pietarsaaren toimipaikka. Hallinnollisesti Etelä-Savon ELY-keskuksessa toimiva TE-asiakaspalvelukeskus on saanut myönteistä palautetta ruotsinkielisten palveluiden tuottamisesta.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä säädetään omassa laissaan (293/2017). Laissa tarkoitetaan yrityspalvelulla valtion, kunnan, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetun välittävän toimielimen tarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea, rahoitusta sekä kehittämis- ja neuvontapalvelua sekä JTYPL:ssa tarkoitettua julkista työvoima- ja yrityspalvelua.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on lain 4 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, johon yrityspalveluja tarjoavat edellä mainitut tahot tallettavat asiakastietoja yhteistä käyttöä varten. Lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä. Asiakastietojärjestelmän osia ovat lain 4 §:n 2 momentin mukaan valtakunnallinen yrityspalvelujen asiakastietovaranto ja asiakkuidenhallintajärjestelmä, joilla yhdistetty asiakastietosisältö välitetään tietoturvallisesti teknisesti käytettyhteillä asiakastietojärjestelmän käyttäjille.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä voi lain 5 §:n mukaan tuottaa koulutuksen, tutkimuksen, tilastoinnin, suunnittelun, seurannan ja ohjauksen edellyttämiä tietoaineistoja. Asiakastietoja saa käyttää myös turvallisuusselvityslaissa (726/2014) tarkoitetun yritysturvallisuusselvityksen laadinnassa.

Yrityspalveluiden asiakastietojärjestelmästä annetun lain 6 §:ssä säädetään asiakastietojärjestelmän teknisestä ylläpitäjästä ja rekisterinpitäjistä. Sen 1 momentin mukaan työ- ja elinkei-

noministeriö vastaa teknisenä ylläpitäjänä asiakastietojärjestelmän yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallettamista, yhdistämistä, luovuttamista ja muuta käsittelyä varten. Tekninen ylläpitäjä vastaa tietojärjestelmän käytettävyydestä sekä siihen sisältyvien tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietojärjestelmään talletetuista tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei laissa toisin säädetä. ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä *KEHA-keskus*) vastaa käytännössä laissa työ- ja elinkeinoministeriölle säädetyistä teknisen ylläpitäjän tehtävistä. Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettavat tahot toimivat talletetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta sekä päättävät tietojen luovuttamisesta asiakastietojärjestelmän kautta. Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettanut taho vastaa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Asiakastietojärjestelmään voidaan lain 7 §:n mukaan tallettaa yrityksiin liittyvien julkisten tietojen lisäksi tiedot yrityksen saamista yrityspalveluista; tiedot yrityksen vireillä olevista lupasasioista sekä myönnytyistä luvista; tiedot siitä, onko yritys tai onko yritys aiemmin ollut valtion erityisrahoitusyhtiön asiakkaana; arviot yrityksen edellytyksistä kannattavaan toimintaan; yrityksestä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin talletetut tiedot; tiedot yrityksen liiketoiminnan kehittämistä koskevista suunnitelmista; sellaiset yritystä koskevat muut tiedot, jotka ovat tarpeen päätettäessä tuen tai rahoituksen myöntämisestä ja maksamisesta yritykselle ja niiden käytön valvonnassa sekä yrityspalvelujen toteuttamiseksi.

Lisäksi asiakastietojärjestelmään voidaan tallettaa tunnistetiedot yrityksen vastuuhenkilöistä; tunnistetiedot henkilöistä, jotka yritys on nimennyt yhteyshenkilöikseen tässä laissa tarkoitettuja yrityspalveluja varten, lukuun ottamatta henkilötunnusta; yrityksen vastuuhenkilöistä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin, ulosottorekisteriin sekä liiketoimintakieltorekisteriin talletetut tiedot; tiedot luonnollisen henkilön saamista yritystoiminnan aloittamiseen liittyvästä neuvonnasta tai muusta palvelusta sekä tunnistetiedot luonnollisesta henkilöstä, jolle palvelua on annettu. Tunnistetietoja ovat 7 §:n mukaan nimi, henkilötunnus, äidinkieli, kansalaisuus, kotimaa, kotipaikka, lähiosoite, sähköpostiosoite ja puhelinnumero.

Yrityspalveluiden asiakastietojärjestelmästä annetun lain 9 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta. Luonnollisia henkilöitä koskevat tiedot on lähtökohtaisesti poistettava tietojärjestelmästä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun tietoja on viimeksi käsitelty palveluiden tuottamista varten. Teknisellä ylläpitäjällä, eli työ- ja elinkeinoministeriöllä, on oikeus poistaa asiakastietoja, jos ne ovat vanhentuneita tai jos poistaminen on tarpeen asiakastietojärjestelmän teknisen toimivuuden varmistamiseksi.

Yrityspalveluiden asiakastietojärjestelmästä saa lain 10 §:n mukaan luovuttaa tietoja työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, ulkoasiainministeriölle, ulkomaan edustukseen kuuluville edustustoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, työ- ja elinkeinotoimistolle, Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandille, valtion erityisrahoitusyhtiölle, Maaseutuvirastolle ja Business Finland Oy:lle yrityspalvelujen toteuttamista varten sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetuille välittävälle toimielimille mainitun lain 28 §:n mukaisesti. Eräitä tietoja saa luovuttaa lisäksi turvallisuusselvityslain mukaisia tehtäviä varten toimivaltaisille viranomaisille.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantulon yhteydessä kumottavan JTYPL:n 13 luvussa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä muodostuu JTYPL:n 13 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä ovat KEHA-keskus ja työ- ja elinkeinotoimistot (HE 62/2018 vp).

Henkilöasiakasrekisteriin voidaan JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan tallettaa henkilöasiakkaasta asiakaspalvelua varten:

- 1) tunnistetiedot mukaan lukien henkilötunnus;
- 2) työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot;
- 3) koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot;
- 4) palvelutarvetta ja suunnitelmia koskevat tiedot;
- 5) tiedot työntekijöistä ja esittelyistä työnantajalle;
- 6) tiedot julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja muista työllistymistä edistävistä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista;
- 7) julkisen työvoima- ja yrityspalvelun tarjoamisen edellyttämät terveydentila- ja muut tiedot;
- 8) työttömyysturvaan liittyvät selvitykset ja työvoimapoliittiset lausunnot;
- 9) tiedot julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvista etuuksista.

Työnantajarekisteriin voidaan JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan tallettaa työnantajasta työvoima- ja yrityspalvelua varten:

- 1) yksilöintitiedot;
- 2) työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuteen ja asiointiin liittyvät tiedot;
- 3) toimintaa ja palvelutarvetta koskevat tiedot;
- 4) työpaikat ja niiden täyttymistä koskevat tiedot;
- 5) palkkatukea koskevat päätökset ja siihen liittyvät seuranta- ja maksatustiedot;
- 6) työkokeilua koskevat sopimukset;
- 7) muut julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen suunnitteluun ja toimeenpanoon liittyvät tiedot.

Palveluntuottajarekisteriin voidaan JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan tallettaa asiakaspalvelua varten:

- 1) palvelun tuottajan yksilöintitiedot;
- 2) asiointiin liittyvät tiedot;
- 3) palvelun tuottajan kanssa tehdyt hankintasopimukset sekä maksatustiedot;
- 4) hankittua palvelua koskevat tiedot;
- 5) palvelun haku-, valinta- ja seurantatiedot;
- 6) julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset palvelun tuottajaa koskevat tiedot;
- 7) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja sen järjestäjää koskevat tiedot sekä koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot.

Henkilöasiakasrekisteriin, työnantajarekisteriin ja palveluntuottajarekisteriin talletettavien tietojen mahdollinen salassapito perustuu julkisuuslakiin. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin nojal-

la tiedot työhallinnon henkilöasiakkaasta ovat salassa pidettäviä. Näin ollen kaikki henkilöasiakasrekisteriin talletettavat tiedot ovat salassa pidettäviä. Työnantaja- ja palveluntuottajarekisterien tiedot ovat sen sijaan pääosin julkisia, mutta osa niistäkin voi julkisuuslain 24 §:n 1 momentissa säädetyllä perusteella olla salassa pidettäviä.

JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 4 momentin mukaan rekistereihin voidaan tallettaa myös muita julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelun, järjestämisen ja seurannan kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja. Rekistereihin voi myös kuulua asiakirjoja sekä muuten työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä erillään pidettäviä tiedostoja.

JTYPL:n 13 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskusten sekä 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan on talletettava asiakastiedot työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. (HE 62/2018 vp) Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettanut taho vastaa tallettamisensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Jos rekisteriin talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, rekisteriin tulee merkitä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

JTYPL 13:4.2:n mukaan henkilöasiakasta koskevat 3 §:n 1 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot, eli työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot, palvelutarvetta ja suunnitelmia koskevat tiedot sekä tiedot työtarjouksista ja esittelyistä työnantajalle, on poistettava tietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä. Kaikki asiakasta tai palveluntuottajaa koskevat tiedot on poistettava pääsääntöisesti, kun asiakkuuden tai sopimussuhteen päättymisestä on kulunut viisi vuotta.

Asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksista säädetään JTYPL:n 13 luvun 5 §:ssä. Asiakastietojärjestelmän käyttöoikeus voidaan myöntää JTYPL:n 13:5.2:n nojalla työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehelle, joka hoitaa tässä tai muussa laissa säädettyjä työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämiseen liittyviä tehtäviä taikka kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, vuorotteluvapaalaissa tai työttömyysturvalaissa säädettyjä tehtäviä. Käyttöoikeus voidaan myöntää myös sellaiselle henkilölle, joka on työ- ja elinkeinoministeriön tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon taikka 2 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavan palveluntuottajan palveluksessa ja joka hoitaa kyseistä tehtävää. (HE 62/2018 vp)

JTYPL:n 13 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi, vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi, valvonta-, kehittämis- tai seurantatehtävän suorittamiseksi taikka toimeksiantotehtävän suorittamiseksi. Pykälän 4 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetun luvan antamisesta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään sisältyvien, salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen.

Verkkopalvelut

Työ- ja elinkeinotoimiostojen henkilöasiakkaiden verkkopalvelut on koottu Oma asiointi – palvelusivustolle, jolta asiakkaan ilmoittamat tiedot tallennetaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Asiointi verkkopalveluissa tapahtuu pankkitunnuksin.

Oma asiointi –palvelussa asiakas voi aloittaa työnhaun ja ilmoittaa tilanteensa muutoksista (Oma työnhaku); arvioida työn tai koulutuksen löytämiseen vaikuttavia tekijöitä (Työelämä-tutka); esitellä itsensä ja oman osaamisensa työnantajille (CV-netti); laatia yhdessä TE-toimiston kanssa suunnitelman työnhaun onnistumiseksi hyväksymällä ehdotetun suunnitelman tai laatimalla oman suunnitelmaehdotuksen TE-toimistolle, tarkastella suunnitelmassa sovittuja tehtäviä ja kertoa mitä on tehnyt (Oma suunnitelma); tarkastella työttömyysturvavertuuttaan koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja, jotka TE-toimisto on antanut työttömyys-etuuden maksajalle (Kela tai työttömyyskassa) sekä vastata selvityspyyntöihin ja seurata selvityksensä käsittelyn etenemistä (Omat työttömyysturvatieidot); tarkistaa ilmoittautumisaikoja koulutuksiin ja informoida TE-toimistoa työllistymisestä sekä vastaanottaa TE-toimiston välittämiä työ- ja koulutustarjouksia (Työ- ja koulutustarjoukset); etsiä sopivia työvoimakoulutuksia, jättää hakemuksia niihin sekä saada tietoa koulutusten valintaprosessin etenemisestä (Työvoimakoulutus); hakea starttirahaa yritystoiminnan käynnistämiseksi ja saada tietoa sen käsittelystä sekä hakea myönnetyn tuen maksatusta (Starttiraha ja starttirahan maksatushake-mus); ja jättää soittopyynnön TE-toimistoon (Yhteydenottopyyntö).

Oma asiointi -palvelua käytettiin vuonna 2017 yli 2,2 miljoonaa kertaa. Syyskuussa 2018 tarkistetun tiedon mukaan vuoden 2018 aikana käynnistetyistä työnhauista 83 prosenttia oli hoidettu sähköisessä palvelussa. Työvoimakoulutuksen hakemuksista 97 prosenttia ja starttiraha-hakemuksista 92 prosenttia oli jätetty sähköisessä palvelussa.

Kehittämisen ja hallintokeskus on yhdenmukaistanut palvelutarpeen arvioinnin kriteerit ja automatisoinut toimintoja. Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresurssit palvelutarpeen arvioimisessa on voitu tämän ansiosta suunnata pääsääntöisesti vaikeimmin hahmotettaviin tapauksiin. Kehittämisen ja hallintokeskus on myös kehittänyt työnhaun muuttamiseen ja päättämiseen liittyviä palveluprosesseja siten, että henkilökohtaisen asioinnin sijasta työnhakijat ovat tältä osin voineet asioida TE-palveluissa täysin sähköisesti heinäkuusta 2017 lukien.

Kehittämisen ja hallintokeskus kehittää parhaillaan digitaalista työnvälitystä maakuntauudistusta ja kasvupalvelu-uudistuksen kilpailullista monituottajamallia silmällä pitäen. Digitaalisen työnvälityksen on tarkoitus palvella myös maakuntien tulevaisuudessa hyödyntämiä yksityisiä työnvälityspalvelujen tuottajia. Työnvälityksen kehittäminen on yksi hallituksen kärkihankkeista.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja kehittäminen ja hallintokeskus ovat käynnistäneet syksyllä 2016 työ- ja elinkeinopalvelujen uudistamishanke TE-digin, joka on niin ikään hallituksen kärkihankke. Hankkeen lyhyen aikavälin tavoitteina on ollut sujuvampi ja työttömyyden pitkittymistä ennaltaehkäisevä asiakasohjaus sekä selkeät, työnhakijoiden oma-aloitteisuutta tukevat verkkopalvelut. Toimintatapojen ja tietojärjestelmien uudistamisella on tarkoitus vähentää byrokratiaa ja yhtenäistää käytäntöjä. Tämän kehittämistyön tarkoituksena on, että maakunnalliset kasvupalvelut muodostaisivat kokonaisuuden, joka perustuu julkisten ja yksityisten toimijoiden käytössä olevaan yhteiseen tietoon ja tiedonvaihtoon. Kokonaisuuden pohjana toimii Työmarkkinatori-verkkopalvelukokonaisuus, jota kehittäminen ja hallintokeskus kehittää laajassa yhteistyössä asiakkaiden sekä yksityisen ja kolmannen sektorin työllisyys- ja koulutuspalvelujen tarjoajien kanssa. Työmarkkinatoria kehitetään julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteiseksi alustaksi, jonka kautta työnhakijat ja työnantajat pääsevät julkisen sektorin, yksityisten ja kolmannen sektorin palveluihin. Työmarkkinatorikokonaisuutta kehitetään tekoälyn avulla auttamaan asiakkaita oman osaamisen ja puutteiden tunnistamisessa sekä työpaikan

löytämisessä ja urasuunnittelussa. Työmarkkinatorin ensimmäinen osa on julkaistu ja testivaiheessa. Palvelun ydinosisen on määrä olla käytössä maakuntien aloittaessa toimintansa.

Tietosuojalaki

Uusi tietosuojalaki (/) korvaa henkilötietolain (523/1999). Tietosuojalailla täsmennetään ja täydennetään EU:n yleistä tietosuojasetusta. Laki on henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki. Yleistä tietosuojasetusta täydentävänä ja täsmentävänä se ei muodosta itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovelletaan rinnakkain yleisen tietosuojasetuksen kanssa. Tietosuojalain sääntelystä voidaan erityislainsäädännössä poiketa, jos poikkeaminen olisi mahdollista tietosuojasetuksen kansalliselle lainsäätäjälle antaman harkintamarginaalin puitteissa.

Tietosuojalaissa ei säädetä tyhjentävästi henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta, vaan erityislainsäädännöllä on vastaisuudessa mahdollista säätää käsittelyn oikeusperusteesta yleisestä tietosuojasetuksesta ilmenevin reunaehdoin. Tietosuojalain 4 §:ssä täsmennetään yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaista käsittelyperustetta. Tietosuojalain 4 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä, jos:

- 1) kysymys on henkilön asemaa, tehtäviä ja niiden hoitoa julkisyhteisössä, elinkeinoelämässä, järjestötoiminnassa tai muussa vastaavassa toiminnassa kuvaavista tiedoista siltä osin kun käsittelyn tavoite on yleisen edun mukainen ja käsittely on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden;
- 2) käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi;
- 3) käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden; tai
- 4) henkilötietoja sisältävien tutkimusaineistojen, kulttuuriperintöaineistojen sekä näiden kuvailutietoihin liittyvien henkilötietojen käsittely arkistointitarkoituksessa on tarpeen ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen ja rekisteröidyn oikeuksiin nähden.

Tietosuojalain 6 §:n 1 momentissa säädetään poikkeuksista yleisen tietosuojasetuksen 9.1 artiklassa säädetyn erityisiä henkilötietoryhmiä koskevan käsittelykiellon soveltamiseen 9 artiklan 2 ja 3 kohdassa mahdollistetulla tavalla. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin perusteella erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja saa käsitellä muun muassa, jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu välittömästä rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Tietosuojalain kyseistä säännöstä koskevissa perusteluissa on katsottu, että yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohta mahdollistaa tällaisen kansallisen sääntelyn (HE 9/2018 vp, s. 86).

Käsiteltäessä henkilötietoja 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on tietosuojalain 6 §:n 2 momentin mukaan toteutettava asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat 2 momentin mukaan:

- 1) toimenpiteet, joilla on jälkeinpäin mahdollista varmistaa ja todentaa kenen toimesta henkilötietoja on tallennettu, muutettu tai siirretty;
- 2) toimenpiteet, joilla parannetaan henkilötietoja käsittelevän henkilöstön osaamista;
- 3) tietosuojavastaavan nimittäminen;
- 4) rekisterinpitäjän ja käsittelijän sisäiset toimenpiteet, joilla estetään pääsy henkilötietoihin;

- 5) henkilötietojen pseudonymisointi;
- 6) henkilötietojen salaaminen;
- 7) toimenpiteet, joilla käsittelyjärjestelmien ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvien palveluiden jatkuva luottamuksellisuus, eheys, käytettävyys ja vikasietoisuus taataan, mukaan lukien kyky palauttaa nopeasti tietojen saatavuus ja pääsy tietoihin fyysisen tai teknisen vian sattuesssa;
- 8) menettely, jolla testataan, tutkitaan ja arvioidaan säännöllisesti teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden tehokkuutta tietojenkäsittelyn turvallisuuden varmistamiseksi;
- 9) erityiset menettelysäännöt, joilla varmistetaan tietosuoja-asetuksen ja tämän lain noudattaminen siirrettäessä henkilötietoja tai käsiteltäessä henkilötietoja muuhun tarkoitukseen;
- 10) tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin laatiminen;
- 11) muut tekniset, menettelylliset ja organisatoriset toimenpiteet.

Tietosuojalain 7 §:ssä säädetään rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvän käsittelyn perusteesta. Pykälän mukaan yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä muun muassa, jos tietoja käsitellään 6 §:n 1 momentin 1, 2 tai 7 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa, eli muun muassa jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä.

Tietosuojalaissa säädetään kaikkiin henkilötietojen käsittelyyn liittyviin toimenpiteisiin sovellettavasta vaitiolovelvollisuudesta. Vaitiolovelvollisuutta koskevan 35 §:n mukaan joka henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suorittaessaan on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta taikka toisen liikesalaisuudesta, ei saa oikeudettomasti ilmaista sivulliselle näin saamiaan tietoja eikä käyttää niitä omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan vaitiolovelvollisuus koskisi esimerkiksi rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän palveluksessa olevaa henkilöä.

Vaitiolovelvollisuuden rikkominen on erikseen sanktioitu tietosuojalain 26 §:ssä. Kyseisessä pykälässä säädetään rangaistussäännöksistä viittaamalla rikoslain asianomaisiin kohtiin: Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä. Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään rikoslain 38 luvun 3 ja 4 §:ssä sekä rangaistus tietomurrosta ja törkeästä tietomurrosta 38 luvun 8 ja 8 a §:ssä. Rangaistus tietosuojalain 35 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rikoslain 38 luvun 10 §:n 3 momentissa säädetään syyttäjän velvollisuudesta kuulla tietosuojavaaltuutettua ennen 1 momentissa mainittuja rikoksia koskevan syytteen nostamista samoin kuin tuomioistuimen velvollisuudesta varata tällaista asiaa käsitellessään tietosuojavaaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi.

Henkilötunnuksen käsittely sallitaan tietosuojalain 29 §:ssä kolmella eri perusteella. Yksi niistä on suostumus, toinen käsittelystä säättäminen laissa ja kolmas peruste on, että rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää pykälässä mainituissa tilanteissa.

Liikesalaisuuslaki

Liikesalaisuuslaissa (595/2018) säädetään elinkeinotoimintaan liittyvien liikesalaisuuksien sekä teknisten ohjeiden suojasta. Lailla pantiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston

direktiivi (EU) 2016/943 julkaisemattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (*liikesalaisuuksi-*
en) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta (*liikesalaisuusdirektiivi*).

Liikesalaisuuslaissa säädetään liikesalaisuuden määritelmästä ja liikesalaisuuden oikeudetto-
masta hankkimisesta, käyttämisestä ja ilmaisemisesta. Liikesalaisuuslain sisältämä liikesalai-
suuden määritelmä otettiin samalla käyttöön muualla lainsäädännössä, muun muassa jul-
kisuuslain salassapitoperusteita koskevissa 24 §:n 1 momentin 17 ja 20 kohdassa.

Liikesalaisuuslain määritelmän mukaan liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa a) joka ei ole ko-
konaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavan-
omaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa; b) jolla a
alakohdassa tarkoitetun ominaisuuden vuoksi on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa; ja
c) jonka laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi.

Liikesalaisuuslakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä talousvalio-
kunta totesi, että liikesalaisuuksina suojataan monen tyyppistä teknistä tai taloudellista tietoa.
Niiden suojaaminen täydentää teollis- ja tekijänoikeuksia tai toimii niiden vaihtoehtona
(TaVM 11/2018 vp).

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetulla lailla (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*)
täsmennetään perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädettyä julkisuusperiaatetta. Julkisuuslain 1
§:ssä ilmaistu lähtökohta on, että viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa
laissa erikseen toisin säädetä.

Koska julkisuuslaissa säädetään viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta, laissa määritelty vi-
ranomaisen käsite on keskeinen. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan viranomaisilla tarkoitetaan
julkisuuslaissa muun muassa valtion hallintoviranomaisia sekä muita valtion virastoja ja lai-
toksia, valtion liikelaitoksia, kunnallisia viranomaisia ja Kansaneläkelaitosta sekä muita itse-
näisiä julkisoikeudellisia laitoksia.

Julkisia hallintotehtäviä varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle siirrettäessä julkisuus-
lain 4 §:n 2 momentin säännös on keskeinen. Sen mukaan mitä viranomaisesta säädetään,
koskee myös lain tai asetuksen taikka lain tai asetuksen nojalla annetun säännöksen tai määrä-
yksen perusteella julkista tehtävää hoitavia yhteisöjä, laitoksia, säätiöitä ja yksityisiä henkilöi-
tä niiden käyttäessä julkista valtaa. On huomattava, että säännöksessä rajataan julkisuuslain
soveltamisen ulkopuolelle tilanteet, joissa muu kuin viranomainen hoitaa julkista hallintoteh-
tävää, johon ei kuitenkaan sisälly julkisen vallan käyttöä. Jos julkisuuslain soveltaminen halu-
taan ulottaa tällaiseen toimintaan, siitä on säädettävä erikseen.

Asiakirjan määritelmä julkisuuslain 5 §:ssä on hyvin laaja ja kattaa myös erilaiset tietoa sisäl-
tävät sähköiset ja optiset viestit. Viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan 5 §:n mukaan viran-
omaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut
taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai
tehtäviin kuuluvassa asiassa. Viranomaisen laatimana pidetään myös asiakirjaa, joka on laadi-
tu viranomaisen antaman toimeksiannon johdosta, ja viranomaiselle toimitettuna asiakirjana
asiakirjaa, joka on annettu viranomaisen toimeksiannosta tai muuten sen lukuun toimivalle
toimeksiantotehtävän suorittamista varten.

Julkisuuslain 10 §:ssä säädetään tiedonsaannista salassa pidettävästä asiakirjasta. Sen mukaan
salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon vain, jos niin

erikseen tässä laissa säädetään. Julkisuuslain 13 §:n 2 momentin mukaan pyydettyä saada tieto salassa pidettävästä asiakirjasta taikka viranomaisen henkilörekisteristä tai muusta asiakirjasta, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Viittauksella tarkoitettiin alun perin henkilötietolakia (523/1999), mutta sen voidaan nykyisin katsoa viittaavan EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen ja sen täsmentämiseksi annettuun kansalliseen lainsäädäntöön (ks. HE 30/1998 vp, s. 74/I).

Julkisuuslaissa säädetään salassapitovelvoitteista ja -perusteista. Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se tässä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 1—32 kohdassa säädetään, mitkä viranomaisen asiakirjat ovat lähtökohtaisesti salaisia. Erityislainsäädäntöön sisältyy lisäksi suuri määrä salassapitosäännöksiä.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön, laitoksen tai säätiön liikesalaisuudesta. Kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat myös sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta liiketoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi mainituille yhteisöille, laitoksille tai säätiöille taloudellista vahinkoa tai saattaisi toisen samanlaista tai muutoin kilpailevaa toimintaa harjoittavan julkisyhteisön tai yksityisen parempaan kilpailuasemaan tai heikentäisi julkisyhteisön tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön, laitoksen tai säätiön mahdollisuuksia edullisiin hankintoihin tai sijoitus-, rahoitus- ja velanhoitojärjestelyihin.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta. Tämä salassapitoperuste on ehdoton eikä sisällä harkintaa. Kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat myös sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön terveellisyys suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista. Tähän salassapitoperusteeseen liittyy vahinkoedellytyslauseke. Asiakirjat ovat siis julkisia, ellei tiedon antaminen aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa. Liikesalaisuuden käsite on siten keskeinen julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 ja 20 kohdan soveltamisen kannalta.

Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23

kohdan nojalla. Kohdan nojalla salassa pidettäviä ovat myös ulosottoviranomaisen asiakirjat siltä osin kuin ne sisältävät sellaisia tietoja, jotka ulosottorekisteriin merkittyinä olisivat ulosottokaaren mukaan salaisia, sekä tiedot luonnollisesta henkilöstä ulosottovelallisenä ja ulosotetselvitys.

Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta ovat puolestaan 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä. Kohdan 29 nojalla salassa pidettäviä ovat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilölle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta tai sen tuloksesta taikka asevelvollisen sijoittamista tai työntekijän valintaa tai palkkauksen perustetta varten tehdyistä arvioinneista. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23, 25 ja 29 kohdassa tarkoitettuja asiakirjoja koskeva salassapito on säännösten sanamuodon perusteella ehdotonta.

Salassapitovelvoitteisiin kuuluvat kielto paljastaa salassa pidettävä asiakirja ja tieto sekä kielto käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Vaitiolovelvollisuus tarkoittaa julkisuuslain 23 §:n 1 momentin mukaan, että viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt. Julkisuuslain 23 §:ssä säädetty vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat laajaa henkilöstä. Ne koskevat paitsi viranomaisen palveluksessa olevaa, myös viranomaisessa esimerkiksi harjoittelijana olevaa tai viranomaisen toimeksiantotehtävää hoitavan palveluksessa olevaa henkilöä.

Salassa pidosta poikkeamisen edellytyksistä säädetään julkisuuslain 7 luvussa. Yleiset poikkeamisperusteet ovat lain säännös, kohdehenkilön suostumus, toimeksiannon tai virkaaputehtävän suorittaminen, viranomaisen lupa muun muassa tieteellistä tutkimusta varten, toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus ja kansainvälinen yhteistyö.

Toisen viranomaisen tiedonsaantioikeus edellyttää julkisuuslain 29 §:n 1 momentin mukaan, että tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; kohdehenkilö antaa siihen suostumuksen; asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi; tai että tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi.

Julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa on erityissäännös teknisen käyttöyhteyden antamisesta toiselle viranomaiselle henkilörekisterin tietoihin. Säännöksen mukaan käyttöyhteys voidaan antaa sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossaan huomioon. Jos henkilötiedot on säädetty salassa pidettäväksi, käyttöyhteyden avulla saa hakea tietoja vain henkilöistä, jotka ovat antaneet siihen suostumuksensa, jollei salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta erikseen nimenomaisesti säädetä toisin. Näin ollen esimerkiksi työhallinnon henkilöasiakasta koskeviin tietoihin ei voisi avata käyttöyhteyttä ilman nimenomaista lain säännöstä tai kohdehenkilön suostumusta. Julkisuuslain 29 §:n 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi valtiovarainministeriössä valmisteil-

la olevassa hallituksen esityksessä laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Julkisuuslain 18 §:ssä säädetään hyvästä tiedonhallintatavasta. Sen mukaan viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Tässä tarkoituksessa viranomaisten tulee erityisesti muun muassa selvittää tietojärjestelmien käyttöönottoa sekä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä uudistuksia valmisteltaessa suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon ja suojaan sekä tietojen laatuun samoin kuin ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin tietoon liittyvien oikeuksien ja tiedon laadun turvaamiseksi sekä asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen suojan järjestämiseksi. Julkisuuslain 18 § ehdotetaan kumottavaksi valtiovarainministeriössä valmisteilla olevassa hallituksen esityksessä laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta

Julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011, jäljempänä *tietohallintolaki*) 7 §:ssä asetetaan julkisen hallinnon viranomaisille - muun muassa valtion virastoille ja vuoden 2021 alusta lähtien myös maakunnille - velvoite suunnitella ja kuvata kokonaisarkkitehtuurinsa sekä ylläpitää ja noudattaa sitä. Ministeriön on lain 8 §:n mukaan huolehdittava, että sen toimialalle laaditaan ja ylläpidetään sen toimialan tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kuvaukset ja määrittelyt.

Julkisen hallinnon viranomaisille asetetaan lain 9 §:ssä velvoite saattaa tietojärjestelmänsä vastaamaan yhteentoimivuuden vaatimuksia. Velvoite koskee tilanteita, joissa tietojärjestelmiä muutetaan olennaisesti tai joissa hankitaan uusia tietojärjestelmiä ja palveluja tai muutoin kehitetään tietojärjestelmiä. Velvoite on taikka viimeistään silloin, kun tietojärjestelmiä koskevat palvelusopimukset päättyvät.

Tietohallintolaki sisältää myös säännöksen viranomaisten välisen tietojen vaihdon edistämiseksi. Tietohallintolain 10 §:n mukaan julkisen hallinnon viranomaisen on pyrittävä järjestämään toimintansa siten, että se käyttää 10 §:ssä tarkoitettuihin tietojärjestelmiin talletettuja tietoja, jos viranomaisen toiminta edellyttää näiden tietojen käyttöä. Näitä tietojärjestelmiä ovat muun muassa väestötietojärjestelmä, yhdistysrekisteri, kaupparekisteri, säätiörekisteri sekä yritys- ja yhteisötietojärjestelmä.

Tietohallintolaki ehdotetaan kumottavaksi valtiovarainministeriössä valmisteilla olevassa hallituksen esityksessä laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lakiesitys julkisen hallinnon tiedonhallinnasta

Valtiovarainministeriössä on valmisteilla esitys laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Lailla kumottaisiin arkistolaki (831/1994) ja julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annettu laki (634/2011). Lisäksi julkisuuslain 18 § ja 29 §:n 3 momentti kumottaisiin.

Laissa säädettäisiin julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleisestä ohjauksesta, tiedonhallinnan suunnittelusta ja kuvaamisesta, tietoturvallisuudesta, salassapitomerkinnoista ja turvallisuusluokittelusta, asian ja palvelujen tiedonhallinnasta, tietoaineistojen muodostamisesta ja sähköi-

sestä luovutustavasta sekä tietoaaineistojen säilyttämisestä ja arkistoinnista. Laki olisi sovelta-
misalaltaan laaja yleislaki. Sitä sovellettaisiin tiedonhallintayksikköihin, joita olisivat valtion
virastot ja laitokset, eduskunnan virastot, valtion liikelaitokset, maakunnat, kunnat, itsenäiset
julkisoikeudelliset laitokset, ortodoksinen kirkko ja sen seurakunnat, yliopistolaissa tarkoitetut
yliopistot ja ammattikorkeakoululaissa tarkoitetut ammattikorkeakoulut. Sitä sovellettaisiin
myös tiedonhallintoyksiköissä toimivien viranomaisten tiedonhallintaan. Viranomaisella tar-
koitettaisiin tiedonhallintalaissa julkisuuslain 4 §:ssä tarkoitettua viranomaista, yliopistolaissa
tarkoitettua yliopistoa ja ammattikorkeakoululaissa tarkoitettua ammattikorkeakoulua. Lakia
sovellettaisiin yleisiä säännöksiä, tiedonhallinnan yleistä ohjausta koskevia säännöksiä ja eri-
näisiä säännöksiä lukuun ottamatta myös yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin siltä osin kuin
niihin sovelletaan viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Lain 10 §:ssä asetettaisiin tiedonhallintayksikölle velvoite arvioida palvelujen ja toimintapro-
sessien tietojenkäsittelyyn liittyvät tarpeet sekä suunnitella ja kuvata tavat, joilla tietoaaineistot
muodostuvat tietovarantoihin. Tiedonhallintayksikön on pidettävä yleisessä tietoverkossa saa-
tavilla ajantasaisista tiedonhallintamalliin perustuvaa kuvausta (tiedonhallintakartta), josta ilme-
nevät tiedonhallintayksikön keskeiset palvelut ja toimintaprosessit, niihin liittyvät tietovarant-
not sekä niitä käyttävät tietojärjestelmät sekä näiden väliset yhteydet ja tietojen saatavuus ra-
japintojen avulla.

Lain 11 §:n mukaan tiedonhallintayksikön olisi laadittava tiedonhallinnan muutossuunnitelma,
kun se uudistaa olennaisesti hallintoaan, palvelujaan tai tietojärjestelmiään. Tiedonhallintayk-
sikön olisi varmistettava muutossuunnitelmaa laadittaessa, että sen muodostamat uudet tietoa-
aineistot ovat niiden tietosisältöön oikeutettujen viranomaisten ja muiden toimijoiden hyödyn-
nettävissä tiedonsaantioikeuksien mukaisesti. Toimialasta vastaavan ministeriön olisi laaditta-
va myös tiedonhallinnan muutossuunnitelma, jos valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoa-
aineistoihin ja tietojärjestelmiin.

Tiedonhallintalain 13 §:ssä säädettäisiin tiedonhallintayksikön velvollisuudesta toteuttaa tar-
vittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan sen palveluksessa olevien tai sen lukuun toimivien
henkilöiden tehtävän edellyttämä luotettavuus. Pykälässä on informatiiviset viittaus turvalli-
suusselvityslakiin (726/2014) ja yksityisyyden suojasta työelämässä annettuun lakiin
(759/2004).

Lain 14 §:ssä säädettäisiin tiedonhallintayksikön velvoitteista liittyen tietoaaineistojen ja tieto-
järjestelmien tietoturvallisuuteen ja 16 §:ssä viranomaisen velvollisuudesta varmistaa tietoa-
aineistojen turvallisuus.

Tiedonhallintalain 17 §:ssä säädettäisiin käyttöoikeuksien hallinnasta ja 18 §:ssä lokitietojen
keräämisestä. Käyttöoikeuksien hallintaa koskevan 17 §:n mukaan tietojärjestelmästä vastuus-
sa olevan viranomaisen olisi määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet, jotka olisi pidettä-
vä ajantasaisina. Käyttöoikeudet olisi määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpei-
den mukaan. Viranomaisen olisi 18 §:n mukaan huolehdittava, että sen tietojärjestelmien käy-
töstä ja niistä tehtävistä tietoluvutuksista kerätään tarpeelliset lokitiedot, jos tietojärjestelmäs-
sä käsitellään henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Lokitietojen käyttötarkoituksena olisi
tietojärjestelmissä olevien tietoaaineistojen käytön ja luovutuksen seuranta sekä teknisten vir-
heiden selvittäminen. Lain 27 §:ssä säädettäisiin tietoaaineistojen sähköisestä muodosta. Pykä-
län mukaan viranomaiselle saapuvat ja viranomaisen laatimat asiakirjat säilytettäisiin vain
sähköisessä muodossa, jollei muussa laissa toisin säädetä. Jos asiakirja saapuisi viranomaiselle
muussa kuin sähköisessä muodossa, se olisi muutettava sähköiseen muotoon.

Tiedonhallintalain 28 §:ssä säädettäisiin viranomaisen velvollisuudesta pyrkiä ensisijaisesti hyödyntämään toisen viranomaisen keräämiä tietoja, jos viranomaisella on oikeus saada vastaavat tiedot toiselta viranomaiselta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Viranomaisen olisi suunniteltava ennalta, missä tilanteissa sillä on tarve pyytää tietoja hallinnon asiakkaalta asiankäsitteilyä tai palvelujen tuottamista varten.

Tiedonhallintalain 29 §:ssä säädettäisiin viranomaisten velvollisuudesta toteuttaa säännöllisesti toistuva vakiosisältöinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on niihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Tietojen luovuttaminen voitaisiin pykälän mukaan toteuttaa muuten, jos se on välttämätöntä tietoaineiston luonteen tai väliaikaisen teknisen syyn vuoksi. Viranomainen voisi avata teknisen rajapinnan myös muissa tilanteissa tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle.

Lain 31 §:ssä säädettäisiin viranomaisen mahdollisuudesta luovuttaa teknisten rajapintojen avulla tietoja muulle kuin toiselle viranomaiselle, jos tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja. Tiedot luovuttavan viranomaisen olisi tarvittaessa varmistettava, että tietoja saava toimija noudattaa tietojen käsittelyssä vastaavia tietoturvatoinenpiteitä kuin tässä laissa säädetään tiedonhallintayksikön velvollisuudeksi noudattaa.

Tiedonhallintalain 30 §:ssä säädettäisiin puolestaan viranomaisen mahdollisuudesta avata tietovarantonsa katseluyhteys toiselle viranomaiselle sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle olisi lisäksi, että

- 1) tiedot saavalla viranomaisella on tarve tarkastaa tietovarannosta tietoja;
- 2) katselumahdollisuus on rajattu vain tiedonsaantioikeuden määrittämiin tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin;
- 3) tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietoteknisesti tietojen käyttötarkoitus.

Tiedonhallintalain 32 §:ssä asetettaisiin viranomaiselle velvollisuus määritellä toiminnassaan syntyvien tietoaineistojen ja niissä olevien asiakirjojen ja tietojen säilytysaika. Lain 33 §:ssä säädettäisiin puolestaan tietoaineistojen arkistointitarpeen määrittämisestä.

Tietoaineistojen arkistoinnista, arkistointipaikasta ja tuhoamisesta (*elinkaaripäätös*) päättäisi lain 35 §:n mukaan julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta. Elinkaaripäätöstä koskeva asia voisi tulla vireille julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunnassa Kansallisarkiston taikka tiedonhallintayksikön aloitteesta.

Tiedonhallintayksikön olisi lain 34 §:n mukaan toimitettava Kansallisarkistolle tiedonhallinnan muutossuunnitelmaan sisältyvät tietoaineiston arkistointia ja tuhoamista koskevat tiedot lausunnon antamista varten, jos suunnitelluilla muutoksilla olisi vaikutusta tietoaineistojen arkistointiin tai tuhoamiseen. Kansallisarkisto antaisi lausuntonsa siitä, vastaako muutossuunnitelma tietoaineistojen arkistoinnille ja tuhoamiselle asetettuja 36 §:n mukaisia vaatimuksia ja tiedonhallintalautakunnan tekemiä elinkaaripäätöksiä.

Tiedonhallintalain 36 §:ssä säädettäisiin tietoaineistojen siirtämisessä arkistoon noudatettavista tietoturvasuunnitelmista. Arkistoitavaksi määritelty tietoaineisto olisi siirrettävä arkistoon viipymättä säilytysajan päättymisen jälkeen. Arkistoa ylläpitävä tiedonhallintayksikkö

määrittäisi ne tietorakenteet ja tiedostomuodot, joissa aineistot siirretään arkistoon sekä arkistoon siirtämisen ajankohdan.

Sähköistä asiointia ja digitaalisten palvelujen tarjoamista koskeva lainsäädäntö

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003, jäljempänä *asiointilaki*) säädetään viranomaisten ja näiden asiakkaiden oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista sähköisessä asioinnissa. Lakia sovelletaan muun muassa hallintoasian sähköiseen vireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksiantoon, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lakia sovelletaan soveltuvin osin myös muussa viranomaistoiminnassa. Sähköisten asiointipalvelujen järjestämistä koskevassa 5 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta tarjota kaikille mahdollisuus lähettää ilmoittamaansa sähköiseen osoitteeseen tai määriteltyyn laitteeseen viesti asian vireille saattamiseksi tai käsittelemiseksi. Velvollisuus on ehdollinen siten, että se koskee viranomaista, jolla on tarvittavat tekniset, taloudelliset ja muut valmiudet.

Lain 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi hallituksen esityksessä laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta (HE 60/2018 vp). Muutettavaksi ehdotettu 5 § sisältäisi viittauksen uuteen digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettuun lakiin. Sen mukaan sähköisten asiointipalvelujen järjestämisestä ja saatavuuden turvaamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (/).

Lakiesitys digitaalisten palvelujen tarjoamisesta

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (/) säädettäisiin viranomaisten sekä muiden julkista hallintotehtävää hoitavien velvollisuudesta tarjota digitaalisia palveluja hallinnon asiakkaille sekä tähän liittyvistä velvollisuuksista (HE 60/2018 vp). Lailla pantaisiin kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102 julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta.

Lailla digitaalisten palvelujen tarjoamisesta pyritään edistämään digitaalisten palvelujen laadukasta ja tietoturvallista tarjoamista julkisella sektorilla sekä parantamaan yhteiskunnan erityisryhmien edellytyksiä selvittää omatoimisesti julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käytöstä. Laissa säädettäisiin keinoista, joilla digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistetään sekä varmistetaan saavutettavuusvaatimusten tehokas toimeenpano. Lain saavutettavuusvaatimuksia sovellettaisiin myös eräissä tilanteissa, joissa viranomaiset rahoittavat digitaalisten palvelujen kehittämistä ja ylläpitoa.

Laki sisältäisi säännökset saavutettavuusvaatimusten yleisistä perusteista, saavutettavuusselosteesta, valvontaviranomaisesta ja sen tehtävistä sekä verkkosivustojen ja mobiilisovellusten käyttäjien oikeuksien toteuttamisesta. Ehdotettujen säännösten lisäksi Euroopan komissio antaa erikseen tarkemmat täytäntöönpanosäädökset saavutettavuusvaatimuksista ja saavutettavuusselosteesta.

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetussa laissa (571/2016, jäljempänä *KaPA-laki*) säädetään muun muassa valtion hallintoviranomaisille ja kunnallisille viranomaisille sekä maakuntien perustamisesta lähtien myös maakunnallisille viranomaisille valite käyttää Väestörekisterikeskuksen, Valtiokonttorin ja Maanmittauslaitoksen tuottamia tu-

kipalveluita. Myös lailla taikka lain nojalla annetulla asetuksella tai valtion hallintoviranomaisen päätöksellä julkista hallintotehtävää itsenäisesti hoitamaan asetetut saavat käyttää kaikkia tukipalveluja laissa säädetyn julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi. Osa palveluista on myös sellaisten toimijoiden käytettävissä, jotka hoitavat lakiin perustuvan sopimuksen nojalla tai muulla perusteella julkista tehtävää.

Väestörekisterikeskuksen tuottamia tukipalveluita ovat KaPA-lain 3 §:n 1—7 kohdassa tarkoitettut palvelut. Näitä ovat muun muassa 1 kohdassa säädetty tiedonvälityskanava, jonka avulla käyttäjäorganisaatiot voivat siirtää ja luovuttaa tietovarantoihinsa sisältyviä tietoja ja tarjota asiointipalveluja (*kansallinen palveluväylä*) ja 3 kohdassa säädetty palvelu, jossa käyttäjä voi tarkastella palvelutietovarannon tietoja sekä tietoja, jotka hänestä taikka hänen edustamastaan luonnollisesta henkilöstä tai organisaatiosta on merkitty käyttäjäorganisaatioiden rekistereihin (*palvelunäkymä*). Väestörekisterikeskuksen tuottamia tukipalveluja ovat myös KaPA-lain 3 §:n 4 kohdassa säädetty luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu sekä 6 kohdassa säädetty asiointivaltuuspalvelu, joka tarjoaa käyttäjäorganisaatiolle henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa tai muuta tahdonilmaisua koskevan tiedon. Näistä mainituista muut kuin kohta 4 ovat myös sopimuksen nojalla julkista tehtävää hoitavien käytettävissä ilman erillistä päätöstä. Lähtökohtaisesti käytön ulkopuolelle jäävää palvelua, kuten tunnistuspalvelua, on myös sopimuksen nojalla julkista tehtävää hoitavan mahdollista käyttää, jos tukipalvelun tuottaja niin päättää.

KaPA-lain 6 §:ssä säädetään velvoitteesta tarjota tietoja palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään saataville. Velvoite koskee viranomaisia, joilla on tukipalvelujen käyttövelvoite, sekä käyttäjäorganisaatiota, jolla on oikeus käyttää palvelunäkymää, jos se päättää käyttää oikeuttaan.

KaPA-lain 8 §:ssä säädetään yksityisten käyttöoikeudesta ja käytön kieltämisestä. Lain 5 §:n mukainen käyttöoikeus koskee siis ainoastaan käyttöä julkisen tehtävän hoitamiseksi. Organisaatiot, joilla on myös yksityistä elinkeinotoimintaa, voivat tässä toiminnassaan hyödyntää tukipalveluja 8 §:ssä säädetyn mukaisesti. Yksityiset yhteisöt, säätiöt ja elinkeinonharjoittajat saavat 8 §:n 2 momentin mukaan tarjotessaan palvelujaan yleisölle käyttää 1) palvelutietovarantoa palvelujaan koskevien tietojen tarjoamiseen ja 2) palvelunäkymiä ja asiointivaltuuspalvelua, jos niillä on oikeus käsitellä asiakkaidensa henkilötunnusta tai muuta tietojen pyytämiseksi tai näyttämiseksi tarvittavaa yksilöivää tunnusta palvelujensa tarjoamisessa. Väestörekisterikeskus voi tietyin edellytyksin kieltää tai estää yksityiseltä yhteisöltä, säätiöltä tai elinkeinonharjoittajalta tukipalvelun käytön.

KaPA-lain 12 §:n 3 momentin mukaan Väestörekisterikeskuksella on oikeus luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua tarjotessaan luovuttaa henkilön käyttämää asiointipalvelua ylläpitävälle käyttäjäorganisaatiolle henkilön nimeä, henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskeva tieto, jos käyttäjäorganisaatiolla on lain perusteella oikeus käsitellä mainittuja tietoja. Lainkohdassa mainittujen tietojen luovuttaminen käyttäjäorganisaatiolle edellyttää siis, että käyttäjäorganisaation oikeudesta käsitellä kyseisiä tietoja on säädetty laissa.

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottava ja kehittävä palvelukeskus Valtori

Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 2 §:n mukaan valtion yhteiset tieto- ja viestintätekniiset palvelut ovat palveluja, joiden järjestämisestä vastaavat valtion viranomaiset, joita käytetään tai on tarkoitettu käytettävän yleisesti ja laajasti julkisten hallintotehtävien tukena, joiden järjestäminen ei edellytä toimialakohtaisia ratkaisuja tai merkittävää toimialakohtaista osaamista, ja jotka perustuvat

yleisesti käytettyihin tieto- ja viestintätekniisiin ratkaisuihin. Valtion yhteisiä tieto- ja viestintätekniisiä palveluja ovat 1) yhteiset perustietotekniikkapalvelut, joilla tarkoitetaan fyysisiä laitteita, laitteiston toiminnan edellyttämiä ohjelmistoja, tietoliikenne- ja viestintäpalveluja sekä näihin liittyviä infrastruktuuri- ja tukipalvelujen kokonaisuuksia; 2) yhteiset tietojärjestelmäpalvelut, joilla tarkoitetaan sellaisia tietojärjestelmiä ja niihin liittyviä palveluja, jotka tukevat julkisen hallintotehtävän tai organisaatioiden samankaltaisen toiminnan hoitamista

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottaa ja kehittää valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva palvelukeskus Valtori. Valtion yhteisten tieto- ja viestintä-tekniisten palvelujen järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (132/2014) 5 §:n mukaan palvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa ja kehittää 1) päätelaite- ja käyttäjätukipalveluihin kuuluvia käyttäjien tukipalveluja, käyttövaltuuspalveluja, päätelaitepalveluja, työasemaverkon palveluja ja tulostuksen hallintapalveluja; 2) viestintätekniisiin palveluihin kuuluvia sähköpostipalveluja, verkkokokous- ja videoneuvottelupalveluja, työtilapalveluja, ääni- ja videopalveluja sekä puhepalveluja; 3) tietoliikennepalveluihin kuuluvia runkoverkkopalveluja, lähiverkkopalveluja ja etäyhteyspalveluja sekä näihin liittyviä tietoturvapalveluja; 4) käyttöpalveluihin kuuluvia konesali- ja kapasiteettipalveluja sekä perustietotekniikan ja sovellusten integraatio- ja sanomanvälityspalveluja; 5) toimistosovelluksiin kuuluvia vakiintuneita ja laajalti käytettyjä toimisto-ohjelmistoja, internet- ja intranetohjelmistoja ja sosiaalisen median sovelluksia ja ohjelmistoja.

Maakuntalakiesitys

Maakuntien tehtävät

Maakuntauudistusta koskevaan hallituksen esitykseen (HE 15/2017 vp) sisältyy esitys maakuntalaiksi. Vuoden 2021 alusta voimaan tulevaksi tarkoitettun maakuntalain (/) 6 §:ssä säädetäisiin maakunnan tehtäväaloista. Niihin kuuluisivat pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan aluekehittämisviranomaisen tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen.

Kuten muistakin maakunnan tehtävistä, näistä tehtävistä säädetäisiin erikseen. Tehtäviä koskevia lakiehdotuksia käsitellään jäljempänä.

Tehtävien järjestäminen ja tuottaminen

Maakuntalakiesityksen 7 §:n mukaan maakunta voisi järjestää tehtäviensä hoitamisen itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle maakunnalle. Maakunta voisi myös siten kuin laissa erikseen säädetään sopia tehtävänsä järjestämisvastuun siirtämisestä yhdelle tai useammalle kunnalle, jolla maakunnan arvion mukaan on riittävät taloudelliset ja muut voimavarat näiden tehtävien hoitamiseen. Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva maakunta vastaisi asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saataavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Lisäksi 7 §:n mukaan maakunta vastaisi tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle maakunnalle tai tehtävän hoitamisesta vastaa lain perusteella toinen maakunta.

Palveluiden tuottamista koskevan maakuntalakiesityksen 8 §:n mukaan maakunta voisi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta, jollei lailla toisin säädetä.

Maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvan palvelun tuottamisen erottamisesta ja yhtiöittämisvelvollisuudesta säädetään erikseen. Maakunnan hankkiessa palveluja muulta palvelujen tuottajalta sillä säilyisi 7 §:ssä tarkoitettu järjestämisvastuu. Tämän lisäksi palvelujen tuottajan vastuu palveluista määräytyisi sen mukaan, mitä tässä laissa tai muualla säädetään, sekä mitä maakunta ja palvelujen tuottaja ovat vastuunjaosta sopineet.

Maakuntalakiesityksen 9 §:n mukaan maakunnalla olisi vastuu varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla liikelaitoksella sekä palveluja tuottavilla yhteisöillä ja säätiöillä on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Maakunnan tulisi ottaa hallintosääntönsä ja palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset. Maakunnan olisi 9 §:n mukaan ohjattava ja valvottava sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Tämän toteuttamiseksi maakunnalla olisi 9 §:n mukaan oikeus saada palveluntuottajalta salassapitosäännösten estämättä palveluiden asianmukaisen tuotannon edellytysten varmistamista ja valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot. Maakunnan viranomaisella olisi lisäksi palveluiden asianmukaisen tuotannon edellytysten varmistamista ja valvonnan toteuttamista varten oikeus tarkastaa palveluntuottajan tiloja ja laitteita sekä päästä tässä yhteydessä muihin kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin palveluntuottajan hallinnassa oleviin tiloihin.

Valtakunnalliset palvelukeskukset

Maakuntalain 16 luvussa säädettäisiin maakuntien valtakunnallisista palvelukeskuksista ja niiden palveluja koskevasta käyttövelvoitteesta. Palvelukeskukset olisivat maakuntalakiesityksen 118 §:n mukaan maakuntien yhteisesti omistamia osakeyhtiötä, joissa valtio voisi olla osakkaana. Maakuntalakiesityksen 118 §:n mukaan yksi palvelukeskuksista olisi tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskus. Maakuntalakiesityksen 122 §:n mukaan tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskuksen tehtävänä olisi tuottaa tietohallinto-, kehittämis-, integraatio- sekä tietojärjestelmä- ja tietotekniikkapalveluja. Se voisi 118 §:n nojalla joko tuottaa palvelut itse tai hankkia ne ostopalveluna.

Maakunnan ja maakunnan tytäryhteisön, joka ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, olisi maakuntalakiesityksen mukaan käytettävä tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskuksen tuottamia palveluja, ellei muun palveluntuottajan tarjoaman palvelun käyttö olisi tiettyssä toiminnassa tai asiassa taikka sen osassa välttämätöntä taloudellisesta, toiminnallisesta, teknisestä tai muusta vastaavasta perustellusta syystä.

Kaikki palvelukeskukset oli tarkoitus perustaa osakeyhtiömuotoon ja siirtää valtiolta pääosin maakuntien omistukseen. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukseksi perustettiinkin kesällä 2017 Hetli Oy ja tieto- ja viestintätekniiseksi palvelukeskukseksi Vimana Oy. Loppuvuodesta 2017 kävi kuitenkin ilmeiseksi, etteivät maakunnat tulisi ostamaan Hetliltä talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja. Hetli Oy:lle olisi jäänyt lähinnä yhteisiä kehittämis tehtäviä, joiden vuoksi osakeyhtiön perustaminen ei olisi ollut tarpeen.

Työ- ja elinkeinoministeriö selvitti samanaikaisesti valtion ja maakuntien kasvupalvelujen tietohallintopalvelujen järjestämistä jatkossa. Valmistelun lähtökohdaksi kesällä 2017 valittiin kasvupalvelujen tietohallintopalveluja (KasvuDigi) järjestävän osakeyhtiön perustaminen maakuntien tieto- ja viestintätekniisen palvelukeskuksen Vimana Oy:n tytäryhtiöksi.

Vuoden 2018 alussa maakuntien palvelukeskusrakennetta tarkasteltiin kokonaisuutena uudelleen. Tässä yhteydessä selvitettiin kuutta erilaista osakeyhtiömuotoista tapaa organisoida Vimana Oy:n, kasvupalvelujen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallintopalvelut. Lisäksi

rinnalla pidettiin virastomuotoista vaihtoehtoa. Valmistelussa päädyttiin sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallintopalvelujen (SoteDigi Oy) ja Vimana Oy:n pitämiseen erillisinä osakeyhtiöinä.

Kasvupalvelujen tietohallintopalvelujen ja maksatustehtävien järjestämisen ratkaisuksi löytyi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittäminen ja hallintokeskuksen säilyttäminen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastona. Hallitus linjasi keväällä 2018, että tietohallintopalvelujen ja avoimeksi jääneiden maksamista koskevien tehtävien organisoimisen valmistelua jatketaan siten, että kehittäminen ja hallintokeskus jatkaa toimintaansa uudella nimellä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastona hoitaen jatkossakin maksamista ja kasvupalvelujen tietohallintopalveluja koskevat tehtävät.

Seuranta ja tietojen tuottaminen

Maakunnan toiminnan, talouden ja palvelutuotannon seurannasta ja tietojen tuottamisesta säädetäisiin maakuntalain 140 §:ssä. Pykälän perustelujen mukaan säännös koskisi kaikkia lain 6 §:ssä maakunnalle säädettyjä tehtäväaloja. Maakunnan toimintaa ja taloutta koskevilla seurattiedoilla olisi merkitystä erityisesti lain 3 luvussa tarkoitetun maakunnan ja valtion välistä suhdetta määrittävien säännösten ja jossain määrin myös lain 103 ja 104 §:ssä säädetyn arviointimenettelyn toteuttamisen kannalta. (HE 15/2017 vp, s. 435)

Maakunnan olisi maakuntalain 140 §:n 1 momentin mukaan seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä sille säädettyjen tehtävien laatua, vaikuttavuutta ja kustannuksia. Lisäksi maakunnan olisi seurattava oman palvelutuotantonsa toimintaa ja taloutta ja verrattava sitä muiden tuottamien palvelujen vaikuttavuuteen, tehokkuuteen ja taloudellisuuteen.

Maakunnan olisi tuotettava toimialoittain tietoja sille säädettyjä tehtäviä koskevasta toiminnasta, taloudesta ja palvelutuotannon laadusta maakunnan toiminnan seurantaan, valvontaa ja ohjausta varten. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuotettavista tiedoista sekä tietojen tuottamisen menettelytavoista ja ajankohdista.

Maakunnalle toimeksiantosopimuksen perusteella palveluja tuottavien yksityisten palveluntuottajien olisi maakuntalain 140 §:n mukaan toimitettava seurannan edellyttämät tiedot maakunnalle maakunnan, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tai muun lain perusteella tiedon saamiseen oikeutetun viranomaisen määrittelemällä tavalla.

Maakuntalain 140 §:n 5 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen, jonka mukaan maakunnan toiminnan seurantaan, valvontaa ja ohjausta varten tuotettavista toimialakohtaisista muista tiedoista säädetään erikseen. Säännöksen perustelujen mukaan esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 31 §:ään sisältyy säännös sosiaali- ja terveydenhuollon seurannasta ja arvioinnista (HE 15/2017 vp, s. 436).

Maakuntalain sääntelyn lisäksi maakuntien tietojen tuottamisesta ehdotetaan säädettyjen myös tilastolaissa. Tilastolain kuntien ja kuntayhtymien tietojen toimittamisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä ehdotetaan sovellettavaksi jatkossa myös maakuntiin (laki tilastolain muuttamisesta, HE 14/2018 vp). Tilastolain 14 §:n 2 momentin mukaan maakunnat olisivat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot taloudestaan, hyödykkeistään, toiminnan sijainnista, henkilöstöstään ja muista toiminnan edellyttämistä voimavaroista. Lisäksi velvollisuus koskisi 3 momentin mukaan myös maakunnan liikelaitoksia ja maakuntien valtakunnallisia palvelukeskuksia. Nämä velvoitteet koskisivat myös kasvupalveluja.

Lisäksi valtiovarainministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys kuntien ja maakuntien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksessä kuntalakiin ja maakuntalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset taloustietojen raportoinnista. Kunnat ja maakunnat velvoitettaisiin toimittamaan erikseen säädetyt taloustietonsa suoraan taloushallinnon tietojärjestelmistään valtiokonttorin ylläpitämään valtakunnalliseen tietovarantoon. Kuntalain ja maakuntalain säännökset velvoittaisivat kuntia ja maakuntaa taloustietojen tuottamiseen ja raportointiin yhdenmukaisessa ja vertailtavassa muodossa.

Lakiesitys alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista

Hallituksen esitykseen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 35/2018 vp) sisältyy esitys laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista (jäljempänä *kasvupalvelulaki*), esitys laiksi kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa ja esitys näiden lakien voimaantulolaiksi. Vuoden 2021 alusta voimaan tulevaksi tarkoitettussa kasvupalvelulaissa (/) säädettäisiin maakuntalain 6 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettujen palvelujen järjestämisestä. Tähän kasvupalvelujen järjestämistä koskevaan esitykseen liittyy palveluita koskevat lakiesitykset: hallituksen esitykseen 93/2018 vp sisältyvät lakiesitykset julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista (jäljempänä *rekrylaki*) sekä alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta (jäljempänä *rahoituslaki*) ja omaan hallituksen esitykseensä sisältyvä esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä (HE 96/2018 vp).

Tulevista maakunnan maakuntalain 6 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetuista palveluista ja niihin liittyvistä viranomaisten tehtävistä säädetään nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012, jäljempänä *JTYPL*), alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa (7/2014), alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan rahoituksesta annetussa laissa (8/2014), valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetussa laissa (9/2014) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (386/2010). Nämä lait ehdotetaan kumottavaksi maakunta- ja kasvupalvelu-uudistusta koskevan lainsäädännön voimaan tullessa, eli vuoden 2021 alusta.

Osa kasvupalveluista olisi valtakunnallisia ja osa maakunnallisia. Kaikki palvelut olisi kasvupalvelulain mukaan toteutettava yhteen sovitettuina ja tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Maakunnallisten kasvupalveluiden järjestämisestä vastaisi maakunta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi järjestäjänä valtakunnallisesti tuotettavista kasvupalveluista. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa ei säädettäisi valtakunnallisista kasvupalveluista vaan todettaisiin ainoastaan, että valtakunnallisista kasvupalveluiden toimijoista ja niiden tuottamisista palveluista säädetään erikseen. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen yhteydessä valtakunnallisiksi kasvupalveluiksi nimettyjä valtion erityisrahoitusyhtiön, Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin ja Business Finland Oy:n sekä Teollisuussijoitus Oy:n palveluja koskevaa lainsäädäntöä ei muuteta. Palvelujen järjestämisestä vastaa siten työ- ja elinkeinoministeriö ja palveluja tuottavat valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera sekä Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, Business Finland Oy ja Teollisuussijoitus Oy.

Maakunnan olisi kasvupalvelulain 19.1 §:n mukaan käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa järjestettävä alueellaan riittävästi maakunnallisia kasvupalveluja, jotka edistävät työttömien mahdollisuuksia saada työtä. Lain 16 §:n perusteella maakunnallisia kasvupalveluita olisivat julkiset rekrytointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut, eräät kotoutumista edistävät palvelut, palkkatuen myöntäminen sekä yrityspalveluiksi kutsuttavat yritystoiminnan, yrittäjyyden ja kansainvälistymisen edistämiseksi annettavat palvelut sekä palvelut, jotka luovat edellytyksiä innovaatioiden kehittämiselle.

Rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista säädettäisiin laissa julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista. Kasvupalveluihin liittyvistä kotoutumista edistävistä palveluista säädettäisiin laissa kotoutumisen edistämisestä. Palkkatuesta, starttirahasta ja työolosuhteiden järjestelytuesta säädettäisiin laissa alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta). Muiden maakunnallisten yrityspalveluiden sisällöstä ei säädettäisi tarkemmin, vaan niiden järjestäminen ja sisältö olisivat maakunnan päätettävissä.

Maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluisi kasvupalvelulain 18 §:n mukaan maakuntalain 7 §:ssä säädetyn lisäksi kasvupalvelun tuottajien valinta sekä kasvupalvelujen saatavuuden varmistaminen siten, että asiakas voi mahdollisimman monen palvelun osalta valita tarvitsemansa palveluntuottajan useammasta kuin yhdestä vaihtoehdosta. Maakunnan olisi myös huolehdittava asiakkaan kasvupalveluihin liittyvästä oikeuksista, velvollisuuksista ja etuuksista tiedottamisesta sekä palvelujen käyttöön liittyvästä ohjauksesta ja neuvonnasta sekä neuvottava ja tuettava asiakkaita kasvupalveluihin liittyvän valinnanvapauden käyttämisessä.

Maakunta voisi kasvupalvelulain 22 §:n mukaan tuottaa maakunnalliset kasvupalvelut palvelut itse tai tytäryhteisössään. Maakunta voisi oman tuotannon sijasta tai lisäksi valita yhden tai useita palveluntuottajia.

Kasvupalveluja järjestettäessä pyritäisiin kasvupalvelulain 30 §:n mukaan monimuotoisiin sekä ensisijaisesti digitaalisen palvelutarjonnan ja sähköisen asioinnin mahdollistaviin toimintamalleihin. Henkilöasiakkaiden asioinnin vähimmäisvaatimuksista säädettäisiin erikseen.

Kasvupalvelulain 31 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö järjestäisi kasvupalveluja tukevat valtion ja maakuntien yhdessä käyttämät tietojärjestelmät ja alustat. Maakunta puolestaan kehittäisi ja pitäisi tarpeen mukaan yllä alueensa kasvupalveluja tukevia sekä maakunnan ja alueen kuntien yhteistoimintaa tukevia tietojärjestelmiä ja alustoja. Kasvupalvelulain 17 §:n mukaan maakunnan ja sen tytäryhteisön, joka ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, olisi käytettävä työ- ja elinkeinoministeriön järjestämiä kasvupalveluja tukevia tietojärjestelmiä ja alustoja, ellei muun palveluntuottajan tarjoaman palvelun käyttö ole tietyssä toiminnassa tai asiassa taikka sen osassa välttämätöntä taloudellisesta, toiminnallisesta, teknisestä tai muusta vastaavasta perustellusta syystä. Tähän säännökseen liittyisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valtion ja maakuntien yhdessä käyttämistä tietojärjestelmistä ja alustoista. Ennen valtioneuvoston asetuksen antamista olisi kuultava maakuntia ja tarvittavassa laajuudessa maakuntien tytäryhteisöjä.

Kasvupalvelulain 28 §:n mukaan maakunta määrittäisi palveluja koskevassa sopimuksessa tai palvelun tuottamisen ehdoissa muun muassa, mitä palveluntuottajan on tehtävä asiakastietojen tallettamiseksi valtakunnallisiin ja maakunnan nimeämiin maakunnallisiin tietojärjestelmiin ja maakunnan edellyttämien tietojen toimittamiseksi salassapitosäännösten estämättä palveluiden asianmukaisen tuotannon edellytysten varmistamista ja valvonnan toteuttamista varten.

Kasvupalvelulain 32 § sisältäisi tietojärjestelmien rakentamista määritteleviä säännöksiä. Sen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö järjestäisi valtakunnalliset kasvupalveluja tukevat tietojärjestelmät siten, että ne mahdollistavat ja edistävät kaikkien valtakunnallisten toimijoiden yhteistä palveluntarjontaa ja että kaikki valtakunnallisten kasvupalvelujen järjestäjät ja tuottajat voivat tukeutua samoihin tietojärjestelmiin. Valtakunnallisia ja maakunnallisia kasvupalveluja tukevat tietojärjestelmät tulisi säännöksen mukaan toteuttaa ja ylläpitää sellaisina, että ne mahdollistavat ja edistävät yhteistä palveluntarjontaa maakunnallisten kasvupalvelujen järjestäjien kanssa ja että kaikki maakunnat voivat palvelujen järjestäjinä tukeutua samoihin tietojärjestelmiin. Lisäksi maakunnallisia kasvupalveluja tukevat tietojärjestelmät tulisi säännöksen

mukaan toteuttaa ja ylläpitää sellaisina, että kaikki maakunnat tukeutuvat palvelujen järjestäjinä samoihin tietojärjestelmiin.

Kasvupalvelulain 19 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö seuraisi työllisyyskehitystä sekä työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävien palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti ja maakunta omalla alueellaan. Jos maakunnan työllisyystilanne tai palvelujen saatavuus poikkeaisi merkittävästi muista maakunnista tai maakunnan eri osien kesken, valtio ja maakunta käsitelisivät tarvittavia toimia ja niiden edellyttämiä resursseja alueiden kehittämisen keskustelussa ja maakunta päättäisi keskusteluissa sovittujen toimenpiteiden toteutuksesta.

Kasvupalvelulain 34 §:ssä säädettäisiin erikseen, että kasvupalvelujen yleinen ohjaus ja strateginen kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriö vastaisi valtakunnallisesta kasvupalvelupolitiikasta, valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja niiden huomioon ottamisesta maakuntien toiminnan ohjauksessa.

Lakiesitys julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

Vuoden 2021 alusta voimaan tulevaksi tarkoitetussa laissa julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista (/ , jäljempänä *rekrylaki*) säädettäisiin sen 1 §:n mukaan alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuista maakunnallisina kasvupalveluina järjestettävistä palveluista, joilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä (*julkiset rekrytointipalvelut ja osaamispalvelut*).

Rekrylaissa asiakkaalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka hakee tai saa rekrylain mukaisia palveluita. Palveluntuottajalla tarkoitettaisiin yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka tuottaa rekrylaissa tarkoitettua palvelua tai jonka tehtävänä on asiakkaan palveluprosessiin liittyvien toimien hoitaminen.

Maakunta voisi rekrylakiesityksen 3 §:n mukaan antaa 4 ja 10—13 §:ssä tarkoitetut asiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet sekä 16—18 §:ssä tarkoitettujen palvelujen tuottamisen palveluntuottajan hoidettaviksi. Näin ollen palveluntuottaja voisi arvioida työnhakijan palvelutarpeen (11 §), ohjata hänet palveluihin (4 §), laatia työllistymissuunnitelman yhdessä työnhakijan kanssa (12 §) ja arvioida työttömän tarpeen työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun (13 §). Palveluntuottaja vastaisi myös työnhakijan informoinnista (10 §), jos se hoitaisi palveluprosessiin liittyviä toimia. Maakunta voisi lain 3 §:n mukaan myös antaa palveluntuottajalle oikeuden ohjata henkilöasiakkaita 24 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun ja oikeuden tehdä työkokeiluun liittyviä 27 §:ssä tarkoitettuja sopimuksia.

Rekrylain 3 §:ssä säädettäisiin myös julkisuuslain ja arkistolain soveltamisesta palveluntuottajan toimintaan sen hoitaessa rekrylaissa tarkoitettuja tehtäviä. Näiden lisäksi palveluntuottajan toimintaan sovellettaisiin hallinnon yleislakeja suoraan niiden soveltamisalasäännösten nojalla. Rekrylain 3 §:ssä säädettäisiin myös rikosoikeudellisen virkavastuun ulottamisesta palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön hänen suorittaessaan rekrylaissa tarkoitettuja tehtäviä ja viitattaisiin vahingonkorvauslain (412/1974) vahingonkorvausvastuusääntelyyn.

Rekrylain 37 §:ssä säädettäisiin maakunnan, palveluntuottajan ja työnantajan tiedonsaantioikeudesta. Maakunnalla olisi pykälän 1 momentin mukaan oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tämän lain toimeenpanemiseksi välttämättömät tiedot valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, palveluntuottajalta sekä työkokeilun toteuttajalta. Palveluntuottajalla olisi 2 momentin mukaan oikeus saada salassapi-

tosäännösten estämättä maksutta maakunnalta ja muulta 1 momentissa tarkoitettulta taholta asiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa tarkoitettun palvelun tuottamiseksi tai palveluntuottajalle tämän lain nojalla annetun tehtävän hoitamiseksi. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työnantajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä maksutta maakunnalta työ- ja virkasuhdetta koskevista laeissa säädetyn, irtisanotun työntekijän ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana siten kuin 8 §:ssä säädetään. Pykälän 4 momentin mukaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot voitaisiin luovuttaa myös konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

Rekrylain 38 §:ssä säädettäisiin tiedonsaannista työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun liittyen. Sen mukaan maakunnan viranomaisilla, työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun osallistuvalla tässä laissa tai asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (/) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettulla palveluntuottajalla ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan maksutta tiedot, jotka ovat välttämättömiä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseksi. Tietojensaantioikeus koskisi myös sellaisia työnhakijan sosiaalista tilannetta sekä terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevia tietoja, joilla on vaikutusta työnhakijan työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi työnhakijalle.

Rekrylain 39 §:ssä säädettäisiin työnhakua koskevien tietojen julkaisemisesta ja luovuttamisesta työnantajalle. Sen mukaan työnhakijasta julkaistaisiin työnhaun alkaessa työnhakua ja rekrytointia tukevassa kasvupalvelun verkkopalvelussa työnhaun ja rekrytoinnin kannalta tarpeelliset tiedot työnhakijan ammatillisesta osaamisesta ja työnhakutoiveista. Tiedot olisi julkaistava muodossa, josta työnhakija ei ole tunnistettavissa. Muiden kuin edellä tarkoitettujen tietojen julkaiseminen tai luovuttaminen työnantajalle edellyttäisi työnhakijan suostumusta. Työnhakijan terveydentilaa koskevia tietoja saisi luovuttaa työnantajalle vain työnhakijan nimenomaisella suostumuksella.

Lakiesitys alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

Vuoden 2021 alusta voimaan tulevaksi tarkoitettua lakia alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta sovellettaisiin myönnettäessä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettuja rahoituspalveluja Manner-Suomen alueella. Lakia sovellettaisiin sekä kansallisista varoista että rakennerrahastoista rahoitettavaan toimintaan. Laissa säädettäisiin yrityksille myönnettävistä tuista, alueiden kehittämiseen myönnettävistä tuista, palkkatuesta, työolosuhteiden järjestelytuesta ja starttirahasta.

Rahoituslain 71 §:ssä säädettäisiin oikeudesta tietojen saamiseen ja luovuttamiseen. Sen 1 momentin mukaan oikeudesta tietojen saamiseen toiselta viranomaiselta ja oikeudesta tietojen luovuttamiseen toiselle viranomaiselle säädetään valtionavustuslain 31 ja 32 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan oikeus 1 momentissa tarkoitettujen tietojen saamiseen ja luovuttamiseen olisi maakunnalla, Uudenmaan kuntayhtymällä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä. Työnantajalla olisi 3 momentin mukaan lisäksi oikeus saada 4 luvussa säädettyjen palkkatuen myöntämisedellytysten täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijaksi rekisteröityneenä. Pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot voitaisiin 4 momentin mukaan vastaanottaa ja luovuttaa myös sähköisesti.

Rahoituslain 64 §:ssä säädettäisiin tiedonsaannista ja tietojen luovuttamisesta rakennerrahasto-ohjelmassa. Pykälän mukaan sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta, olisi hallinto-, to-

dentamis- ja tarkastusviranomaisella sekä välittävillä toimielimillä salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta tässä luvussa tarkoitetun tuen hakijaa ja tuen saajaa, näiden taloudellista asemaa ja liike- ja ammatti-toimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi. Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella sekä välittävillä toimielimillä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai Euroopan unionin toimielimelle tietoja, jotka ovat tarpeen Euroopan unionin tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Tiedot voitaisiin vastaanottaa ja luovuttaa myös sähköisesti.

Lakiesitys kotoutumisen edistämisestä

Laki kotoutumisen edistämisestä on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2021 alusta kuten kasvupalveluita koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Lain 8 §:n mukaan kotoutumista edistäviä palveluja järjestettäisiin osana maakunnan järjestämisvastuulla olevia kasvupalveluita ja sosiaali- ja terveystaloudellista asemaa ja liike- ja ammatti-toimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi. Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella sekä välittävillä toimielimillä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai Euroopan unionin toimielimelle tietoja, jotka ovat tarpeen Euroopan unionin tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Tiedot voitaisiin vastaanottaa ja luovuttaa myös sähköisesti.

Kotoutumislain 62 §:ssä säädettäisiin tiedonsaantioikeuksista. Sen 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä, Valtion lupa- ja valvontavirastolla, maakunnalla, Kasvupalveluvirastolla, kunnan viranomaisella, Kansaneläkelaitoksella sekä Väestörekisterikeskuksella olisi oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, palvelun tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta.

Kotoutumislain 62 §:n 2 momentin mukaan palveluntuottajalla olisi oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä maakunnalta ja kunnan viranomaiselta sekä toiselta palveluntuottajalta 2 luvussa tarkoitettujen palveluiden järjestämiseksi välttämättömät tiedot. Pykälän 3 momentin mukaan ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyllä edustajalla olisi oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 54 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maakunnalta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, Maahanmuuttovirastolta sekä vastaanotto- ja järjestelykeskukselta.

Turvallisuusselvityslaki

Turvallisuusselvityslain (726/2014) 37 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan yritysturvallisuusselvitystä laadittaessa voidaan käyttää yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (240/2007) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja. Säännös viittaa lailla 293/2017 kumottuun vanhaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettuun lakiin. Viittauksessa tarkoitettu ja vanhan lain 6.1 §:ssä tarkoitettuja tietoja ovat yrityksen nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut yksilöinti- ja yhteystiedot; tiedot siitä, ketkä toimivat yrityksen vastuuhenkilöinä; yrityksen toimialaa, osakepääomaa, tilinpäätöstä tai muutoin yritystä koskevat ja sen toimintaa yleisesti kuvaavat viranomaisten julkisista rekistereistä saatavat tiedot; yrityksestä ja sen vastuu-

henkilöistä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin talletetut tiedot.

Turvallisuusselvityslain 57 §:ssä säädetään viranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Pykälän mukaan viranomaisten on luovutettava tämän lain mukaan toimivaltaisille viranomaisille tiedot, joita ne voivat käyttää turvallisuusselvitystä laadittaessa tai siihen liittyvää seurantaan toteutettaessa; toimivaltaisten viranomaisten on luovutettava toisilleen yksittäisen turvallisuusselvityksen tekemiseksi tämän lain mukaan käytettävissä olevia tietoja. Toimivaltaisella viranomaisella on turvallisuusselvityslain 57 §:n mukaan oikeus saada tietoja luottotietorekisterin pitäjältä henkilöturvallisuusselvityksen ja yritysturvallisuusselvityksen laadintaa varten sekä toteutettaessa 51 §:ssä tarkoitettua seuranta. Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käytöyhteyden avulla.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan ihmisoikeussopimus

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Viranomaiset eivät artiklan mukaan saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä *SEUT*) 16 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Artiklan 2 kohdan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämismenettelyä noudattaen luonnollisten henkilöiden suojaa koskevat säännöt, jotka koskevat unionin toimielinten, elinten ja laitosten sekä jäsenvaltioiden silloin, kun viimeksi mainitut toteuttavat unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa, suorittamaa henkilötietojen käsittelyä, sekä säännöt, jotka koskevat näiden tietojen vapaata liikkuvuutta. Näiden sääntöjen noudattamista valvoo riippumaton viranomainen.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat antaneet SEUT 16 artiklan nojalla yleisen tietosuojasetuksen ((EU)2016/679) ja poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön alalla sovellettavan tietosuojadirektiivin ((EU) 2016/680). EU:n yleisellä tietosuoja-asetuksella kumotaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla annettu henkilötietodirektiivi, joka on kansallisesti pantu täytäntöön henkilötietolailla.

Euroopan unionin perusoikeuskirja

Euroopan unionin perusoikeuskirjan (2012/C 326/02) 7 artiklassa turvataan yksityis- ja perhe-elämän suoja ja 8 artiklassa henkilötietojen suoja. Perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi. Riippumaton viranomainen valvoo näiden sääntöjen noudattamista.

Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä noudattaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus

Asetuksen kohde ja soveltamisala

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*yleinen tietosuoja-asetus*) annettiin huhtikuussa 2016 ja sen soveltaminen alkoi toukokuussa 2018. Yleisellä tietosuoja-asetuksella kumottiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, joka on Suomessa pantu täytäntöön henkilötietolailla (523/1999).

Yleisellä tietosuoja-asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. Asetusta ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu unionin lainsäädännön soveltamisalaan. Jäljempänä kuvataan asetuksen sisältöä erityisesti siltä osin kuin siinä jätetään jäsenvaltiolle liikkumavaraa tai asetetaan jäsenvaltiolle velvollisuus tämentää asetuksen säännöksiä.

Henkilötiedoilla tarkoitetaan asetuksessa kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, eli rekisteröityyn, liittyviä tietoja (4 artiklan 1 kohta). Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan asetuksessa toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista (4 artiklan 2 kohta).

Kansallinen liikkumavara

Yleinen tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettava säädös, mutta se jättää paikoin jäsenvaltioille direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Kansallisella liikkumavaralla tarkoitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen osoittamaa harkintamarginaalia, jonka puitteissa jäsenvaltioiden lainsäätäjien on mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä. Tällaisella kansallisella lainsäädännöllä täydennetään tai täsmennetään asetuksen säännöksiä, jotka muodostavat perustavanlaatuisen rungon henkilötietojen käsittelyä koskevalle säännöstölle. Tällaista täsmentävää tai täydentävää kansallista lainsäädäntöä on siten aina luettava yhdessä yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä tai täsmentävä kansallinen lainsäädäntö on mahdollista ainoastaan silloin, kun se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan. Toisaalta asetuksessa asetetaan myös kansalliselle lainsäätäjälle velvoite säätää tietyistä seikoista. Liikkumavaran käyttöä koskevat yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset voidaan jakaa velvoittaviin, mahdollistaviin ja huomioon otettaviin säännöksiin.

Kansallisen lainsäädännön tarpeellisuutta arvioitaessa on huomattava, että yleinen tietosuoja-asetus on luonteeltaan yksityiskohtaisempi kuin sitä edeltänyt henkilötietodirektiivi ja sen toimeenpanemiseksi annettu henkilötietolaki. Liikkumavaran käytössä on asetuksen mukaan mahdollista hyödyntää erilaisia säädöstekniikoita. Asetuksen 41 johdantokappaleen mukaan kansalliselta lainsäädännöltä ei välttämättä edellytetä laintasoisuutta, kunhan se on selkeää, täsmällistä ja ennakoitavaa. Kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten ei myöskään 45 johdantokappaleen mukaan edellytetä olevan erityislakia.

Käsittelyä koskevat periaatteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu. Sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu.

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan asetuksessa elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään jäsenvaltion lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (4 artiklan 7 kohta). Tietosuojaavaltuutetun toimiston mukaan rekisterinpitäjän määrittelemistä koskeva vaatimus korostuu erityisesti silloin, kun käsittelyperusteena on yleinen etu tai julkisen vallan käyttäminen (Tietosuojaavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin, 16.10.2017, versio 1.0, s. 9.).

Asetuksen 5 artiklassa säädetty käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Toinen keskeinen periaate on tietojen minimointi, joka tarkoittaa, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Täsmällisyysperiaatteen mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Säilytyksen rajoittamisperiaatteen mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Eheyden ja luottamuksellisuuden periaate tarkoittaa, että henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia tekniisiä tai organisatorisia toimia.

Käsittelyperusteet

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Näistä kasvupalveluiden asiakastietojen käsittelyn kannalta keskeisiä ovat erityisesti 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetty rekisteröidyn suostumus, c alakohdassa säädetty edellytys, jonka mukaan käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, ja e alakohdassa säädetty edellytys, jonka mukaan käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Suostumuksen edellytyksistä säädetään asetuksen 7 artiklassa. Asetuksen 43 johdantokappaleessa suostumukseen suhtaudutaan kielteisesti, jos rekisterinpitäjänä on viranomainen. Johdantokappaleen mukaan suostumuksen ei pitäisi olla pätevä oikeudellinen peruste henkilötietojen käsittelylle sellaisessa erityistilanteessa, jossa rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta. Tämä koskee erityisesti tilannetta, jossa rekisterinpitäjänä on viranomainen ja jossa on sen vuoksi epätodennäköistä, että suostumus on annettu vapaaehtoisesti kaikissa kyseiseen tilanteeseen liittyvissä olosuhteissa. Asetuksessa ei vastaavaa säännöstä ole.

Oikeusministeriön asettama yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämien kansallisten lainsäädäntötoimenpiteiden tarvetta selvittänyt työryhmä (jäljempänä *TATTI-työryhmä*) on lähtenyt siitä, että viranomaisten henkilötietojen käsittelyn tulisi ensi sijassa perustua asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen. Tämä tarkoittaa, että viranomaisen tehtävä ja toimivaltuudet tulee kuvata lainsäädännössä niin, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta ja tarkoitus voidaan siitä johtaa toiminnan tavoite huomioon ottaen. (TATTI-työryhmän loppumietintö, oikeusministeriö, Helsinki 2018, s. 32)

Asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Säännös antaa siis mahdollisuuden täydentävään kansalliseen sääntelyyn.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn ollessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi ja käsittelyn ollessa tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi on käsittelyn perustasta säädetävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kyseisessä lainsäädännössä pitää määritellä käsittelyn tarkoitus. Lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista. Tällaiset erityiset säännökset voivat koskea muun muassa yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettut toimenpiteet. Perusvaatimuksena tällaiselle lainsäädännölle on, että sen on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Tämä kohta sisältää siis sekä velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta että mahdollisuuden säätää myös muista seikoista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa kielletään erityisten henkilötietojen käsittely. Tällaisia tietoja ovat muun muassa terveystiedot sekä rotu ja etninen alkuperä. Poikkeuksista käsittelykieltoon säädetään artiklan 2 kohdassa.

Erityisiä henkilötietoja saa asetuksen 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan käsitellä, jos rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa kyseisten henkilötietojen käsittelyyn yhtä tai useampaa tiettyä tarkoitusta varten, paitsi jos unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa ei voida kumota rekisteröidyn suostumuksella. Edellä esitetty 43 johdantokappaleen sisältö soveltunee myös erityisten henkilötietojen käsittelyyn, eikä käsittelyä siten voitaisi perustaa suostumukseen, jos rekisterinpitäjänä on viranomainen.

Erityisiä henkilötietoja saa 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan käsitellä muun muassa myös, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän velvoitteiden noudattamiseksi työoikeuden, sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alalla, siltä osin kuin se sallitaan jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista asianmukaisista suojatoimista. Tämän kohdan antamaa kansallista liikkumavaraa on käytetty tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohdassa.

Käsittely on 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan sallittua muun muassa myös, jos käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa on käytetty tämän kohdan antamaa kansallista liikkumavaraa säätämällä, että yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Kohdan antamaa kansallista liikkumavaraa on käytetty myös tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 5 kohdassa.

Asetuksen 9 artiklan 2 kohdan h artiklan mukaan erityisten henkilötietojen käsittely on sallittua muun muassa myös, jos käsittely on tarpeen ennalta ehkäiseviä tarkoituksia varten, työntekijän työkyvyn arvioimiseksi, lääketieteellisiä diagnooseja varten, terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi taikka terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallintoa varten jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja noudattaen 3 kohdassa esitettyjä edellytyksiä ja suojatoimia. Kyseisen 3 kohdan mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä muun muassa, jos tietoja käsittelee tai niiden käsittelystä vastaa ammattilainen, jolla on lakisääteinen salassapitovelvollisuus jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai kansallisten toimivaltaisten elinten vahvistamien sääntöjen perusteella, taikka toinen henkilö, jota niin ikään sitoo lakisääteinen salassapitovelvollisuus jäsenvaltion lainsäädännön tai kansallisten toimivaltaisten elinten vahvistamien sääntöjen perusteella. Tämän kohdan antamaa kansallista liikkumavaraa on käytetty tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

Asetuksen 9 artiklan j alakohdassa sallitaan erityisten henkilötietojen käsittely, jos se on tarpeen arkistointia, tieteellistä ja historiallista tutkimusta tai tilastollisia tarkoituksia varten unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla tietyin edellytyksin. Tämän kohdan antamaa kansallista liikkumavaraa on käytetty tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohdassa.

Rekisteröidyn oikeudet

Yleisen tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Lukuun sisältyvät 12, 13, 15, 16, 18 ja 19 artikla tulisivat sovellettavaksi 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdan nojalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn, ellei soveltamista erikseen rajoiteta 23 artiklassa mahdollistetulla tavalla. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädetään läpinäkyvästä informoinnista ja viestinnästä, 13 artiklassa toimitettavista tiedoista, kun henkilötietoja kerätään rekisteröidyltä, 15 artiklassa rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin, 16 artiklassa oikeudesta tietojen oikaisemiseen, 18 artiklassa oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ja 19 artiklassa rekisterinpitäjän henkilötietojen oikaisua, poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskevaan ilmoitusvelvollisuudesta.

Edellä mainittujen oikeuksien lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella milloin tahansa vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä, joka perustuu 6 artiklan 1 kohdan

e tai f alakohtaan, kuten näihin säännöksiin perustuvaa profilointia. Rekisterinpitäjä ei saa enää käsitellä henkilötietoja, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet.

Asetuksen 22 artiklan 1 kohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Poikkeuksista tähän pääsääntöön säädetään artiklan 2 kohdassa. Sen b alakohdan mukaan 1 kohtaa ei sovelleta, jos päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Kohta jättää siis tältä osin kansallista liikkumavaraa. Artiklan 2 kohdan c alakohta mahdollistaa automaattiseen käsittelyyn perustuvan päätöksenteon myös rekisteröidyn nimenomaisen suostumuksen perusteella. Jos automaattinen päätöksenteko perustuu rekisteröidyn suostumukseen, rekisterinpitäjän on 22 artiklan 3 kohdan mukaan toteutettava vähintään rekisteröidyn oikeus vaatia, että tiedot käsittelee rekisterinpitäjän puolesta luonnollinen henkilö, sekä oikeus esittää kantansa ja riitauttaa päätös.

Automatisoitu päätöksenteko ei 22 artiklan 4 kohdan mukaan saa perustua 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin, paitsi jos sovelletaan 9 artiklan 2 kohdan a tai g alakohtaa ja asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi on toteutettu. Edellä on jo esitetty, että tietosuojalaissa on käytetty 9.2 artiklan g alakohdan jättämää kansallista liikkumavaraa säätämällä sellainen käsittely sallituksi, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa asetuksen 12–22 artiklassa ja 34 artiklassa sekä 5 artiklassa, siltä osin kuin sen säännökset vastaavat 12–22 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva. Artiklan 2 kohdassa säädetään asioista, joita koskevia säännöksiä tällaisen lainsäädännön on tarpeen mukaan sisällettävä.

Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetaan rekisterinpitäjällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (4 artikla 7 alakohta). Määritelmä antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä rekisterinpitäjästä. Asetuksessa tarkoitetaan henkilötietojen käsittelijällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun (4 artikla 8 alakohta).

Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet. Lainsäädännöstä on käytävä asianmukaisesti ilmi

yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksia suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien vastuunjaosta. Artikla antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä yhteisrekisterinpitäjyydestä ja yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista.

Asetuksen 28 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet. Jäsenvaltion lainsäädäntöä voidaan tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan pitää tällaisena oikeudellisena asiakirjana. (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 9). Näin ollen jäsenvaltion lainsäädännössä voitaisiin säätää näistä seikoista. Kyseissä artiklan kohdassa säädetään käsittelijän velvollisuuksista, joista tällaisessa oikeudellisessa asiakirjassa on erityisesti säädettävä.

Asetuksen 29 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelijä tai kukaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, ei saa käsitellä niitä muuten kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin vaadita. Asetuksen 32 artiklan 4 kohdassa on tähän liittyvä säännös. Sen mukaan rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva luonnollinen henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, käsittelee niitä ainoastaan rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaadita. Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan asetuksen 29 artiklan perusteella vaikuttaisi mahdolliselta, että lainsäädännöllä luotaisiin käsittelijälle sellaisia itsenäisiä velvoitteita tai käsittelyoikeuksia, jotka ovat erillisiä rekisterinpitäjän antamista ohjeista (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 10).

Yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuoja koskevasta vaikutusten arvioinnista. Artiklan 3 kohdassa säädetään tapauksista, joissa vaikutustenarviointi on erityisesti laadittava ja 7 kohdassa, mitä arvioinnin on vähintään sisällettävä. Artiklan 10 kohta mahdollistaa, ettei vaikutustenarviointia tehdä, jos henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen taikka laissa säädetyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseen ja jos vaikutustenarviointi on jo tehty kyseisen lainsäädännön valmistelun yhteydessä. Tällaista lainsäädäntöä valmisteltaessa on asetuksen 36 artiklan 4 kohdan mukaan kuultava valvontaviranomaista.

Henkilötietojen luovuttaminen

Henkilötietojen luovutus on yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan yksi henkilötietojen käsittelyn muoto (4 artiklan 2 alakohta). Vastaanottajalla tarkoitetaan yleisessä tietosuoja-asetuksessa luonnollista henkilö tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, jolle luovutetaan henkilötietoja, oli kyseessä kolmas osapuoli tai ei. Viranomaisia, jotka mahdollisesti saavat henkilötietoja tietyn tutkimuksen puitteissa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ei kuitenkaan pidetä vastaanottajina. Näiden viranomaisten on käsiteltävä kyseisiä tietoja sovellettavia tietosuoja sääntöjä noudattaen käsittelyn tarkoitusten mukaisesti (4 artiklan 9 kohta).

Henkilötietojen luovutusten edellytyksiä on arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten. Mikäli tietojen käyttötarkoitus muuttuisi luovutuksen johdosta, luovutus edellyt-

tää 6 artiklan 4 kohdan mukaan rekisteröidyn suostumusta tai että siitä säädetään unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhtaisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Yksi 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tavoite on jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Kansallisen liikkumavaran puitteissa voidaan säätää yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

2.3 Nykytilan arviointi

Aluehallintouudistukseen liittyvä kasvupalvelu-uudistus muuttaa julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden sekä kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden järjestämistä ja tuottamista olennaisesti nykyisestä. Aiemmin valtion viranomaisten järjestämisvastuulla olleiden työvoima- ja elinkeinopalveluiden sekä eräiden yrityspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy itsehallinnollisille maakunnille. Palveluiden tuottaminen avataan entistä laajemmin yksityisille toimijoille.

Edellä on kuvattu tähän kokonaisuuteen liittyvien tietohallintopalvelujen ja maksatusten hoitamiseen liittyvää valmistelua. Kuten edellä on todettu, hallitus linjasi keväällä 2018, että kehittämis- ja hallintokeskuksen tietohallintopalvelujen ja avoimeksi jääneiden maksamista koskevien tehtävien organisoimisen valmistelua jatketaan siten, että kehittämis- ja hallintokeskus jatkaa toimintaansa uudella nimellä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastona hoitaaen jatkossakin maksamista ja kasvupalvelujen tietohallintopalveluja koskevat tehtävät. Ratkaisun toteuttaminen edellyttää, että toimintaa jatkavasta virastosta ja sen tehtävistä säädetään lailla.

Yleisen tietosuoja-asetuksen soveltaminen on alkanut toukokuussa 2018 ja sitä täydentävä kansallinen yleislaki, tietosuoja laki (/), on annettu. Osa aikaisemmista henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä sääntelytarpeista on niiden myötä poistunut, kun voidaan suoraan soveltaa yleistä tietosuoja-asetusta tai sitä ja tietosuoja lakia yhdessä. Toisaalta yleisen tietosuoja-asetuksen tai kansallisen yleislain kanssa päällekkäinen sääntely on karsittava.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6.3 artiklassa edellytetään, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään käsittelyn tarkoituksesta silloin kun henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen. Julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa ja alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa säädetään tehtävistä, joiden hoitamisessa on käsiteltävä henkilötietoja. Näin ollen laissa on säädetty henkilötietojen käsittelyn tarkoituksista. Sama artiklan kohta mahdollistaa edelleen kansallisen tarkemman sääntelyn silloin kun se katsotaan tarpeelliseksi. Kansallista liikkumavaraa annetaan myös asetuksen muissa artikloissa. Tämän liikkumavaran käyttöä on selostettava esittäessä kansallista henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä.

Tietosuoja laki ei poista tarvetta kasvupalveluiden asiakastietojen käsittelyä koskevalle sääntelylle. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän loppumietinnössä todetaan, että yleistä tietosuoja-asetusta ja kansallista yleistä tietosuoja lakia täydentävä sääntely voi olla tarpeen myös silloin, kun tarkoitus on järjestää henkilötietojen käsittely jossakin laajassa toimintakokonaisuudessa (Oikeusministeriön julkaisu 8/2018, s. 26).

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisiksi katsottavien henkilötietojen käsittelystä säädetään jatkossakin perustuslakivaliokunnan aiemman lausuntokäytännön mukaisesti (PeVL 14/2018 vp, PeVL 15/2018 vp). Työhallinnon asiakasta

koskevat tiedot on julkisuuslaissa säädetty salassa pidettäviksi, mikä kertoo että ne kuuluvat perustuslaissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin ja että niitä on välttämätöntä suojata julkisuudelta. Ainakin työhallinnon henkilöasiakasta koskevien tietojen käsittelystä olisi siten edelleen säädettävä yksityiskohtaisesti.

Kaikki kasvupalveluihin liittyvät kehitteillä olevat sähköiset palvelut ja alustat eivät edellytä erillislainsäädäntöä. Esimerkiksi Työmarkkinatori-palvelualustalla tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn voidaan lähinnä katsoa perustuvan sen käyttäjän suostumukseen, eli yleisen tietosuoja-asetuksen 6.1 artiklan a kohtaan. Kun henkilötietojen käsittely perustuu rekisteröidyn suostumukseen, ei käsittelystä ole tarpeen säätää kansallisessa lainsäädännössä eikä asetus myöskään mahdollista tarkempaa kansallista lainsäädäntöä.

Nykyistä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää koskeva JTYPL:iin sisältyvä sääntely kumotaan maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantulon yhteydessä. Asiakastietojärjestelmä on tarkoitus korvata uudella rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmällä, jonka suunnittelu ja toteutus ovat parhaillaan käynnissä. Henkilötietojen käsittelystä uudessa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmässä on tarpeen säätää, koska tietojen käsittely perustuu lakisääteiseen tehtävään ja järjestelmässä käsiteltävät tiedot ovat suurelta osin kansallisesti arkaluonteisiksi määriteltyjä henkilötietoja. Muiden asiakastietojen kuin henkilötietojen käsittelystä on myös tarpeen säätää, koska tavoitteena on että järjestelmä toimisi myös palveluiden järjestämisen ja tuottamisen seurannan, ohjauksen ja kehittämisen välineenä. Tämä edellyttää, että toimijat tallettavat tiettyjä tietoja järjestelmään.

Tiedonsaantioikeuksista sen sijaan säädetään niin sanotuissa kasvupalveluiden sisältölaeissa; julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa. Tiedonsaantioikeuksista säädetään myös muiden viranomaisten tehtäviä koskevissa laeissa, kuten työttömyysturvallaissa ja tähän esitykseen sisältyvässä Kasvupalveluvirastoa koskevassa lakiehdotuksessa. Tiedonsaannista mainituissa laeissa säädettyjä tehtäviä varten ei siten ole tarpeen säätää ehdotettavassa asiakastietojen käsittelyä koskevassa laissa.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään tai sitä koskeviin säännöksiin ei kohdistu vastaavia muutostarpeita. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistus ei aiheuta muutoksia pääosaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käyttävistä tahoista eikä se vaikuta asiakastietojärjestelmässä käsiteltäviin tietoihin. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän osalta kyse olisi lähinnä järjestelmää koskevan sääntelyn siirtämisestä samaan lakiin rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää koskevan sääntelyn kanssa. Samalla säännöksiin olisi tarpeen tehdä joitakin lakiteknisia korjauksia. Merkittävin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää koskevan sääntelyn muutostarve on tarve säätää velvollisuudesta tallettaa yrityspalvelujen seuranta, kehittämistä ja ohjausta varten tarvittavat tiedot järjestelmään ja sitä täydentävästä tietojen toimittamisvelvollisuudesta.

Nykyisen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän valtakunnallisuus ja keskittäminen ovat mahdollistaneet sen, että asiakastiedot ovat ajantasaisia ja että asiakasta voidaan palvella ja hänelle voidaan tarjota työtä eri puolilla maata. Keskitetty asiakastietojärjestelmän kehittäminen ja hallinnointi on tuonut kustannussäästöjä ja se on parhaalla mahdollisella tavalla edistänyt myös tietosuojan toteutumista. Asiakastietojärjestelmän valtakunnallisuus ja keskitetty vastuu sen kehittämisestä on tärkeää säilyttää myös jatkossa, jotta asiakastiedot olisivat ajantasaisia, palvelutaso säilyisi ja järjestelmän tietoturvallisuus voitaisiin taata parhaalla mahdollisella tavalla. Yksi yhteinen asiakastietojärjestelmä mahdollistaa myös keskitetyn tietojen saamisen palveluiden arvioinnin, seurannan, kehittämisen ja ohjauksen tueksi. Linjaus

kasvupalvelujen tietohallintopalvelujen hoitamisesta Kasvupalveluvirastossa mahdollistaa, että vastuu yhteisistä kasvupalvelujen asiakastietojärjestelmistä säilyy keskitettynä jatkossakin.

Maakuntalaissa säädetään maakuntien palvelutuotannon seurannasta ja tietojen tuottamisesta sitä varten. Maakunnan on tuotettava toimialoitain, eli siis myös kasvupalveluiden toimialasta, tietoja sille säädettyjä tehtäviä koskevasta toiminnasta, taloudesta ja palveluntuotannon laadusta toiminnan seurantaan, ohjausta ja valvontaa varten. Tämä sääntely ei täysin täytä kasvupalvelujen arvioinnin, seurannan, kehittämisen ja ohjauksen tarpeita. Siksi ehdotettavaan lakiin on tarpeen ottaa säännökset mainittuihin tarkoituksiin tarvittavien tietojen toimittamisesta.

Julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan. Yleislaki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta mahdollistaa tiedonhallintaa koskevan sääntelyn, esimerkiksi maininnat luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla, karsimisen erityislaeista.

Julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevaan lakiin on tarkoitus sisällyttää tietosuojaa edistäviä tiedonhallintayksikön velvoitteita. Viranomaisten, kuten Kasvupalveluvirasto ja maakunnat, lisäksi tiedonhallintayksiköjä olisivat myös sellaiset yksityiset toimijat, joihin sovelletaan julkisuuslakia, kuten julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettuja palveluprosessista vastaavia palveluntuottajia. Näin ollen yleislain säännökset tietosuojaa tukevista velvoitteista koskisivat myös kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyssä keskeisiä tahoja. Näitä velvoitteita, samoin kuin tietosuojalaissa säädettyjä vaitiolovelvollisuutta, sen sanktiointia ja erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn lisäedellytyksiä koskevaa sääntelyä voidaan pitää myös yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuina suojatoimina. Tämä keventää vastaavista suojatoimista säätämisen tarvetta erityislainsäädännössä, kuten ehdotettavassa kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa laissa.

Viime vuosina on annettu julkisen hallinnon sähköisiä palveluita koskevaa lainsäädäntöä, tuoreimpana laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta, jossa asetetaan vaatimuksia julkisia palveluja varten toteutettaville järjestelmille. Vaatimukset on huomioitava myös rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän rakentamisessa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Kasvupalveluvirasto

Kasvupalveluviraston perustamisen tavoitteena on turvata asiakkaille valtion ja maakuntien yhteisten sähköisten palvelujen saatavuus koko maassa ja tuottaa maakuntien ja valtion toimijoita tukevat sekä loppuasiakkaiden palvelut keskitetysti ja taloudellisesti tehokkaalla tavalla. Kasvupalveluvirasto olisi osittain palvelukeskustyyppinen virasto, mutta sillä olisi kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädettyjä hallintovirastotyyppisiä tehtäviä.

Kasvupalveluvirastoa koskevan lain tarkoituksena on organisoida viraston toiminta ottaen huomioon valtion toimijoiden, maakuntien, palveluntuottajien ja loppuasiakkaiden tarpeet. Kasvupalveluvirasto olisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan valtionvirasto, mutta maakunnilla olisi sen johtokunnassa vahva rooli ja edustus. Viraston palveluiden käyttäjien, valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen järjestäjien ja tuottajien sekä loppuasiakkaiden tarpeiden huomioimiseksi viraston toiminnassa Kasvupalveluvirastolla olisi myös asiakasneuvottelukunta.

Valtion ja maakuntien yhdessä käyttämällä tietojärjestelmillä ja alustoilla edistetään maakuntien asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Asiakkaan käytössä olevat valtakunnalliset ja digitaaliset palvelut olisivat saatavilla samanlaisina koko maassa. Yhteiset järjestelmä- ja alustapalvelut turvaavat myös tiedolla johtamisen välineet. Kasvupalveluvirasto huolehtisi kasvupalvelujen tietotutunnosta kasvupolitiikan ohjausta, seuranta ja analysointia varten valtion ja maakunnan tarpeisiin. Kasvupalveluviraston tuottamien ja ylläpitämien palvelujen avulla on mahdollista saada kokonaiskuva valtion ja maakuntien kasvupolitiikan toimeenpanosta ja vaikutuksista.

Kasvupalveluviraston tuottamat ja ylläpitämät digitaaliset ja sähköiset palvelut sekä tietojärjestelmät ja alustat tukisivat maakuntaa asiakkaidensa palvelukokonaisuuksien yhteensovittamistehtävässä ja loppuasiakkaan palvelupolun integroimisessa. Viime kädessä ne tukisivat sujuvan ja saumattoman asiakaskokemuksen tuottamisessa. Yhteiset digitaaliset ja sähköiset palvelut sekä tietojärjestelmät ja alustat mahdollistaisivat sen, että asiakasta koskeva tieto olisi tarpeellisilta osin kunkin palvelukokonaisuuden tuottajan käytettävissä. Monituottajamallissa asiakkaan samaan kokonaisuuteen kuuluvat kasvupalvelut voisivat koostua maakunnan ja usean yksityisen palveluntuottajan palveluista. Yhteiset järjestelmät ja alustat sekä digitaaliset ja sähköiset palvelut olisivat myös valtakunnallisten ja maakunnallisten palvelujen integraation väline.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta Kasvupalveluvirastoon siirrettävät järjestelmien ja alustojen käytön tuen tehtävät muodostaisivat Kasvupalveluviraston tietohallintopalvelujen tuottamista ja käyttämistä koskevien tehtävien kanssa hedelmällisen kokonaisuuden. Virastolla olisi suora yhteys tietohallintopalvelujensa loppukäyttäjiiin, muihin viranomaisiin, palveluntuottajiin sekä palvelujen loppuasiakkaisiin.

Kotoutumisen edistämisestä annetussa lakiesityksessä tarkoitettujen korvausten maksamiseen liittyvien tehtävien osalta tavoitteena on, että tehtävistä vastaisi taho, jolle voidaan antaa julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä ja joka ei asiassa olisi edunsaajana. Maakunnat eivät voisi huolehtia korvauksen maksamisesta itselleen.

Kasvupalveluvirasto hoitaisi maakuntien myöntämien eräiden tukien ja avustusten maksamista, mukaan lukien takaisinperintää, koskevat tehtävät vuoden pituisen siirtymäajan häiriöttömien maksatusten turvaamiseksi. Siirtymäkauden aikana maakunnat voisivat järjestää maksatukset keskitetysti hoidettaviksi tai valmistautua hoitamaan maksamista koskevat tehtävät omine resursseineen.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittely

Esityksen tavoitteena on varmistaa kasvupalveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa käytettävien asiakastietojärjestelmien säädösperusta. Tavoitteena on koota kasvupalveluihin liittyvät asiakastietojen käsittelyä koskevat säännökset samaan lakiin ja myös näin viestiä kasvupalvelujen muodostavan kokonaisuuden, jolla pyritään samaan päämäärään: edistämään talouskasvua, työllisyyttä ja yritysten toimintaedellytyksiä.

Esityksen tavoitteena on myös ajantasaistaa ja selkeyttää asiakastietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä ottamalla huomioon henkilötietojen käsittelyä sekä tiedonhallintaa koskeva yleislainsäädäntö. Uudistunut yleislainsäädäntö, samoin kuin kansallinen sähköisiä palveluita koskeva lainsäädäntö, huomioidaan myös parhaillaan käynnissä olevan uuden rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän valmistelussa.

Esityksen tavoitteena on myös osaltaan edistää palveluiden tehokkuutta, saatavuutta ja sujuvuutta. Näiden tavoitteiden kannalta on keskeistä, että maakunnallisia ja valtakunnallisia kasvupalveluja varten on keskitetty valtakunnallinen järjestelmä, jota kaikki kasvupalvelujen järjestäjät ja tuottajat käyttävät.

Keskitetyt järjestelmät mahdollistavat, että asiakastietoa on tarvittaessa saatavissa valtakunnallisesti ja että se on ajantasaista. Sähköiset palvelut ja julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen osalta etenkin sähköinen palveluprosessin hallinta ovat keskeisessä roolissa jo nykyisin julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa, ja sähköinen asiointi on yleisin tapa asioida työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa. Tärkeää on, että vastaava mahdollisuus säilyy jatkossakin ja että sähköisen asioinnin mahdollisuudet ja tavat ovat samat kaikkialla Suomessa. Näin turvataan paitsi palveluiden saatavuutta ja asiakkaiden yhdenvertaisuutta, myös mahdollistetaan keskitetty neuvontapalvelu, joka on tehokas tapa palvella. Yksi yhteinen asiakastietojärjestelmä on myös asiakkaan kannalta selkein ja vaivattomin, sillä palvelunäkyminen on samanlainen kaikkialla ja tiedot on annettava vain yhden kerran, jonka jälkeen niiden katseluun oikeutettu löytää ne järjestelmästä.

Esityksen tavoitteena on myös edistää tietoturvallista asiakastietojen käsittelyä kasvupalveluita järjestettäessä ja tuotettaessa. Tämänkin tavoitteen kannalta tärkeää on, että palveluihin ja tukiin liittyviä asiakastietoja käsitellään vain yhdessä asiakastietojärjestelmässä. Yhden asiakastietojärjestelmän kehittäminen ja sen ylläpito on myös huomattavasti halvempaa kuin usean erillisen, samaan tarkoitukseen tarkoitettujen järjestelmien.

Esityksen tavoitteena on lisäksi mahdollistaa luotettava kasvupalveluiden vaikuttavuuden seuranta. Vaikuttavuustieto on olennaista palveluiden arvioinnin, seurannan, ohjaamisen ja kehittämisen kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriöllä on alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain mukaan velvollisuus seurata työllisyyskehitystä sekä työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävien palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti. Lisäksi kasvupalvelujen yleinen ohjaus ja strateginen kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Esityksen tavoitteena on myös mahdollistaa tämän arvioinnin, seurannan, kehittämisen ja ohjauksen edellyttämien tietojen saaminen.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Kasvupalveluvirasto

Kasvupalvelujen tietojärjestelmä- ja alustatehtävien organisointia koskevat linjaukset on tehty vertailemalla kolmea vaihtoehtoista järjestämisen tapaa. Kasvupalvelujen tietojärjestelmätehtävien organisoimiseksi esillä on ollut tehtävien järjestäminen 1) valtiovarainministeriön ohjauksessa olevaan Vimana Oy:hyn, 2) Vimana Oy:n tytäryhtiöksi niin sanottuun KasvuDigi Oy:hyn ja 3) tehtävien järjestäminen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon virastoksi tai osakeyhtiöksi.

Vimana Oy on erityistehtäväyhtiö, joka on perustettu kesäkuussa 2017 maakuntalain 122 §:ssä tarkoitetuksi tieto- ja viestintätekniisten palvelujen keskuksi. Valtio omistaa Vimana Oy:n tällä hetkellä sataprosenttisesti, mutta sen on määrä siirtyä 90-prosenttisesti maakuntien omistukseen. Vimana Oy ei toimi markkinoilla. Se tuottaa in house-periaatteella palveluita omistajilleen, maakunnille ja valtiolle (virastoille ja laitoksille).

Hankintalain 15 §:n käänteisen sidosyksikkösäännön perusteella palvelukeskus voi tehdä hankintoja kilpailuttamatta siihen määräysvaltaa käyttävältä hankintayksiköltä tai saman hankintayksikön määräysvallassa olevalta toiselta sidosyksiköltä. Tämän perusteella palvelukeskus

voi tehdä hankintoja kilpailuttamatta maakunnilta ja valtiolta. Maakunnilla voi olla määräysvallassaan myös muita sidosyksiköitä, esimerkiksi ICT-yhtiöitä. Palvelukeskuksen ja maakunnan sidosyksikön välillä voi olla in-house sisters -järjestely, mikäli sidosyksikkö on hankintayksikkö ja se on maakunnan määräysvallassa. Käänteinen sidosyksikköasema on mahdollinen myös valtion määräysvaltaan kuuluvan hankintayksikkönä toimivan sidosyksikön (esimerkiksi Valtori) kanssa. Käänteinen sidosyksikkösuhteen olemassaolo on tapauskohtaisesti arvioitava.

Vimana Oy:n keskeisenä tehtävänä on kehittää ja järjestää asiakkailleen digitalisaatiota ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta edistäviä ICT-infrapalveluita, toimialariippumattomia ja erikseen sovittuja toimialasidonnaisia järjestelmäpalveluita sekä ICT:n asiantuntijapalveluita. Yhtiö vastaisi perustietotekniikkaan ja yhteisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvien hankkeiden ja hankintojen toteuttamisesta ja niitä tukevasta kehittämisestä. Yhtiön on tarkoitus kilpailuttaa maakunnille tietojärjestelmien ja perustietotekniikan yhteisiin alueisiin kuuluvia ratkaisuja. Vimana Oy huolehtii kootuista, yhteisistä ja kansallisista ratkaisuksista ja palveluista, kun taas maakunnat ovat vastuussa ja huolehtivat paikallisista ja alueellisista ratkaisuksista.

Vimana Oy:n osakeyhtiömuoto, tavoitteena oleva maakuntaenemmistöinen omistuspohja ja sen kuuluminen valtiovarainministeriön ohjaukseen ovat tosiseikkoja, jotka eivät mahdollista sitä, että sama toimija hoitaisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan keskeisten valtion virastojen ja muiden toimijoiden kuten valtion erityisrahoitusyhtiön tai Business Finland Oy:n järjestelmäpalveluja.

Kasvupalvelujen tietojärjestelmät ja alustat ovat syvästi työ- ja elinkeinohallinnon toimialasta riippuvaisia järjestelmiä, jotka osaltaan ohjaavat työ- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanoa ja joiden avulla saatava tieto on elintärkeää työ- ja elinkeinopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa varten.

Valtionhallinnossa ja tulevassa maakuntien hallinnossa ministeriöt säilyttävät politiikkalohkoonsa ja toimialaansa kiinteästi liittyvän tietohallinnon, sen kehittämisen ja käytön tuen omalla toimialallaan. Perustettavaksi esitetyn Kasvupalveluviraston ylläpitämät tietojärjestelmät, alustat sekä sähköiset ja digitaaliset palvelut olisivat rinnastettavissa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmiin, joita ylläpitäisivät maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virastot myös maakuntauudistuksen tultua voimaan. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla perustettavaksi esitetty Väylävirasto edistäisi liikenteen palveluiden ja liikennejärjestelmän digitalisaatiota ja automatisaatiota ja vastasi muun muassa väyliä koskevista tietovarannoista, toimialansa tilastoinnista sekä liikenne- ja väylätietoa koskevasta yhteistyöstä ja sopimusjärjestelyistä maakuntien kanssa. (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi HE 61/2018 vp.)

Työ- ja elinkeinopolitiikan ohjaukseen liittyviä välineitä, kuten toimeenpanossa hyödynnettäviä valtion virastojen ja maakuntien yhdessä käyttämiä tietojärjestelmiä ja alustoja sekä niiden kehittämistyötä, ei voida erottaa työ- ja elinkeinopolitiikasta. Myös muilla hallinnonaloilla kuten maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonaloilla toimialariippuvaisten tietohallintopalvelujen kehittäminen ja tuottaminen ovat tiukasti hallinnonalan ohjauksessa. Työ- ja elinkeinopolitiikan sisältöön oleellisesti liittyvien järjestelmien kehittämisen ja ylläpidon erottaminen työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksesta ei olisi tarkoituksen- eikä yleisen linjan mukaista. Myös esitykseen sisältyvässä asiakastietojen käsittelyä koskevassa lakiehdotuksessa tarkoitettujen, järjestelmien tietoturvallisuuden liittyvien rekisterinpitäjän tehtävien ja rekisterinpitäjän vastuusta huolehtimisen kannalta on perusteltua, että kyseisistä tehtävistä huolehtisi virasto eikä osakeyhtiö.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on vahva intressi rakentaa valtion ja maakuntien yhdessä käyttämiä tietojärjestelmiä ja alustoja siten, että maakuntien ja valtion toimenpiteitä koskeva tieto, kehittäminen ja seuranta ovat yksissä käsissä ja tiiviissä keskinäisessä vuorovaikutuksessa kasvupolitiikkaan. Valtion viraston hoitamat tietohallintopalvelut, käytön tuki, valtion palveluja koskeva neuvonta, maksatustehtävät ja mahdollisesti tulevaisuudessa työ- ja elinkeinoministeriöstä siirrettävät muut valtion tehtävät voitaisiin hoitaa mielekkäänä kokonaisuutena samassa toimijassa. Tehtävien luonteeseen liittyvät oikeudelliset kysymykset, kuten julkisen vallan käyttäminen, merkittävä julkinen valta tai palvelujen tuottaminen valtion virastojen käyttöön eivät muodostuisi kasvupalvelujen järjestämiseksi ja tuottamiseksi tarpeellisten palvelujen hoitamisen esteeksi tai Kasvupalveluvirastolle mahdollisesti myöhemmin annettavien ministeriön tehtävien hoitamisen esteeksi. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan osakeyhtiömuotoisessa toimijassa ei voitaisi esimerkiksi hoitaa kotoutumislain mukaisten valtion korvausten maksamista kunnille ja maakunnille.

Kasvupalveluja tukevien tietojärjestelmäpalvelujen järjestäminen Vimana Oy:n tytäryhtiöksi, niin sanotuksi KasvuDigi Oy:ksi, on ollut valmistelussa esillä toisena mahdollisena järjestämisen tapana. KasvuDigi Oy:hyn liittyy kuitenkin täysin samat haasteet kuin tehtävien järjestämiseen suoraan Vimana Oy:n tehtäväksi. Vimana Oy:n tytäryhtiö olisi yhtä etäällä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjauksesta, omistuksesta ja politiikan toimeenpanosta kuin Vimana Oy. Osakeyhtiömuoto vaikeuttaisi ja estäisi joidenkin julkisen vallan tehtävien antamisen tällaiselle toimijalle. Erityisesti maakuntien myöntämien tukien ja korvausten maksamista koskevien hallintopäätösten mukaan lukien maksamisen keskeyttämistä ja takaisinperintää koskevien päätösten antaminen osakeyhtiömuotoiselle toimijalle ei olisi mahdollista valtiosääntöoikeudellisista syistä. Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettujen valtion korvausten maksaminen maakunnille ja kunnille toisen hallinnonalan ohjauksessa olevasta ja maakuntien pitkälti omistamasta yhtiöstä käsin ei olisi mahdollista. Asiakastietojen käsittelyä koskevassa lakiehdotuksessa tarkoitettujen, järjestelmien tietoturvasuhteeseen liittyvien rekisterinpitäjän tehtävien ja rekisterinpitäjän vastuusta huolehtimisen kannalta on perusteltua, että kyseisistä tehtävistä huolehtisi virasto eikä osakeyhtiö.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittely

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan ehdotuksen osalta valmistelussa on arvioitu vaihtoehtoja uuden rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjiksi ja vaihtoehtoja rekisterinpitäjien väliseen tehtävänjakoon. Tehtävänjaosta säättämisen osalta on tunnistettu, että tehtävänjako ei vaikuta rekisteröidyn mahdollisuuksiin kohdistaa oikeuksiensa toteuttamiseen liittyviä pyyntöjä mille tahansa rekisterinpitäjistä.

Maakuntien on tunnistettu olevan keskeinen rekisterinpitäjä, koska maakunnat vastaisivat maakuntalakiesityksen mukaan pääosasta tehtäviä, joita varten asiakastietojärjestelmä on olemassa. Maakuntien on tunnistettu olevan myös luontevin taho rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen liittyvistä tehtävistä vastaamiseen, sillä maakunta ja sen palveluntuottajat toimisivat asiakasrajapinnassa ja niillä olisi siten parhaat mahdollisuudet arvioida esimerkiksi rekisteröidyn tietojen oikaisemista koskevia pyyntöjä. Kuten todettu, tämä ei kuitenkaan voi rajoittaa rekisteröidyn mahdollisuuksia osoittaa pyyntö mille tahansa rekisterinpitäjistä.

Koska maakuntia olisi 18, valmistelussa on myös arvioitu tarvetta säätää maakuntien keskinäisestä tehtävänjaosta. Yleisen tietosuoja-asetuksen sääntely rekisteröidyn mahdollisuuksista kohdistaa vaatimuksia mihin tahansa rekisterinpitäjistä on otettu tässä arvioinnissa huomioon. Maakuntien käytännön tehtävänjaon kannalta on kuitenkin pidetty tarpeellisenä säätää asiakkuuteen perustuvasta tehtävänjaosta. Maakunta, jonka asiakas rekisteröity olisi, on paras taho arvioimaan esimerkiksi asiakkaan pyyntöä tietojensa oikaisemisesta.

Myös palveluntuottajien roolia on arvioitu osana valmistelua. Palveluntuottajat olisivat alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiesityksen sekä julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lakiesityksen perusteella keskeisiä asiakastietojen käsittelijöitä. Valmistelussa on arvioitu, onko palveluntuottajille esitetty rooli sellainen, että niiden olisi oltava rekisteripitäjiä vai käsittelijöitä. Palveluntuottajien asiakastietojen käsittelymahdollisuus perustuisi aina maakunnan kanssa tehtyyn sitovaan järjestelyyn. Ilman maakunnan myötävaikutusta palveluntuottajalla ei olisi mahdollisuutta asiakastietojen käsittelyyn. Maakunta päättäisi hankittavista kokonaisuuksista ja maakunnalla olisi kasvupalveluja koskevan lakiesityksen ja maakuntalakiesityksen mukaan palveluiden järjestämisvastuu. Näiden seikkojen on valmistelussa katsottu puoltavan, että palveluntuottajien rooli henkilötietojen käsittelyssä olisi yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettun käsittelijän rooli.

Keskitetyn tietojärjestelmän tietoturvallisuuteen liittyvien rekisterinpitäjän tehtävien osalta valmistelussa on arvioitu Vimana Oy:n, KasvuDigi Oy:n ja Kasvupalveluviraston soveltuvuutta. Koska rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmässä käsiteltävät tiedot sisältävät yleisessä tietosuoja-asetuksessa erityisiksi henkilötietoryhmiin kuuluviksi määriteltyjä tietoja ja kansallisesti salassa pidettäväksi määriteltyjä henkilötietoja ja koska järjestelmässä käsiteltävät tiedot koskevat huomattavaa rekisteröityjen määrää, ovat rekisterinpitäjään kohdistuvat vaatimukset ja tietojen käsittelyyn liittyvät riskit huomattavia. Tämän on valmistelussa katsottu puoltavan vahvasti kyseisten rekisterinpitäjän tehtävien osoittamista viranomaiselle. Tietojärjestelmät ovat olennainen osa julkisia työvoimapalveluita nykyisin ja niiden merkitys kasvaa tulevaisuudessa sähköisten palvelujen kehittämisen ja yleistymisen myötä. Tämä huomioon ottaen myös ohjaussuhteen välittömyyden on katsottu puoltavan tietojärjestelmän tietoturvallisuuteen liittyvien rekisterinpitäjän tehtävien osoittamista viranomaiselle.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Kasvupalveluvirasto

Esityksessä ehdotetaan, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus jatkaisi työ- ja elinkeinoministeriön toimialariippuvaiden tietohallintopalvelujen tuottamista valtion toimijoiden ja jatkossa myös maakuntien ja näiden palveluntuottajien sekä muiden sidosryhmien ja loppuasiakkaiden käyttöön. Näitä tietohallintopalveluja tuottavat toiminnot jatkuisivat kehittämis- ja hallintokeskuksessa, mutta keskuksen nimi muutettaisiin Kasvupalveluvirastoksi maakuntauudistuksen toteutuessa ja kehittämis- ja hallintokeskuksen muiden tehtävien ja niitä hoitavan henkilöstön siirtyessä maakuntiin, maakuntalaissa tarkoitettuihin palvelukeskuksiin, valtion lupa- ja valvontavirastoon tai muualle.

Viraston tehtävänä olisi tuottaa ja hankkia alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettut työ- ja elinkeinoministeriön järjestämät valtion ja maakuntien ja kuntayhtymän yhdessä käyttämät tietojärjestelmät ja alustat sekä kasvupalveluihin liittyvät digitaaliset ja sähköiset palvelut ja näiden palvelujen käytön tukipalvelut. Toimialariippuvaiden palvelujen, järjestelmien ja alustojen järjestäminen, kehittäminen ja tuottaminen olisi keskeinen työ- ja elinkeinopolitiikan väline valtakunnallisen kokonaiskuvan tuottamiseksi ja toimeenpanon edellytysten luomiseksi.

Viraston toiminta organisoitaisiin käytännössä uudestaan. Koska virasto ei enää palvelisi ainoastaan valtion toimijoita, sitä ohjaamaan ja valvomaan perustettaisiin johtokunta, jossa valtion toimijoiden edustajia olisi vain kaksi. Uudenmaan kasvupalvelut järjestävällä kuntayhtymällä olisi edustajansa johtokunnassa. Maakunnilla olisi johtokunnassa selkeä enemmistö (7 – 10 edustajaa), ja johtokunnalle annettaisiin Kasvupalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen 6

§:ssä päätösvaltaa viraston tavoitteita ja linjauksia, taloutta ja toiminnan järjestämistä koskevissa asioissa. Viraston ylijohtajan toimisi johtokunnan esittelijänä.

Kasvupalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen 7 §:ssä säädettäisiin viraston asiakasneuvottelukunnasta, jonka tehtävänä olisi varmistaa valtion, maakuntien ja Uudenmaan kasvupalvelut järjestävän kuntayhtymän tarpeiden huomioon ottaminen viraston tuottamien tehtävien hoitamisessa. Asiakasneuvottelukunta toimisi asiakasnäkökulman ja asiakasryhmien tarpeiden jatkuvana välittäjänä virastolle ja sen johdolle. Viraston kaksitahoisesta luonteesta, yhtäältä tukipalvelujen tuottamisesta ja toisaalta perusviraston hallintotehtäviä hoitavasta roolista, johtuen asiakasneuvottelukuntaan kuuluisi erilaisia toimijoita kuten viranomaiskäyttäjiä, palveluntuottajia ja loppuasiakasryhmien edustajia.

Digitaalisten ja sähköisten palvelujen käytön tuki järjestettäisiin niin ikään keskitetysti siirtämällä Kasvupalveluvirastoon nykyisin Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen erillisyyksikössä, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa, hoidettavat sähköisten ja digitaalisten palvelujen käytön tukea koskevat tehtävät. Valtion toimijoiden, maakuntien, palveluntuottajien ja loppuasiakkaiden käyttämällä yhteisillä valtakunnallisilla tietojärjestelmillä ja sähköisillä palveluilla olisi siten keskitetty ja valtakunnallinen käytön teknisen tuen palvelu. Käytön tuki ei tarjoaisi neuvontaa maakunnallisten kasvupalvelujen (maakuntien järjestämien kasvupalvelujen) substanssikysymyksissä vaan ohjaisi asiakkaansa tarvittaessa kääntymään maakunnan puoleen. Käytön tukipalvelu ei olisi maakuntien keskitetty asiakaspalvelukeskus.

Kasvupalveluvirasto voisi tarjota säädösperusteisesti ja myös hallinnonalojen välisiin sopimuksiin perustuen valtakunnallisesti keskitettyä neuvontaa valtakunnallisissa kasvupalveluissa (valtion toimijoiden palveluissa) myös näiden palvelujen aineellisissa kysymyksissä. Samoin virasto tarjoisi valtion palvelujen sähköisten ja digitaalisten käytön tukea loppuasiakkaille, viranomaisille, palveluntuottajille ja muille sidosryhmille.

Viraston tehtävänä olisi jatkaa kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävää myös kotoutumisen edistämisestä annetun lain (/) 42 —49 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseksi maakunnille ja kunnille. Viraston tehtävistä voitaisiin säätää myös muualla lainsäädännössä. Viraston tehtävistä säädettäisiin esimerkiksi tähän esitykseen sisältyvässä kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa lakiehdotuksessa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että Kasvupalveluvirasto hoitaisi vuoden pituisen siirtymäkauden ajan maakuntien myöntämien palkkatukien, starttirahojen ja työolosuhteiden järjestämistukien maksamista koskevat tehtävät keskitetysti, asiakkaiden valtakunnallisen yhdenvertaisuuden turvaavalla tavalla, yhdenmukaisin käsittelyajoin ja käytäntein.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittely

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä. Laissa säädettäisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettujen maakunnallisten ja valtakunnallisten kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä. Käsittelyä varten olisi rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä voitaisiin käsitellä myös muiden kuin kasvupalveluiksi katsottavien yrityksille tarkoitettujen, julkisesti rahoitettujen tukien, rahoituksen ja neuvonta- ja kehittämispalvelujen asiakastietoja.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää olisi käytettävä asiakasprosessin hallintaan ja palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa syntyvät tiedot olisi talletettava järjestel-

mään. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään olisi talletettava perustiedot annetuista palveluista. Järjestelmien käytännön kehittämisessä huolehdittaisiin siitä, että tiedot, joita on tarpeen käyttää sekä työnantajapalveluiden että yrityspalvelujen tuottamiseksi ja joita ehdotetun lain mukaan voitaisiin tallettaa molempiin asiakastietojärjestelmiin, siirtyisivät järjestelmien välillä ilman että niitä on erikseen tarpeen tallettaa molempiin järjestelmiin.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettu laki kumottaisiin ja sen säännökset sisällytettäisiin vähäisin muutoksin ehdotettavaan uuteen lakiin. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää koskeviin säännöksiin tehtävät muutokset johtuisivat pääosin maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen yhteydessä tapahtuvista toimijoiden muutoksista sekä yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tiedonhallintalain huomioon ottamisesta. Esimerkiksi rekisterinpitäjiä koskeva säännös muutettaisiin yhteensopivaksi yleisen tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjän tehtäviä koskevien säännösten kanssa. Kasvupalveluvirasto ja järjestelmään tietoja tallettavat tahot olisivat yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä. Laissa säädettäisiin niiden keskinäisestä vastuunjaosta yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamalla tavalla. Rekisterinpitäjien suorittama asiakastietojen käsittely perustuisi niiden lakisääteisiin tehtäviin. Rekisterinpitäjien tehtävienmäärittelyssä huomioitaisiin myös se, että asiakastietojärjestelmässä käsitellään myös muita kuin henkilötietoja.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä korvaisi nykyisen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän. Järjestelmää käytettäisiin muun muassa maakunnallisten kasvupalvelujen, kuten julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen sekä alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettujen palkkatuen ja työolosuhteiden järjestämistuen myöntämiseen.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietoaineistojen rekisterinpitäjäyys olisi jaettu Kasvupalveluviraston ja maakuntien kesken. Ne olisivat yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä ja niiden keskinäisestä vastuunjaosta säädettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamalla tavalla. Rekisterinpitäjien suorittama asiakastietojen käsittely perustuisi niiden lakisääteisiin tehtäviin. Palveluntuottajat, jotka hoitaisivat asiakkaan palveluprosessiin liittyviä toimia, käsitelisivät tietoja rekisterinpitäjän lukuun ja olisivat siis yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja käsitteijöitä.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietoaineistojen käyttötarkoituksista säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin ja tietosisällöistä säädettäisiin nykyistä vastaavasti. Muiden kuin henkilöasiakastietoaineiston tietosisältö ei yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuoja-lain johdosta välttämättä edellyttäisi näin tarkkaa sääntelyä. Kuitenkin sekä työnantaja-tietoaineisto että palveluntuottajatietoaineisto sisältävät myös henkilötiedoiksi luettavia tietoja. Tarkkuutta on pidetty tarpeellisenä myös, jotta velvoite tallettaa tietoja järjestelmään ilmenisi laista riittävän täsmällisesti.

Laissa säädettäisiin lisäksi maakunnan ja valtakunnallisten kasvupalvelujen tuottajien velvollisuudesta toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuosittain tietoja palvelujen arviointia, seuranta, kehittämistä ja ohjausta varten. Toimitettavat tiedot liittyisivät palvelujen vaikuttavuuteen ja laatuun ja ne toimitettaisiin sähköisesti. Muut arvioinnissa, seurannassa, kehittämisessä ja ohjaamisessa tarvittavat tiedot ministeriö saisi suoraan asiakastietojärjestelmästä.

Esitykseen sisältyisi myös ehdotus turvallisuuslain 37 §:n muuttamiseksi. Pykälän viittaus yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään muutettaisiin vastaamaan ehdotetun kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä annetavan lain säännöksiä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset yrityksiin

Kasvupalvelu-uudistuksen yrityksille aiheuttamia vaikutuksia on käsitelty alueiden kehittämistä- ja kasvupalvelulakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 35/2018 vp) ja kasvupalvelujen sisältölakeja koskevissa hallituksen esityksissä (HE 93/2018 vp ja HE 96/2018 vp). Tähän esitykseen sisältyvillä käyttöoikeuden myöntämisestä myös palveluntuottajille koskevilla säännöksillä toteutettaisiin yritysten mahdollisuuksia tuottaa palveluita tasaveroisesti julkisten palveluntuottajien kanssa antamalla niille yhtäläiset mahdollisuudet asiakastietojärjestelmän käyttöön silloin kun niiden tehtävät sitä edellyttävät.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä olisi uusi. Sen käyttäjien, mukaan lukien työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä hoitavien palveluntuottajien, olisi perehdyttävä järjestelmän käyttöön, mikä vie aikaa. Koska kyseessä on uusi järjestelmä myös viranomaisille, järjestelmään perehdyttämisestä on tarkoitus huolehtia järjestelmän käyttöönoton lähestyessä ja käyttöön oton jälkeen huomioiden kaikki käyttäjät. Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä on tarkoitettu myös asiakkuuden hallintaan, ja järjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta vastaisi Kasvupalveluvirasto. Käyttäjiltä ei perittäisi käytöstä maksuja.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Kasvupalveluvirasto

Kasvupalveluvirastoa koskeva ehdotus kattaa tehtävät, joita nykyisin hoidetaan 24 miljoonan euron määrärahalla yhteensä 175 henkilötyövuoden voimin kehittämis- ja hallintokeskuksessa sekä 4,4 miljoonan euron määrärahaosuudella noin 85 henkilötyövuodella Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa. Esityksen toteuttamisesta eri toimijoiden rahoitukseen aiheutuvat määräraha-vaikutukset on tarkoitus huomioida kustannusneutraaleina siirtoina vuosia 2020-2023 koskevassa niin sanotussa teknisessä julkisen talouden suunnitelmassa.

Kasvupalveluvirastoksi muuttuvaan kehittämis- ja hallintokeskukseen jäävä henkilöstö säilyisi samassa palkkausjärjestelmässä valtiotyönantajalla. Myös Etelä-Savon ELY-keskuksesta Kasvupalveluvirastoon siirtyvä työ- ja elinkeinohallinnon asiakas-palvelukeskuksen henkilöstö siirtyisi saman virastoverkoston ja saman palkkausjärjestelmän sisällä.

Kasvupalveluvirastolle siirtyviä tehtäviä vastaavat henkilötyövuodet ja henkilötyövuosia vastaavat resurssit siirtymäaikana 1.1. – 31.12. 2021.

	Htv	Euroa
TEM hallinnonalan tietojärjestelmä- ja alustatehtävät sekä niihin liittyvät käytön tuen tehtävät	142	21 181 000
TEM hallinnonalan maksatustehtävät (sis. kotoutumisen tehtävät)	105	6 608 000
Viraston johto ja yleishallinto	10	629 000

HE 266/2018 vp

Yhteensä	257	28 418 000
-----------------	------------	-------------------

Kasvupalveluvirastolle siirtyviä tehtäviä vastaavat henkilötövuodet ja henkilötövuosia vastaavat resurssit siirtymäajan jälkeen 1.1.2022 alkaen.

	Vuosi 2022—	
	Htv	Euroa
TEM hallinnonalan tietojärjestelmä- ja alustatehtävät sekä niihin liittyvät käytön tukitehtävät	142	21 181 000
TEM hallinnonalan maksatustehtävät (sis. kotoutumisen tehtävät)	2	126 000
Viraston johto ja yleishallinto	8	503 000
Yhteensä	152	21 810 000

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 8 §:ssä tarkoitettujen tukien ja korvausten sekä valtion virastoille ja laitoksille osoitettujen määrärahojen käyttöön liittyvien kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävien sekä alueiden kehittämisestä ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettujen analyysi-, asiantuntija- ja koulutuspalvelujen tukien, palkkatuen, työolosuhteiden järjestelytuen ja starttirahan maksamista, maksatuksen keskeytystä ja takaisinperintää koskevien päätösten tekeminen lakkaisi Kasvupalveluvirastossa vuoden pituisen siirtymäajan jälkeen vuoden 2022 alussa. TE-toimistojen viimeistään 31.12.2020 ja maakuntien 1.1.2021 alkaen myöntämien tukien ja avustusten maksamista koskevat tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö siirtyisivät siirtymäajan jälkeen maakuntiin siten kuin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annettujen lakien voimaantulon alkaessa annetussa laissa säädetään. Siirtymäajan jälkeen tehtäviä hoidettaisiin noin 21 miljoonan euron määrärahaosuudella ja 152 henkilötövuoden turvin.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittely

Nykyinen, yli 20 vuotta vanha työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä ei ole enää riittävän käyttökelpoinen maakuntien järjestämisvastuulla olevien lakisääteisten kasvupalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen mahdollistamiseen. ”TE-palvelujen digitalisaatio” -hankkeessa nykyinen asiakastietojärjestelmä korvataan uudella rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmällä ja siihen liittyvillä verkkopalveluilla. Uudistushanke käynnistyi vuonna 2016 ja valmistuu vuoden 2020 loppuun mennessä. Nykyisen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän ja eräiden palvelujen vuotuiset tekniset ylläpitokustannukset ovat noin 1,7-1,9 miljoonaa euroa ja lainsäädännön muutoksista ja muista vastaavista muutostarpeista johtuvat kehittämiskustannukset noin 5 miljoonaa euroa vuodessa. Pääosa vuotuisista ylläpitokustannuksista, noin 5,2 miljoonaa euroa, rahoitetaan nykyisin KEHA-keskuksen toimintamenoista.

Uuden rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän ja siihen liittyvien verkkopalvelujen kehittämisen kokonaiskustannukset ovat arviolta 34,3 miljoonaa euroa. Kehittämisen kokonaiskustannuksista 9,9 miljoonan euron osuuteen ei ole toistaiseksi varauduttu julkisen

talouden suunnitelmassa. KEHA-keskuksen arvion mukaan järjestelmän ja siihen liittyvien verkkopalvelujen vuotuiset ylläpitokustannukset olisivat noin 25 prosenttia kehittämiskustannuksista, eli noin 8-10 miljoonaa euroa. Nämä kustannukset rahoitettaisiin Kasvupalveluviraston toimintamenoista. Laista ei aiheudu vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisällyttämättömiä pakottavia määräraharahatarpeita. Edellä mainittujen julkisen talouden suunnitelmaan sisällyttämättömien kehittämiskustannusten mahdollista lisärahoitusta on tarkasteltava myöhemmin erikseen.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän kehittämisessä otetaan huomioon järjestelmän tiivis yhteys muun muassa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään sekä Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen järjestelmiin, jotka ovat myös kehitystilassa. Ehdotetusta lainsäädännöstä ei arvioida aiheutuvan muutostarpeita Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassojen järjestelmiin. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen liittyvät työttömyysturvatehtävien hoitoon liittyvät lainsäädäntömuutokset valmistellaan myöhemmin erikseen. Kyseisiin lainsäädäntömuutoksiin liittyvien tietojärjestelmämuutosten kustannukset arvioidaan tuon lainsäädännön valmistelun yhteydessä. Joka tapauksessa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän ja työttömyysturvatehtävien hoitoon liittyvien järjestelmien kehittämistyötä tehdään samanaikaisesti, jolloin on myös erinomaiset mahdollisuudet yhteen sovittaa järjestelmien kehittämistä alusta asti ja siten vähentää yksittäisten muutosten tarvetta.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen ja tämän esityksen johdosta tehtävien muutosten kustannusarvio on 0,5-1 miljoonaa euroa. Kustannukset katetaan momentilta 28.70.05 Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kasvupalveluvirasto

Kasvupalveluvirasto tuottaisi ja hankkisi kasvupalvelujen toimialariippuvaiset tietohallintopalvelut (ICT-palvelut) valtion ja maakuntien yhteiseen käyttöön. Palvelujen tuottaminen keskitetysti vähentäisi kokonaiskustannuksia ja poistaisi maakunnilta tarpeen tuottaa tai hankkia näitä palveluja. Kasvupalveluviraston toiminta rahoitettaisiin valtion budjetista.

Valtakunnallisten kasvupalvelujen järjestäjien (työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastojen ja yhtiöiden) yleiset tieto- ja viestintätekniset palvelut tuottaisi jatkossakin Valtori. Sen sijaan Vimana Oy huolehtisi toimialariippumattomista tehtävistä maakunnallisten kasvupalvelujen osalta. Kasvupalvelut kattavia Vimana Oy:n toimialariippumattomia tehtäviä olisivat maakuntarajat ylittävän ICT-infrastruktuurin konsolidoiminen kuntapohjaisten tietojärjestelmien toimintaympäristössä, ohjelmistojen standardointi sekä integraatiopalvelut valtakunnallisiin ja yhteisiin tietojärjestelmiin. Tavoitteena on vaiheittain toteutettujen sairaanhoitopiirien ja kuntakohtaisten tietojärjestelmien järjestelmäintegraatioiden kautta poistaa päällekkäisiä järjestelmiä sekä ottaa käyttöön palvelukeskuksen tuottamia yhteisiä perustietojärjestelmiä. Vimana Oy järjestäisi ja tuottaisi yhteisiä integraatiopalveluja, joilla asiakkaat liittyvät viranomaisten tietojärjestelmiin ja tietojärjestelmäpalveluihin. Vimana Oy tuottaa liitynnät valtion järjestelmille ja järjestelmien maakuntakäytölle, jottei yksittäistä järjestelmää tarvitse liittää erikseen jokaiseen maakuntaan tai maakunnan organisaatioon.

Kasvupalveluvirasto tarjoaisi järjestelmien ja sähköisten palvelujen teknisen tuen kaikille käyttäjille. Maakunnilla ei olisi tarvetta olla omia Kasvupalveluviraston tuottamia digitaalisia ja sähköisiä palveluja ja tietojärjestelmiä sekä alustoja koskevia tukipalveluja.

Kasvupalveluvirastossa kehitettävien ja ylläpidettävien tietojärjestelmien ja alustojen käytön tuen tarjoaminen kaikille käyttäjille mukaan lukien valtion ja maakuntien palveluntuottajille ja loppuasiakkaille vähentäisi tai poistaisi maakuntien tarpeen vastaavan tuen tarjoamiseen. Se myös tarjoaisi Kasvupalveluvirastolle suoran yhteyden asiakkaisiin ja mahdollisuuden saada välitöntä palautetta järjestelmien ja alustojen käytettävyydestä ja toimivuudesta kehittämistyötä varten.

Kehittämisen ja hallintokeskus samoin kuin työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus toimii monipaikkaisena virastona. Niiden henkilöstön virkapaikat ovat eri elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa, työ- ja elinkeinotoimistoissa sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastoissa. Valtio varmistaisi monipaikkaisen työskentelyn jatkumisen Kasvupalveluvirastossa. Kehittämisen ja hallintokeskuksen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimialariippuvaisia tietohallintopalvelutehtäviä hoitava henkilöstö ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus kuuluvat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten palkkausjärjestelmään. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen henkilöstö siirtyisi palkkausjärjestelmän muuttumatta valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:n nojalla valtion toimintojen uudelleenjärjestelynä Kasvupalveluviraston nimellä toimintaansa jatkamaan kehittämisen ja hallintokeskukseen. Kehittämisen ja hallintokeskuksen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimialariippuvaisia tietohallintopalveluja hoitavahenkilöstö jakaisi samassa virastossa niin ikään säilyttäen palkkausjärjestelmänsä ja muut palvelussuhteen ehdot ennallaan.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittely

Rekisterinpitäjän tehtävistä arvioidaan aiheutuvan perustettavalle Kasvupalveluvirastolle vastaavat kustannukset ja resurssitarpeet kuin nykyisin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle. Uuden rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän suunnittelusta ja rakentamisesta aiheutuvia kustannuksia on käsitelty edellä vaikutukset julkiseen talouteen –osiossa.

Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaan tultua Kasvupalveluviraston kanssa yhteisrekisterinpitäjinä rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän osalta olisivat työ- ja elinkeinotoimistojen sijaan maakunnat. Maakunnat ovat itsehallinnollisia yksiköitä eivätkä, toisin kuin työ- ja elinkeinotoimistot, kuulu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Tämä asettaa rekisterinpitäjien yhteistyölle uudenlaisia haasteita. Rekisterinpitäjien tehtävänjaosta on tästäkin syystä ehdotettu säädettävän täsmällisesti laissa.

Maakunnilla olisi velvollisuus käyttää rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää ja tallettaa tietyt tiedot yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Käyttövelvollisuuksien voidaan katsoa jossain määrin rajoittavan maakuntien mahdollisuuksia päättää palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa käyttämistään järjestelmistä. Järjestelmät, joita maakunnalla olisi velvollisuus käyttää, tarjoaisi kuitenkin valtio. Maakunnille ei aiheutuisi kustannuksia vastaavien järjestelmien rakentamisesta. Maakunnilla olisi käytössään samat järjestelmät, joten niillä olisi tarvittaessa käytössään ajantasaiset tiedot asiakkaista riippumatta siitä, missä asiakkuus on alkanut. Asiakastyön näkökulmasta saumaton palveluketju olisi mahdollinen, kun kaikilla toimijoilla olisi pääsy ajantasaiseen tietoon samanaikaisesti. Lisäksi keskitettyjen asiakastietojärjestelmien tietoturvaan ja käytön valvontaan on mahdollista panostaa sekä taloudellisia että osaamisresursseja tehokkaammin kuin tilanteessa, jossa maakunnilla olisi erilliset asiakastietojärjestelmänsä.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset yhdenvertaisuuteen

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia yhdenvertaisuuteen. Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän valmistelussa on huomioitava parhaillaan eduskunnan käsittelyssä olevaan digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettavaan lakiin ja saavutettavuusdirektiiviin sisältyvät vaatimukset sähköisten palvelujen saavutettavuudesta.

Tehokkailla digitaalisilla ja sähköisillä palveluilla edistetään asiakkaiden yhdenvertaisuutta palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden osalta. Digitaaliset ja sähköiset palvelut ovat myös yhdenmukaisia. Valtakunnallisesti keskitetyt asiakastietojärjestelmät edistävät välillisesti alueellista yhdenvertaisuutta. Esimerkiksi rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä mahdollistaa julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tarjoamisen ajantasaisen tietojen perusteella riippumatta siitä, minkä maakunnan alueella henkilö asioi tai minkä maakunnan alueelta hän etsii työtä tai palveluja.

Työllisyysvaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan suoria vaikutuksia työllisyyteen. Sen sijaan esityksen keskeinen tavoite on omalta osaltaan tehostaa ja sujuvoittaa työllistymiseen liittyviä palveluita ja siten myös parantaa työllisyyttä. Esityksen mukaisen keskitetyn valtakunnallisen rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän, joka olisi myös yksityisten palveluntuottajien käytössä, arvioidaan mahdollistavan julkisten ja yksityisten palveluntuottajien tehokkaan yhteistyön. Esimerkiksi työnhakijan palveluprosessista vastaava palveluntuottaja ja maakunta, jonka asiakkaaksi työnhakija on rekisteröitynyt, käyttäisivät samaa asiakastietojärjestelmää ja saisivat ajantasaisesti tiedon työnhakijan ja toistensa toimista. Yksi yhteinen asiakastietojärjestelmä mahdollistaa mahdollisimman saumattomat asiakkuuden siirtymät maakunnan ja palveluntuottajan tai maakuntien välillä sekä asiakkaan kannalta sujuvamman palveluketjun. Yksi yhteinen asiakastietojärjestelmä, joka olisi käytössä eri puolilla maata, edistäisi myös työntekijöiden liikkuvuutta.

Vaikutukset tietosuojaan

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä olisi uusi. Se korvaisi nykyisen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän vuoden 2021 alusta lukien. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on jo käytössä eikä järjestelmään ole tarkoitus tehdä vähäistä suurempia muutoksia tämän ehdotuksen johdosta. Tästä syystä jäljempänä keskitytään rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään liittyviin tietosuojavaikutuksiin.

Kuten edellä on todettu, yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa edellytetään, että rekisterinpitäjä toteuttaa ennen käsittelyä arvioinnin suunniteltujen käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle, jos käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta. Arvioinnin tarpeellisuutta arvioitaessa on otettava huomioon käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset. Lainsäätäjä voi osana lainvalmistelua tehdä tietosuojaa koskevan vaikutusten arvioinnin. Jos vaikutusten arviointi toteutetaan lainsäädäntötyön yhteydessä, ei vaikutustenarviointia ole välttämätöntä tehdä enää kyseisten käsittelytoimien yhteydessä. Tietosuojavaltuutettu on pitänyt tätä erittäin kannattavana korkean riskin käsittelyssä (lausunto 777/03/2018).

Tietosuojavaltuutettu on katsonut riskejä liittyvän erityisten henkilötietoryhmien lisäksi esimerkiksi laajamittaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka koskee suurta rekisteröityjen määrää. Korkea riski liittyy myös käyttöoikeuksien osalta suureen määrään tietojärjestelmän käyttäjiä ja heille myönnettyihin käyttöoikeuksiin. (lausunto 777/03/2018)

Uutta rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää, vastaavasti kuin nykyistä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää, käytettäisiin laajasti. Lokakuussa 2018 työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmässä oli aktiivisessa käsittelyvaiheessa tietoja noin 540 000 henkilöstä. Tulevassa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmässä arvioidaan käsiteltävän vastaavan henkilömäärän tietoja.

Uuteen rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään, vastaavasti kuin nykyiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään, olisi mahdollista myöntää käyttöoikeus usean eri viranomaisen virkamiehelle ja lisäksi myös työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista vastaavien palveluntuottajien palveluksessa oleville henkilöille ja erityistä tehtävää suorittavien tahojen palveluksessa oleville henkilöille. Voidaan katsoa, että sekä nykyistä että tulevaa järjestelmää käyttää suuri määrä henkilöitä.

Rekisteröityjen määrän, käsiteltävien henkilötietojen luonteen (kansallisesti määritelty salassa pidettäviksi tiedoiksi, osin yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja) ja käsittelijöiden määrän perusteella voidaan arvioida, että rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään sisältyvien henkilötietojen käsittelyyn liittyy todennäköisesti korkea riski. Näin ollen käsittelystä on suoritettava yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa tarkoitettu vaikutusten arviointi.

Arvioinnin on tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 7 kohdan mukaan sisällettävä vähintään:

- a) järjestelmällinen kuvaus suunnitelluista käsittelytoimista, ja käsittelyn tarkoituksista, mukaan lukien tarvittaessa rekisterinpitäjän oikeutetut edut;
- b) arvio käsittelytoimien tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta tarkoituksiin nähden;
- c) arvio 1 kohdassa tarkoitetuista rekisteröityjen oikeuksista ja vapauksia koskevista riskeistä; ja
- d) suunnitellut toimenpiteet riskeihin puuttumiseksi, mukaan lukien suoja- ja turvallisuustoimet ja mekanismit, joilla varmistetaan henkilötietojen suoja ja osoitetaan, että tätä asetusta on noudatettu ottaen huomioon rekisteröityjen ja muiden asianomaisten oikeudet ja oikeutetut edut.

Kohdan a alakohdassa edellytetty kuvaus on toteutettu kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiehdotuksen pykäläkohtaisissa perusteluissa. Lakiehdotuksessa ja kasvupalveluita koskevissa lakiehdotuksissa (HE 35/2018 vp, HE 93/2018 vp, HE 96/2018 vp) esitetyt käsittelytoimet, kuten tietojen tallettaminen, katselu, käyttö ja luovuttaminen, ovat tarpeellisia, jotta kyseisissä lakiehdotuksissa tarkoitettut palvelut voidaan järjestää ja tuottaa lakiehdotuksissa edellytetyllä tavalla.

Kuten edellä on todettu, rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään sisältyvien henkilötietojen käsittelyyn liittyy todennäköisesti korkea riski. Toimenpiteitä korkeaan riskiin puuttumiseksi on selvitetty ja valmisteltu osana rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän suunnittelua.

Tietosuojavaaluttetun mukaan tietojärjestelmän lainmukaisen käytön valvonnassa olennaisena suojatoimena kuuluu lokitietojärjestelmä ja siihen liittyvä käytönvalvonta. Tietosuojavaaluttetun mukaan suojatoimia voivat olla esimerkiksi (lausunto 777/03/2018):

- lokitietojärjestelmät ja muu käytönvalvonta

- tietojen käyttöä ohjaavat käyttölupehdot
- säännölliset, ulkopuolisen tahon suorittamat auditoinnit
- raportointivelvoitteet valvontaviranomaiselle

Tietosuojalain sisältämät säännökset vaitiolovelvollisuudesta ja sen sanktioinnista on katsottavissa suojatoimiksi. Tietosuojalaki on yleislaki, joten nämä suojatoimet koskisivat myös henkilötietojen käsittelyä rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmässä ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä. Myös tietosuojalaissa säädetty rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuus toteuttaa asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi siltä osin kuin käsittely kohdistuu yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviin henkilötietoihin, koskisi rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjiä ja käsittelijöitä.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa esityksessä ehdotettuja tiedonhallintayksikön tietoturvallisuuden varmistamiseen liittyviä velvollisuuksia voidaan myös pitää suojatoimina. Myös tätä yleislakia sovellettaisiin kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyyn.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmässä suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn liittyviin riskeihin ehdotetaan lisäksi puututtavan ehdotettuun lakiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista sisältyvällä sääntelyllä. Kyseisessä laissa säädettäisiin hallinnon yleislakien ja virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta palveluntuottajaan, joka hoitaa asiakkaan palveluprosessiin liittyviä toimia.

Lisäksi rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän suunnittelussa korkeaan riskiin on päätetty KEHA-keskukselta saadun selvityksen mukaan puuttua seuraavin toimenpitein. Lokitietoja kerätään palvelun teknisestä toiminnasta, tietoliikenteestä, tietoturvatapahtumista sekä henkilötietojen käsittelystä. Kaikki henkilötietojen katselu, muokkaaminen ja poistaminen kirjataan lokiin. Lokitiedostot suojataan niin, että niiden muuttaminen tai poistaminen palvelun suoritus- tai ylläpito-oikeuksin ei ole mahdollista. Tekniset lokit ja henkilötietoja sisältävät lokit eriytetään toisistaan. Henkilötietoja sisältävät lokit suojataan niin, että niiden lukeminen on mahdollista ainoastaan tehtävään nimetyiltä henkilöiltä. Lokien säilytysaika määritellään niin, että lokit mahdollistavat henkilötietoihin tai muihin salassa pidettäviin tietoon kohdistuvien rikosten selvityksen rikoksen vanhenemisajan puitteissa, mutta säilytysajassa huomioidaan myös tietosuojasetuksen vaatimukset henkilötietojen säilytykselle.

Asiakastietojen käsittelyä varten on olemassa käyttölupehdot, joissa kuvataan millä perusteella käyttöoikeus tietoihin annetaan, käyttöoikeuksien hyväksymis- ja hallintaprosessi sekä tietojen käytön valvonta. Käyttölupehdoissa sovitaan myös vastuukysymykset sekä sanktiot mahdollisten väärinkäytösten ja tietoturvaloukkausten varalle.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä, sen alustapalvelut sekä järjestelmäpalvelun tuottamiseen liittyvät prosessit tarkastetaan ulkopuolisen tahon toimesta ennen järjestelmän tuotantokäyttöön ottamista. Tarkastuksen viitekehyksenä käytetään käyttöönottohetkellä voimassa olevia julkisen sektorin tietoturvan hallintavaatimuksia. Viitekehyksen määrittelyssä huomioidaan järjestelmässä käsiteltävän tiedon arkaluonteisuus. Järjestelmä- ja toimintaympäristön muutosten yhteydessä palveluun kohdistetaan riskiarviointi. Tässä yhteydessä arvioidaan riskien lisäksi tarve ulkopuolisen tarkastuksen suorittamiselle. Henkilötietoihin kohdistuva vaikutustenarviointi toteutetaan, mikäli käsittely todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin henkilötietojen suojalle. Tällaisen korkean riskin voidaan katsoa syntyvän muun muassa

käsiteltäessä terveystietoja. Lain laatimisen ajankohdassa käytössä on VAHTI- ja KATAKRI-vaatimuksia, mutta kriteeristö saattaa muuttua lain voimaantulon aikaan, josta syystä kriteeristöön ei ole otettu kantaa.

Tietojärjestelmässä havaituista tietoturva- ja tietosuojapoikkeamista raportoidaan tilanteen edellyttämällä tavalla valvoville viranomaisille, kuten tietosuojavaltuutetulle, ohjaaville ministeriöille, Viestintäviraston kyberturvallisuuskeskukseen ja Valtiontalouden tarkastusvirastoon, huomioiden mainituissa viranomaisissa mahdollisesti lain voimaantullessa tapahtuneet muutokset.

Edellä esitettyjen toimenpiteiden arvioidaan olevan riittäviä, jotta henkilötietojen suoja rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmässä varmistetaan ja voidaan osoittaa, että yleistä tietosuojaa-asetusta on noudatettu.

Jäsenvaltion on kuultava tietosuojavaltuutettua valmistellessaan hallituksen esitystä, joka liittyy henkilötietojen käsittelyyn. Tietosuojavaltuutetun kanssa on keskusteltu esityksen lähtökohdista syyskuussa 2018. Tietosuojavaltuutetulta on pyydetty ja tietosuojavaltuutettu on antanut lausunnon hallituksen esitysluonnoksista laeiksi Kasvupalveluvirastosta ja kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet

Esitys on valmisteltu virkатыönä työ- ja elinkeinoministeriössä ensin kahtena erillisenä hallituksen esityksenä. Hallituksen esityksistä toinen on käsittänyt hallituksen esityksen laiksi Kasvupalveluvirastosta ja toinen hallituksen esityksen laeiksi kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta. Esitykset muodostavat kokonaisuuden koskien Kasvupalveluvirastoa, sen keskeisiä tietojärjestelmätehtäviä ja asiakastietojen käsittelyä näihin järjestelmiin liittyen. Esitysten tiiviin keskinäisen yhteenkuuluvuuden vuoksi esityksistä on toimitettu yhteinen lausuntopyyntö (Kasvupalveluvirasto koskevan hallituksen esityksen osalta toisen kerran) 10.9.2019 ja esitykset on koottu 10.9.- 19.10.2018 käydyin lausuntokierroksen jälkeen yhteen hallituksen esitykseen.

Kasvupalveluvirastoa koskevan esityksen valmistelua on ohjannut säädösvalmistelun virkamiestyöryhmä, jossa on ollut työ- ja elinkeinoministeriön jäsenten ja puheenjohtajan lisäksi valtiovarainministeriön edustaja ja varapuheenjohtaja. Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan esityksen valmistelua on ohjannut työ- ja elinkeinoministeriön sisäinen virkamiestyöryhmä.

Alueuudistuksen valmisteluorganisaatiossa Kasvupalveluvirastoa koskevaa lakiesitystä on käsitelty 17.9.2018 maakuntauudistuksen poikkihallinnollisessa yhteistyöelimessä. Kasvupalveluvirastoa koskeva lakiehdotus on annettu tiedoksi alivaltiosihteeri Päivi Nergin puheenjohtamalle maakunta- ja sote-uudistuksen johtoryhmälle 28.5.2018, ja yhdistettyä esitystä on käsitelty samassa johtoryhmässä 14.11.2018.

Työministeri Jari Lindström, elinkeinoministeri Mika Lintilä ja oikeusministeri Antti Häkkinen ovat lisäksi kokoontuneet linjaamaan esityksen valmistelua Kasvupalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen johdosta kahdesti 29.5.2018 esitystä koskevan ensimmäisen lausuntokierroksen jälkeen ja uudelleen 16.8.2018.

Esitystä on käsitelty kuntalain (410/2015) 13 §:ssä tarkoitetussa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa Kasvupalveluvirastoa koskevan lain osalta 22.5.2018 ja yhteen koottuna hallituksen esityksenä 20.11.2018.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Kasvupalveluvirastoa koskeva esitysluonnos oli kirjallisella lausuntokierroksella 9.-21.5.2018. Lausunnon antoivat valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, ulkoministeriö, ympäristöministeriö, valtioneuvoston oikeuskansleri, valtionalouden tarkastusvirasto, Innovaatiorahoituskeskus Business Finland ja Business Finland Osakeyhtiö yhdessä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus; Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Savon, Hämeen, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Lapin, Pirkanmaan (yhdessä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa) maakuntien liitot, Pohjanmaan liitto Österbottens förbund, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen liitot, Satakuntaliitto, Uudenmaan liitto, Varsinais-Suomen liitot, Kuntaliitto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ELY-keskukset (yhteinen lausunto), Etelä-Savon ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja TE-toimisto yhdessä; Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Pirkanmaan ja Uudenmaan TE-toimistot; Palkansaajajärjestö Pardia, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöliitto THHL ry, Suomen Psykologiliitto ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry, Keskuskauppakamari, Suomen Yrittäjät ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. Sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtioneuvoston kanslia ilmoittivat, ettei niillä ole esityksestä lausuttavaa.

Kasvupalveluvirastoa koskevaa ehdotusta kannattivat liikenne- ja viestintäministeriö sekä ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuskeskus, Innovaatiorahoituskeskus Business Finland ja Business Finland Oy, Valtionalouden tarkastusvirasto, elinkeinoelämän edustajat ja henkilöstöjärjestöt lukuun ottamatta Suomen Psykologiliittoa, joka oli huolissaan kasvupalvelujen substanssitehtävien erottamisesta työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen teknisen tuen tehtävistä. Tietohallintopalveluiden ja niiden teknisen tuen keskittämistä kannatettiin laajemmin, mutta maksatustehtävien keskittämisen kannatus oli erittäin heikkoa. Ehdotusta vastustavat erityisesti maakuntien liitot. Maakuntien liitot pitivät ehdotusta tarpeettomana ja itsehallinnon kanssa yhteen sopimattomana. Maakuntien liittojen näemyksen mukaan maksatustehtävät tulisi hoitaa maakunnissa ja tietohallintopalveluja koskevat tehtävät Vimana Oy:ssä. Useat maakuntien liitot uskoivat työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tällä hetkellä hoitamien tehtävien vähenevän palvelujen digitalisaation myötä, eivätkä pitäneet valtakunnallista asiakaspalvelukeskusta jatkossa tarpeellisenä.

Valtioneuvoston oikeuskansleri ja valtiovarainministeriö lausuiivat, ettei esitystä ole tarpeen antaa alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan hallituksen esityksen HE 35/2018 täydentävänä esityksenä. Oikeuskanslerinviraston mukaan esityksessä ei ehdoteta mitään sellaista, mikä edellyttäisi aikaisemmin annettuun hallituksen esitykseen sisältyvien säännösehdoitusten muuttamista eduskuntakäsittelyssä. Oikeuskanslerinviraston lisäksi usea lausunnonantaja paheksui poikkeuksellisen lyhyttä määräaikaa lausunnon antamiseksi. Lausuntokierroksen johdosta Kasvupalveluvirastoa koskeva esitys on päätetty antaa erikseen eikä hallituksen esitystä HE 35/2018 täydentävänä.

Esitysluonnokset laiksi Kasvupalveluvirastosta sekä laeiksi kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta olivat kirjallisella lausuntokierroksella 10.9.-19.10.2018. Lausuntopyyntö oli lausuntopalvelu.fi -palvelussa, jotta kaikki halukkaat voivat antaa esitysluonnoksista lausuntonsa.

Esitysluonnoksista annettiin yhteensä yli 80 lausuntoa. Lausunnon antoivat oikeuskanslerinvirasto, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, valtiontalouden tarkastusvirasto, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, tietosuojavaltuutetun toimisto, KEHA-keskus, Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, Finnvera Oyj, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, Tilastokeskus, Kansaneläkelaitos, Suojelupoliisi ja Opetushallitus sekä Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Hämeen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Lapin, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Satakunnan ELY-keskukset. Lisäksi Pirkanmaan ELY-keskus ja työ- ja elinkeinotoimisto antoivat yhteisen lausunnon, samoin kuin Varsinais-Suomen ELY-keskus ja TE-toimisto. Muita lausuneita työ- ja elinkeinotoimistoja olivat Etelä-Savon, Hämeen, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan ja Satakunnan TE-toimistot. Lisäksi lausunnon antoi Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Maakuntien liitoista lausuivat Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Hämeen liitto, Kainuun liitto, Lapin liitto, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Savon liitto, Satakuntaliitto, Uudenmaan liitto ja Varsinais-Suomen liitto. Kunnista lausunnon antoivat Espoon, Hämeenlinnan, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lahden, Lappeenrannan, Lieksan, Oulun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupungit.

Edelleen lausunnon antoivat Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Palkansaajajärjestö Pardia ry, Palvelualojen työnantajat PALTA ry, SAK ry, Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöliitto THHL ry, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry ja Pirkanmaa2019-hanke. Puolustusministeriöllä, sisäministeriöllä, maahanmuuttovirastolla ja yhdenvertaisuusvaltuutetulla ei ollut esityksistä lausuttavaa.

Kasvupalveluvirastoa koskeva lausuntopalaute ja sen huomioiminen

Lausunnonantajat suhtautuivat lähtökohtaisen myönteisesti Kasvupalveluvirastoa koskevan lakiluonnoksen tavoitteisiin sähköisistä palveluista kasvupalvelujen saatavuutta ja asiakkaiden yhdenvertaisuutta turvaavina asioina. Valtiosektorin lausunnonantajat (ministeriöt ja virastot) suhtautuivat myönteisesti myös siihen, että sähköisten palvelujen tuottamisen ja kehittämisen olisi yhden toimijan tehtävänä. Osa lausunnonantajista, joka suhtautui myönteisesti tavoitteisiin, mukaan lukien jotkut ELY-keskukset ja TE-toimistotkin, vastusti tehtävien organisoimista valtion virastoon.

Erityisen kielteisesti Kasvupalveluvirastoa koskevaan ehdotukseen suhtautuivat maakuntien liitot lukuun ottamatta Uudenmaan liittoa. Maakunnat esittivät lausunnoissaan laajasti kasvupalveluja tukevien digitaalisten ja sähköisten palvelujen sekä kasvupalveluja tukevien tietojärjestelmä- ja alustatehtävien organisoimista Vamana Oy:lle. Maakuntien liittojen lausunnoissa toistui näkemys, jonka mukaan Kasvupalveluvirasto palvelisi ennen muuta työ- ja elinkeinoministeriön ohjaustarpeita, ei maakuntia. Maakuntien liitot eivät nähneet valtion ja maakuntien yhdessä käyttämiä järjestelmiä ja alustoja työ- ja elinkeinopolitiikan valtakunnan tason tilannekuvan tuottamisen välineenä tai eivät nähneet tällaisen tilannekuvan tarvetta. Maakuntien liitot eivät ottaneet kantaa siihen, miten Kasvupalveluviraston tehtäväksi ehdotetut kotoutusmiskorvauksia koskevat asiat olisi mahdollista hoitaa yhtiömuodossa. Maakuntien myöntämiin tukiin liittyvät maksatustehtävät eivät maakuntien liittojen näkemyksen mukaan sopisi valtion viraston tehtäväksi edes siirtymäaikana.

Kuntaliitto piti esitystä Kasvupalveluvirastosta ja sen tehtäväaloista norminpurkutavoitteen ja itsehallintomallin kanssa ristiriitaisena. Kuntaliitto huomautti, että maakuntien ja Uudenmaan kuntayhtymän mahdollisuudet vaikuttaa viraston toimintaan ovat varsin vähäiset, koska johtokunnalla ei olisi todellisia vaikutusmahdollisuuksia. Myös Kuntaliitto kannatti tietojärjestelmä- ja alustatehtävien antamista Vimana Oy:lle.

Lausunnonantajat pitivät pääsääntöisesti tarpeettomana, että maakuntien myöntämien analyysi-, asiantuntija- ja koulutuspalveluja koskevien tukien, palkkatuen, työolosuhteiden järjestelytuen ja starttirahan maksatustehtävistä huolehtisi siirtymäaikana Kasvupalveluvirasto. Näissä lausunnoissa katsottiin, että maakuntaudistuksen lykkääntyminen vuodella antaisi tarvittavan lisäajan maksatustehtävien järjestämiseen maakunnissa, eikä siirtymäajalle siksi nähty tarvetta. Sen sijaan valtiontalouden tarkastusvirasto kannatti tehtävien hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi sitä, että Kasvupalveluvirasto hoitaisi siirtymäkauden ajan kyseiset maksatustehtävät.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja Uudenmaan liitto kannattivat esitystä Kasvupalveluvirastosta ja sen tehtävistä. Myös valtiontalouden tarkastusvirasto piti tärkeänä Kasvupalveluviraston tehtävää kasvupolitiikan toimeenpanon ja vaikuttavuuden valtakunnallisen kokonaiskuvan tuottajana. Myös Suomen Kasvupalvelujen tuottajat ry näki valtakunnalliset tietojärjestelmät välttämättömäksi työkaluksi palvelujen kehittämis-työssä ja kasvupolitiikan kokonaiskuvan muodostamisessa ja piti myös itsenäistä virastoa tärkeänä järjestelmäpalvelujen tuottajana, ylläpitäjänä ja kehittäjänä.

Valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö ja eräät muutkin lausunnonantajat kiinnittivät huomiota johtokuntaa ja asiakasneuvottelukuntaa koskeviin pykäläehdotuksiin. Ympäristöministeriö totesi, ettei johtokunnalle näytetä esityksessä annettavan päätösvaltaa, ja sen rooli viraston johtamisessa vaikuttaa suppealta. Monet lausunnonantajat (ympäristöministeriö, maakuntien liitot ja henkilöstöjärjestöt) kiinnittivät huomiota siihen, että maakuntien tulisi olla viraston johtokunnassa kattavasti edustettuina. Lausunnonantajat toivoivat, että ne olisivat voineet arvioida johtokunnasta ja asiakasneuvottelukunnasta valtioneuvoston asetuksella annettaviksi tarkoitettuja tarkempia säännöksiä.

Lausuntopalautteen johdosta Kasvupalveluvirastoa koskevaa lakiehdotusta on muutettu siten, että johtokunnalle annettaisiin päätösvaltaa ja johtokunnan kokoonpanosta säädettäisiin laissa. Muutokset parantaisivat maakuntien vaikutusmahdollisuuksia viraston toimintaan ja lisäisivät niiden osallisuutta viraston toiminnassa.

Lisäksi säännösten muotoiluun on tehty useita tarkistuksia lausuntopalautteen perusteella. Myös ehdotukseen liittyviä yleisperusteluja ja erityisesti keskeisiä ehdotuksia on selkiytetty. Esimerkiksi virastolle ehdotettujen neuvontatehtävien sisältöä on täsmennetty perusteluissa niin, että kävisi selkeämmin ilmi kyseessä olevan valtion palveluita koskevasta neuvonnasta, ei maakuntien palveluita koskevasta neuvonnasta.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskeva lausuntopalaute ja sen huomioiminen

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevaa lakiehdotusta pidettiin lausunnoissa pääsääntöisesti tarpeellisenä ja perusteltuna. Lausunnonantajat kommentoivat säännösehdotuksia ja niiden perusteluja monipuolisesti.

Useassa lausunnossa, mukaan lukien tietosuojavaltuutetun ja oikeusministeriön lausunnot, esitettiin, että palveluntuottajan roolin yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna henkilötietojen käsittelijänä pitäisi näkyä myös pykälässä. Valtiovarainministeriö esitti lausunnossaan, että jatkovalmistelussa saattaisi olla tarpeen harkita sitä, tulisiko tietoaaineistoja koskeviin sään-

nösehdotuksiin lisätä sellaiset asetuksenantovaltuudet, joiden perusteella talletettavista tiedoista voitaisiin tarvittaessa antaa asetuksella tarkempia säännöksiä.

Oikeusministeriön lausunnossa huomautettiin 6 §:ää koskien, että rekisterinpitäjän vastuusta säädetään yleisen tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa eikä kyseinen säännös sisällä kansallista liikkumavaraa. Pykälässä oli esitetty, että asiakastietojärjestelmään tietoja tallettanut taho vastaisi tallettamansa tiedon oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Tietosuoja-valtuutettu puolestaan piti kyseistä säännöstä kannatettavana.

Muun muassa oikeuskanslerinviraston ja oikeusministeriön lausunnoissa edellytettiin, että yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan soveltamisen rajaamisen perusteluja täydennettäisiin. Oikeusministeriö katsoi, että jotta asetuksen mukaiset välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset täyttyisivät, olisi jatkovalmistelussa myös arvioitava, onko ehdotettu säännös rajattu niin tarkkarajaisiksi ja kapea-alaisiksi kuin mitä tavoitteen toteuttaminen edellyttää. Kansaneläkelaitos yhtyi lausunnossaan lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan työttömyysetuuksien käsittely ja tietojen oikeellisuus voisivat vaarantua, jos rekisteröidyllä olisi oikeus rajoittaa käsittelyä tietosuoja-asetuksen 18 artiklan mukaisesti. Useassa lausunnossa esitettiin säännösten perustelujen täydentämistä myös muilta osin yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten huomioimiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esitti muun ohella lausunnossaan, että henkilöasiakastietoja tulisi voida hyödyntää myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijaohjaukseen, opiskelijavalintaan, työvoimakoulutuksen keskeyttämiseen ja ylipäänsä toteuttamiseen liittyen. Ministeriö esitti myös, että työnantajatieoaineistoja tulisi voida hyödyntää ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun työvoimakoulutuksen suunnitteluun ja että palveluntuottajatieoaineistoa voitaisiin käyttää myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen opiskelijaohjaukseen ja työvoimakoulutuksen järjestämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö esitti myös, että esitykseen lisättäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen koulutuksen järjestäjälle ja maahanmuuttajapalveluita tarjoavalla palvelun tuottajalle tiedonsaantioikeus.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomautti lausunnossaan, että vaikutusten arvioinnissa ei huomioida asiakastietojärjestelmän käyttäjiä siltä osin, kun kyse on kasvupalvelutehtäviä hoitavien tahojen ulkopuolisista toimijoista, eli Kansaneläkelaitoksesta ja työttömyyskassoista, joille maakunta tai sen palveluntuottaja antaisi järjestelmän kautta työvoimapoliittisen lausunnon työttömyysturvan maksamisen edellytyksistä. Mahdolliset vaikutukset, tai se, että niitä ei ole, olisi ministeriön mukaan hyvä tuoda esiin. Kansaneläkelaitos esitti lausunnossaan muun ohella, että työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon pitäisi voida tallentaa myös terveysperusteisia sosiaalietuuksia koskevat tiedot. Sen mukaan asiakkaan kuntoutukseen ja kuntoutusrahaan liittyvillä tiedoilla on merkitystä työllistymissuunnitelman valmistelussa ja toimeenpanossa.

KEHA-keskuksen lausunnossa esitettiin, että Kasvupalveluvirastolle tulisi antaa toimivalta puuttua väärinkäytöksiin ja tarvittaessa estää asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksia väärinkäyttäneen käyttäjän asiakastietojärjestelmän käyttö. KEHA-keskuksen lausunnossa tuotiin myös esiin, että erilaiset raportointitarpeet (EU, rakennerahastot ym.) sekä työttömyysetuuden muutoksenhakuun liittyvät prosessit aiheuttavat sen, ettei käytännössä juuri mitään tietoja voida poistaa nykyisestä järjestelmästä kahden vuoden kuluttua merkinnän tekemisestä. KEHA-keskus ehdotti, että lainsäädännössä määriteltäisiin tarkemmin perusteet, joiden nojalla tietoja voitaisiin säilyttää järjestelmässä pidempään kuin kaksi vuotta.

Kuntien ja Suomen Kuntaliiton, mutta myös esimerkiksi eräiden ELY-keskusten lausunnoissa arvosteltiin lakiehdotusluonnosta siitä, että siinä ei ehdoteta kunnille mahdollisuutta saada tietoja rekrytoinnin ja työllistymisen tai yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä. Esimerkiksi Kuntaliiton lausunnossa todettiin, että kuntien työllisyydenhoitoon liittyvien tehtävien onnistunut toteuttaminen edellyttää, että kuntien kyseisiä tehtäviä hoitavien työntekijöiden tulisi voida hyödyntää työttömiä koskevia välttämättömiä henkilötietoja nykyistä oikea-aikaisemmin ja yksityiskohtaisemmin.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän osalta lausuntopalaute koski muun muassa tietojen tallettamisvelvollisuuden laajuutta. Valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj ja Innovaatiörahoituskeskus Business Finland huomauttivat, että 18 §:ssä ehdotettu säännös jättää avoimeksi, miten rajataan velvollisuus tallettaa tiedot koskien aiempia asiakkuuksia. Useassa lausunnossa myös huomautettiin, että luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin tallennetut tiedot ovat saatavissa suoraan kyseisistä rekistereistä, joten tietojen tallettaminen tähän järjestelmään tai ainakaan tietojen tallettamisvelvollisuus ei olisi perusteltu. Lisäksi lausunnoissa esitettiin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän jatkokehittämiseen liittyviä ehdotuksia, kuten asiakastietojärjestelmää käyttävien tahojen laajentamista nykyisestä.

Esitysluonnoksen 4 lukuun sisältyneitä palvelujen vaikuttavuutta ja laatua koskevien tietojen toimittamisvelvollisuutta koskevia pykäläluonnoksia (23 ja 24 §) kannatettiin pääosin. Lausunnonantajat pitivät kuitenkin tärkeänä, että tiedot toimitettaisiin sähköisesti ja että niiden toimittamisesta ei aiheutuisi raskasta hallinnollista taakkaa. Valtiovarainministeriö totesi 23 §:ssä ehdotetun asetuksenantovaltuuden jäävän erityisesti tietojen toimitustavan osalta varsin avoimeksi, koska pykäläehdotuksen 1 momentissa ei säädetä ollenkaan tietojen toimitustapaa koskevista yleisistä reunaehdoista, joista asetuksella on tarkoitus antaa tarkentavia säännöksiä. Ministeriö piti tarpeellisena arvioida pykäläehdotusta jatkovalmistelussa uudelleen ja tehdä siihen tarvittavat korjaukset.

Esityksen taloudellisten vaikutusten osalta valtiovarainministeriö huomautti lausunnossaan, että TE-palvelujen digitalisointiin maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksesta aiheutuvaan 9,9 milj. euron lisäkustannukseen ei ole varauduttu vuoden 2019 talousarvioesityksessä eikä vuosia 2019-2022 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa. Jos laista aiheutuu vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyvää pakottavia määräraharahatarpeita, asia on käsiteltävä ja lakiesitys annettava vasta täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä. Hankkeesta tulee myös pyytää tietohallintolain (634/2011) 4 § 4 momentin mukainen valtiovarainministeriön lausunto.

Palveluntuottajan roolia henkilötietojen käsittelijänä koskenut palaute huomioitaisiin ottamalla asiasta säännös lakiehdotuksen 5 §:ään. Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään tietoja tallettaneen tahon vastuu tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta säilytettäisiin, mutta säännöksen perusteluissa selvennettäisiin, että säännös ei poista rekisterinpitäjältä sille yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kuuluvaa vastuuta tai rajoita sitä. Säännöksen säilyttämistä on pidetty tarpeellisena paitsi rekisteripitäjien keskinäisen vastuunjaon selventämiseksi myös järjestelmään tietoja tallettavien palveluntuottajien vastuun korostamiseksi.

Rekisteröidyn oikeutta käsittelyn rajoittamiseen rajaavaa ehdotettua säännöstä on lausuntopalauteen perusteella täsmennetty siten, että rajoitus koskisi henkilöasiakastietoaineistoon ja näin myös sen osatietoaineistona olevaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon talletettavien tietojen käsittelyä. Myös rajoituksen perusteluja on täydennetty. Myös useiden muiden pykäläehdotusten perusteluja on täydennetty siten, että niissä esitetään

ehdotetun säännöksen suhde yleisen tietosuojasetuksen sääntelyyn lausuntokierroksella olutta esitysluonnosta perusteellisemmin.

Lausuntopalautteen perusteella Kasvupalveluvirastolle ehdotetaan annettavaksi toimivalta poistaa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeus väärinkäytösten perusteella ja muuttaa käyttöoikeutta. Käyttöoikeuden hakemisesta vastaaville viranomaisille säädettäisiin velvollisuus ilmoittaa väärinkäytöksistä tai muutostarpeista Kasvupalveluvirastolle. Lisäykset ovat tärkeitä, jotta väärinkäytöksiin voitaisiin tehokkaasti puuttua ja niiden jatkuminen estää ja jotta käyttöoikeudet olisivat ajantasaisia.

Henkilöasiakastietoaineistoon ja monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon sisältyvien tietojen säilytysaikoja koskevan pykälän perusteluissa avattaisiin tarkemmin, missä tilanteissa tietojen säilyttäminen järjestelmässä yli lähtökohtaisten säilytysaikojen voisi tulla kyseeseen. Valtiovarainministeriön lausunnon johdosta jatkovalmistelussa on arvioitu tarvetta lisätä tietoaineistoja koskeviin säännösehdoiksi asetuksenantovaltuudet, joiden perusteella tiedoista voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella. Nykyisessä laissa ei ole tällaista valtuutta. Muut lausunnonantajat, kuten oikeusministeriö, oikeuskanslerin virasto tai tietosuojavaltuutettu eivät lausunnoissaan tuoneet esiin tarvetta säätää tietosisällöistä tarkemmin. Jatkovalmistelussa on näistä syistä päädytty siihen, ettei asetuksenantovaltuutta lisätä. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineiston tietosisältöä koskevaan pykälään ehdotetaan Kansaneläkelaitoksen lausunnon johdosta lisättäväksi kohta, jonka perusteella tietoaineistoon voitaisiin tallettaa myös terveystietoisia sosiaalietuuksia koskevia tietoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön esitystä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen huomioimisesta tietoaineistojen käyttötarkoituksissa ja käyttöoikeuden myöntämisessä on arvioitu jatkovalmistelussa. Työvoimakoulutus olisi perusteltua sisällyttää tietoaineistojen käyttötarkoituksiin ja siihen liittyviä tehtäviä hoitavalle maakunnan virkamiehelle olisi perusteltua voida myöntää käyttöoikeus rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään. Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ei kuitenkaan ole toistaiseksi ehdotettu tehtävän maakuntaudistuksesta johtuvia muutoksia eikä laissa toistaiseksi säädetä työvoimakoulutuksen järjestämiseen liittyvästä tiedonsaantioikeudesta. Tämän esityksen jatkovalmistelun yhteydessä ei ole mahdollista valmistella näitä muutoksia. Työvoimakoulutukseen liittyvien tarpeiden huomioiminen ei siten tässä esityksessä ole mahdollista vaan on tehtävä erikseen myöhemmin.

Lausuntopalautteen perusteella velvollisuutta tallettaa tiettyjä tietoja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään on täsmennetty siten, että velvollisuus ei koskisi tietoja yrityksen aiemmasta valtion erityisrahoitusyhtiön asiakkuudesta. Tietojen tallettamisvelvollisuuden perusteluja on myös täydennetty luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosotto- rekisteriin talletettujen tietojen osalta. Lausunnoissa esitetyt ehdotukset yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttäjien laajentamisesta esimerkiksi kuntien kehittämissyhtiöihin huomioidaan asiakastietojärjestelmän kehittämisen suunnittelussa. Suunnittelu ei kuitenkaan ole vielä riittävän pitkällä, jotta voitaisiin arvioida sen aiheuttamia säädösmuutostarpeita. Nämä tarpeet on arvioitava ja tarvittavat säädösmuutokset valmisteltava erikseen myöhemmin.

Arviointia, seuranta, kehittämistä ja ohjausta varten tarvittavien tietojen toimittamisvelvollisuutta koskevia 23 ja 24 §:ää ja niiden perusteluja on lausuntopalautteen perusteella täydennetty. Tiedot toimitettaisiin sähköisesti. Tarkemmasta toimittamistavasta voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella. Maakuntien olisi toimitettava tiedot vuosittain. Muutoksilla pyritään siihen, että tietojen toimittamisvelvollisuudesta aiheutuisi mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa ja että tiedot olisivat helposti hyödynnettävissä ja vertailtavissa.

Esityksen vaikutusten arviointeja on täydennetty ja korjattu lausuntopalautteen perusteella. Viranomaisvaikutuksissa on arvioitu vaikutukset Kelalle ja työttömyyskassoille ja taloudellisissa vaikutuksissa on todettu, ettei esityksestä aiheudu määrärahatarpeita vuoden 2019 valtion talousarvioon.

Kuntaliiton, useiden kaupunkien ja eräiden muiden lausunnonantajien lausunnoissa esitettyä nykyistä laajempaa kuntien tiedonsaantioikeutta työhallinnon asiakkaasta on selvitetty perusteellisesti osana valmistelua yhdessä Kuntaliiton kanssa. Selvityksen lopputuloksena on, että kunnan yleisen toimialan tehtävät eivät ole riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia, jotta niihin voitaisiin perustaa oikeus saada julkisuuslaissa salassa pidettäviksi säädettyjä tietoja työhallinnon asiakkaasta. Myöskään työmarkkinatuen rahoitusvastuu yhdessä yleisen toimialan puitteissa hoidettavien tehtävien kanssa ei muodosta riittävän täsmällistä tehtävää. Tästä syystä esitykseen ei ole sisällytetty asiaa koskevaa ehdotusta. Yleisen toimialan tehtäviin voisi olla liitettävissä mahdollisuus saada pseudonymisoituja tietoja asiakkaista, eli tietoja joista henkilö ei ole tunnistettavissa. Tällainen mahdollisuus ei kuitenkaan Kuntaliiton mukaan vastaisi tarpeeseen. Ei ole aivan selvää, olisiko asiakkaan suostumusta mahdollista käyttää perusteena luovuttaa työhallinnon asiakasta koskevia tietoja maakunnan ja kunnan välillä. Tällöin kunnan osalta kyse olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6.1 artiklan a alakohdan mukaisesta käsittelyperusteesta, johon ei sisälly kansallista liikkumavaraa. Käsittelyperusteen käyttömahdollisuuksia olisi arvioitava vielä erikseen, jos tällaista käytännössä suunniteltaisiin.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esityksen käsittelyn ja hyväksymisen edellytyksenä on maakuntien perustamiseen ja valtion ja kuntien eri tehtäväalojen maakunnille siirtymiseen liittyvän lainsäädännön hyväksyminen. Toiseksi käsillä olevan esityksen hyväksyminen edellyttää työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävien maakunnille siirtämistä ja toimintatapojen koskevan lainsäädännön, niin sanotun kasvupalvelu-uudistuksen keskeisten hallituksen esitysten hyväksymistä.

Ennen käsillä olevan esityksen hyväksymistä tulisi hyväksyä hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp).

Käsillä oleva esitys tulisi käsitellä samanaikaisesti kuin hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp). Sen käsittämän maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanoa koskevan lain 2 §:n 4 kohdassa kumottaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettu laki ja siten lakkautettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot sekä niiden kehittämis- ja hallintokeskus. Nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kehittämis- ja hallintokeskus muuttuisi Kasvupalveluvirastoksi, jossa sen toiminta jatkuisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tietohallintopalvelutehtävien ja eräiden maksatustehtävien osalta.

Esitys liittyy seuraaviin eduskunnan käsiteltävinä oleviin hallituksen esityksiin, joilla siirretäisiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävät ELY-keskuksista ja TE-toimistoista maakunnille ja Uudenmaan kasvupalvelut järjestävään kuntayhtymään ja joiden hyväksyminen on edellytys tämän esityksen hyväksymiselle:

- hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 35/2018 vp). Hallituksen esitykseen sisältyvän alueiden kehittä-

tämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen 31 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriön järjestää kasvupalveluja tukevat valtion ja maakuntien yhdessä käyttämät tietojärjestelmät ja alustat. Pykälässä tarkoitettujen valtakunnallisten järjestelmien ja alustojen palvelutuotanto ja hankinnat järjestettäisiin Kasvupalveluvirastoon.

- hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta, yksityisistä työnvälityspalveluista sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta (HE 93/2018 vp)
- hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä (HE 96/2018 vp)

Lisäksi esitys liittyy valtiovarainministeriössä valmisteilla olevaan esitykseen laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Työttömyysturvalakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin valmistellaan maa- kunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen liittyvät muutokset myöhemmin. Tuossa yhteydessä olisi tarpeen arvioida muutostarpeet tähän esitykseen sisältyvään kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevaan lakiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki kasvupalveluvirastosta

1 §. Toimiala. Pykälän 1 momentin mukaan Kasvupalveluvirasto tarjoaisi valtakunnallisia kasvupalveluja ja toimisi valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa käytettävien palvelujen tuottajana, kehittäjänä ja ylläpitäjänä työ- ja elinkeinoministeriön toimialan valtion toimijoille, maakunnille, kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa tarkoitettulle kuntayhtymälle, näiden palveluntuottajille ja muille yhteistyökumppaneille sekä näiden loppuasiakkaille, joita olisivat Kasvupalveluviraston tuottamia ja ylläpitämiä digitaalisia ja sähköisiä palveluja käyttävät yhteisöt ja luonnolliset henkilöt. Valtakunnallisilla kasvupalveluilla tarkoitetaan alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiesityksen (HE 35/2018) 15 §:n mukaan kasvupalveluja, jotka työ- ja elinkeinoministeriö järjestää keskitetysti ja jotka ovat saatavilla koko maassa. Käytännössä valtakunnallisia kasvupalveluja ovat työ- ja elinkeinoministeriön toimialan valtion toimijoiden kuten Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin, Business Finland Oy:n, Finnveran Oyj:n ja Suomen Teollisuussijoitus Oy:n palvelut.

Maakunnallisilla kasvupalveluilla tarkoitetaan alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen 16 §:n mukaan palveluja, joita maakunnalla ja Uudenmaan kuntayhtymällä on velvollisuus järjestää työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi, ja joista säädettäisiin laeissa julkisista rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta sekä kotoutumisen edistämisestä. Kasvupalveluvirasto tarjoaisi valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämistä ja tuottamista tukevia sähköisiä ja digitaalisia palveluja, tietojärjestelmä- ja alustapalveluja sekä tuottamiensa palvelujen, järjestelmien ja alustojen käytön tukea. Palvelujen käytön tuki tulee erottaa maakunnallisia kasvupalveluja koskevasta neuvonnasta, jonka maakunnat järjestäisivät itse.

Pykälän 2 momentin mukaan Kasvupalveluvirasto voisi hoitaa myös kasvupalveluihin liittyviä muita valtion tehtäviä ja tarjota asiakaslähtöisesti järjestettyjä kasvupalveluihin liittyviä palveluja. Muilla kasvupalveluihin liittyvillä valtion tehtävillä tarkoitetaan viraston tehtäviä, jotka eivät ole luonteeltaan maakuntien ja valtion kasvupalvelujen järjestäjien tai tuottajien tukipalveluja vaan valtion julkisen vallan tehtäviä. Näitä olisivat jäljempänä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettut kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettut valtion korvauksia, niiden myöntämistä ja maksamista koskevat tehtävät. Kasvupalveluvirasto voisi tarjota myös asiakaslähtöisesti järjestettyjä kasvupalveluihin liittyviä muita palveluja hallinnonalojen välisin sopimuksin järjestettyinä. Pykälän tarkoituksena on mahdollistaa valtakunnallisesti keskitetty yhden luukun periaatteella toimiva asiakaslähtöinen neuvonta esimerkiksi talous- ja maksuvaikeuksissa oleville yrityksille. Tällainen on verkossa ja puhelimitse toimiva Talousapuneuvontapalvelu, joka kattaa työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön (verohallinto) ja oikeusministeriön (oikeusaputoimistojen velkaneuvonta) toimialojen palveluja. Kasvupalveluvirasto voisi kehittää ja tuottaa sopimuksen perusteella ja korvausta vastaan vastaavia asiakaslähtöisiä, kasvupalveluihin liittyviä ja niiden asiakkaiden tarpeista lähteviä sähköisiä palveluja ja niiden käytön tukea. Kasvupalveluvirasto voisi tarjota valtakunnallisesti keskitettyä neuvontaa valtakunnallisissa kasvupalveluissa (valtion toimijoiden kasvupalveluissa) samoin kuin niihin läheisesti liittyvissä palveluissa kuten verohallinnon, oikeusministeriön tai opetus- ja kulttuuriministeriön toimialojen valtion palveluissa, siten kuin ministeriöiden, virastojen tai muiden toimijoiden kesken sovitaan.

2 §. Tehtävät. Viraston tehtävistä säädettäisiin 2 §:ssä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettujen työ- ja elinkeinoministeriön järjestämien valtion ja maakuntien ja kuntayhtymän yhdessä käyttämien tietojärjestelmien ja alustojen kehittämisestä, tuottamisesta ja hankkimisesta. Näihin tietojärjestelmiin kuuluvista rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmästä ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä säädettäisiin tarkemmin kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa laissa. Alustapalvelut olisivat julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuriajattelun mukaisesti kasvupalvelujen alustoja, joiden päälle voidaan rakentaa kasvupalvelujen loppukäyttäjäpalveluja asiakkaiden, kumppanien tai viranomaisen omaan tarpeeseen. Kasvupalveluvirasto kehittäisi, tuottaisi ja hankkisi ostopalveluna kasvupalvelujen järjestämistä ja tuottamista tukevia digitaalisia ja sähköisiä palveluja, tietojärjestelmiä ja alustoja sekä näiden käytön tukipalvelua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kotoutumisen edistämisestä annetun lain (/) 42 – 49 §:ssä tarkoitettujen kunnalle ja maakunnalle maksettavia korvauksia koskevien tehtävien hoitamisesta Kasvupalveluvirastossa. Kasvupalveluvirasto maksaisi kotoutumisen edistämisestä koskevan lain 7 luvun 42 – 47 §:ssä tarkoitettua valtion korvaukset maakunnalle ja kunnalle kotoutumistoimenpiteistä. Kotoutumisen edistämistä koskevan lain 42 §:ssä säädetään valtion korvauksesta kunnalle ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettua kansainvälistä suojelua saavan ja ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella oleskeluluvan saaneen henkilön alkukartoituksesta, alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan, tulkitsemisen ja muiden kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä. Kotoutumisen edistämistä koskevan lain 43 §:ssä säädetään valtion korvauksesta kunnalle kansainvälistä suojelua saavan henkilön ja ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella oleskeluluvan saaneen henkilölle maksetusta toimeentulotuesta. Kotoutumisen edistämistä koskevan lain 44 §:ssä säädetään valtion korvauksesta kunnalle pakolaiskiintiössä Suomeen otetun henkilön vastaanottoon varautumisesta; 45 §:ssä korvauksesta kustannuksista ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvista kustannuksista; 46 §:ssä alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneen hoivan järjestämisestä ja 47 §:ssä lapselle määrätyn edustajan palkkion korvaamisesta. Kasvupalveluvirasto voisi myös kotoutumisen edistämistä koskevan lain 49 §:n mukaan määrätä maakunnan tai kunnan palauttamaan valtion maksaman korvauksen tai osan siitä.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Virasto voisi lisäksi hoitaa erikseen säädettyjä valtakunnallisiin kasvupalveluihin liittyviä palveluja sekä valtion ja maakuntien yhdessä käyttämien kasvupalvelujen järjestämistä ja tuottamista tukevia tehtäviä. Kasvupalveluviraston tehtävistä säädettäisiin tämän lain lisäksi kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa laissa sekä kotoutumisen edistämistä koskevassa laissa. Muista tehtävistä säädettäisiin tarvittaessa erikseen.

3 §. Ohjaus ja toiminta. Pykälän 1 momentin mukaan virasto kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viraston ohjauksesta. Työ- ja elinkeinoministeriön toimialan valtion virastona Kasvupalveluvirasto toteuttaisi työ- ja elinkeinoministeriön tulossopimuksessa asettamia tavoitteita, mutta ottaisi valtion ja maakuntien yhdessä käyttämien kasvupalveluja tukevien palvelujen tuottajana huomioon myös maakuntien strategiset tavoitteet. Käytännössä työ- ja elinkeinoministeriö ja Kasvupalveluvirasto huomioivat viraston tulostavoitteiden valmistelussa ja tulosneuvotteluissa maakuntia yhdistävät maakuntavaltuustojen hyväksymät strategiset tulostavoitteet. Valtion toimijoiden ja maakuntien yhdessä käyttämien tukipalvelujen tulisi tukea myös maakuntia niiden toisistaan poikkeavissa kasvupalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta koskevissa toimintaympäristöissä ja ratkaisuihin.

Pykälän 3 momentin mukaan virasto toimisi monipaikkaisesti vailla omia toimitiloja valtion, maakuntien ja kuntayhtymän toimitiloissa. Käytännössä jokin viraston henkilöstömäärältään merkittävistä toimipaikoista tulisi työjärjestyksellä määrätä viraston postiosoitteeksi siten kuin jäljempänä 8 §:ssä säädetään. Monipaikkainen työskentely jatkaisi ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen nykyisiä toimintatapoja.

4 §. Viraston johto. Virastoa johtaisi ylijohtaja, jonka tehtävänä olisi toimia johtokunnan esittelijänä ja ratkaista asiat, jos niitä ei olisi säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi. Ylijohtajalla olisi läsnäolo- ja puheoikeus johtokunnan kokouksissa. Pykälän 2 momentin mukaan ylijohtajan tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 §. Ylijohtajan nimittäminen. Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriö nimittäisi viraston ylijohtajan johtokuntaa kuultuaan. Ylijohtaja nimittäisi viraston henkilöstön.

6 §. Johtokunta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Kasvupalveluviraston johtokuntaan tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan virastolla olisi johtokunta. Johtokunta johtaisi ja valvoisi viraston toimintaa. Toiseksi johtokunta päättäisi viraston yleisistä neuvottelutavoitteista työ- ja elinkeinoministeriön kanssa käytäviä tulosneuvotteluja varten. Tulossopimus tehtäisiin työ- ja elinkeinoministeriön ja viraston välillä, ja sen allekirjoittaisi viraston ylijohtaja. Johtokunnan toimivalta koskisi viraston neuvottelutavoitteita. Kolmanneksi johtokunta päättäisi viraston tulossopimuksen huomioon ottaen viraston toimintaa koskevista linjauksista. Toimintaa koskevista linjauksista päättäessään johtokunta ottaisi huomioon viraston ja työ- elinkeinoministeriön sopimien tulostavoitteiden lisäksi edellä 3 §:ssä säädetysti myös maakuntien strategiset tavoitteet. Neljänneksi johtokunta vahvistaisi viraston työjärjestyksen. Viidenneksi johtokunta käsittelee ja hyväksyisi viraston tilinpäätöksen. Lisäksi johtokunta käsittelee viraston toiminta- ja taloussuunnitelmaa ja muita viraston toiminnan kannalta merkittäviä asioita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin johtokunnan toimikaudesta ja nimittämisestä. Valtioneuvosto nimittäisi johtokunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin johtokunnan kokoonpanosta. Johtokuntaan kuuluisi vähintään seitsemän ja enintään kymmenen viraston tehtäviä tuntevaa henkilöä. Johtokunnan jäsenistä yksi edustaisi työ- ja elinkeinoministeriötä ja yksi muita työ- ja elinkeinoministeriön toimialan valtion toimijoita. Maakuntia edustaisi vähintään neljä ja enintään seitsemän sekä kuntayhtymää yksi viraston tehtäviä tunteva henkilö. Viraston henkilöstö valitsisi johtokuntaan keskuudestaan edustajan, jolla olisi läsnäolo- ja puheoikeus johtokunnan kokouksissa.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Johtokunnan nimittämisestä, tehtävistä, tehtävien järjestämisestä ja johtokunnan kokoonpanosta ja toimikaudesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi johtokunnan jäsenten kelpoisuudesta, eron myöntämisestä johtokunnan jäsenelle ja johtokunnan täydentämisestä, johtokunnan järjestäytymisestä ja päätösvaltaisuudesta. Ennen valtioneuvoston asetuksen antamista olisi kuultava maakuntia ja kuntayhtymää.

Pykälän 5 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön vahvistaisi johtokunnan jäsenten palkkiot.

7 §. Asiakasneuvottelukunta. Pykälässä säädettäisiin Kasvupalveluviraston asiakasneuvottelukunnasta. Pykälän 1 momentin mukaan virasto nimittäisi asiakasneuvottelukunnan sekä neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Asiakasneuvottelukunnassa olisi lisäksi enintään 13 muuta jäsentä. Asiakasneuvottelukunnassa olisi valtion toimijoiden, maakuntien, kuntayhtymän, palveluntuottajien ja loppuasiakkaiden edustajia tasapainoisessa suhteessa. Asiakasneuvottelukunnan tulisi edustaa kattavasti edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja Kasvupalveluviraston palvelujen käyttäjiä. Asiakasneuvottelukunnan tehtävänä olisi varmistaa valtion, maakuntien ja kuntayhtymän tarpeiden huomioon ottaminen viraston tuottamien tehtävien hoitamisessa. Asiakasneuvottelukunnalla ei olisi päätösvaltaa viraston toiminnan ja johtamisen osalta. Se välittäisi virastolle asiakasnäemyksen viraston toiminnasta ja palvelukyvystä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin asiakasneuvottelukunnan toimikaudesta, tehtävistä, tehtävien järjestämisestä ja kokoonpanosta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi neuvottelukunnan toimikausi myös neljää vuotta lyhyemmäksi. Asetukselle voitaisiin myös tarkentaa asioita, joita asiakasneuvottelukunnan tulisi käsitellä kuten erilaisia suunnitelmia, toimintalinjoja, palvelujen laatua ja asiakastytytyväisyyttä ja muita eri asiakasryhmiä koskevia asioita. Asetuksella voitaisiin säätää myös asiakasneuvottelukunnan tehtävien organisoimisesta erilaisiin jaostoihin.

8 §. Viraston työjärjestys. Pykälässä säädettäisiin kasvupalveluviraston työjärjestyksestä. Työjärjestyksessä määritettäisiin viraston hallinnon ja toimintojen järjestämisestä, asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä henkilöstön tehtävistä, viraston käyttämistä valtion ja maakuntien toimipaikoista ja postiosoitteesta. Edellä 3 §:ssä säädettäisiin, että Kasvupalveluvirasto toimii monipaikkaisesti valtion ja maakuntien toimitiloissa.

9 §. Päätösten allekirjoittaminen. Pykälässä säädettäisiin, että Kasvupalveluviraston päätökset voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti.

10 §. Tiedonsaantioikeus. Kasvupalveluvirastolla olisi pykälän 1 momentin mukaan oikeus saada työ- ja elinkeinoministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtion erityisrahoitusyhtiöltä, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandilta, Business Finland Osakeyhtiöltä sekä maakunnilta ja maakunnan tytäryhteisöiltä, kuntayhtymältä ja sen tytäryhteisöltä ja niiden palveluntuottajilta salassapitosäännösten estämättä tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Pykälässä ei asetettaisi maakunnille, kuntayhtymälle, niiden tytäryhteisölle tai näiden palveluntuottajalle uutta velvoitetta. Näillä toimijoilla olisi kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiehdotuksen 6 §:n mukaan velvollisuus käyttää rekrytointin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää ja 18 § 2 momentin mukaan velvollisuus tallettaa tietoja yrityspalveluja koskevaan asiakastietojärjestelmään. Ehdotetulla tiedonsaantioikeudella koskevalla säännöksellä varmistettaisiin, että virasto voisi huolehtia sille 2 §:n 1 momentissa säädettyistä tehtävistä ja sille kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetuista rekisterinpitäjän tehtävistä sekä tehtävistään virastoa koskevissa vaateissa ja oikeudenkäyntiasioissa. Lisäksi henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen saaminen olisi välttämätöntä jäljempänä 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen maakuntien myöntämien tukien ja avustusten maksamista koskevissa tehtävissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viraston johtokunnan jäsenen tiedonsaantioikeudesta. Johtokunnan jäsenellä olisi oikeus saada virastolta tietoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisina, mutta jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 ja 7 §:n mukaan eivät ole vielä julkisia, jollei salassapitoa koskevasta säännöksistä muuta johdu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön tiedonsaantioikeudesta. Ministeriöllä olisi oikeus saada virastolta salassapitosäännösten estämättä tiedot, jotka ovat välttämättömiä viraston ohjausta, rahoitusta ja valvontaa sekä alueiden kehittämisestä ja kasvu-

palveluista annetun lain 11 §:ssä tarkoitettuja alueiden kehittämisen keskusteluja ja maakuntalain 3 luvussa tarkoitettua neuvottelua varten.

Pykälän 4 momentti sisältäisi informatiivisen viittausäännöksen kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin (/). Sen 62 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä, Valtion lupa- ja valvontavirastolla, maakunnalla, Kasvupalveluvirastolla, kunnan viranomaisella, Kansaneläkelaitoksella sekä Väestörekisterikeskuksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, palvelun tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyltä edustajalta.

11 §. Suoritteiden maksullisuus. Pykälässä viitattaisiin informatiivisuuden vuoksi valtion maksuperustelakiin (150/1992), jossa säädetään valtion viranomaisten suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista. Kasvupalveluviraston suoritteiden maksullisuudesta ja euromääräisestä arvosta säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 §. Voimaantulo. Laki tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

13 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kehittämis- ja hallintokeskuksen muuttumisesta Kasvu-palveluvirastoksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot sekä kehittämis- ja hallintokeskus nykyisessä muodossaan lakkautettaisiin maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaantulon annettulla lailla (/). Kehittämis- ja hallintokeskus muuttuisi Kasvupalveluvirastoksi, joka jatkaisi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävien hoitamisesta tämän lain 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen toimintojen osalta. Kehittämis- ja hallintokeskuksen muita kuin 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien ja niitä hoitavan henkilöstön siirtymisestä maakuntiin, maakuntien palvelukeskustyhtiöihin ja erilaisiin valtion toimijoihin säädetään mainitussa voimaantulolaissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tietojärjestelmien ja alustojen käytön tukea koskevien tehtävien, niitä hoitavan henkilöstön sekä tehtävien hoitamiseen liittyvän omaisuuden, sopimusten ja sitoumusten siirtymisestä Kasvupalveluvirastoon. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen valtion toimijoiden palveluja koskevat neuvontatehtävät sekä sähköisten ja digitaalisten palvelujen käytön tuen tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö siirtyisivät Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta Kasvupalveluvirastoksi muuttuvaan kehittämis- ja hallintokeskukseen. Tehtävien ja henkilöstön siirtyminen tapahtuisi valtion virkamieslain (750/1994) 5 a §:ssä tarkoitettuna valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelynä. Valtion virkamieslain 5 a §:n 1 ja 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä virat ja niihin nimitetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon tai samoihin virastoihin kuin tehtävät siirtyvät, ja määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty virkamies siirtyy viraston palvelukseen määräaikaisen virkasuhteensa keston ajaksi. Virka voidaan siirtää ilman virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle. Kasvupalveluvirasto jatkaisi kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen monipaikkaista toimintatapaa, hyvää työnantajapolitiikkaa ja pyrki järjestämään henkilöstönsä työskentelyn työssäkäyntialuetta ja toimipaikkaa muuttamatta. Virkamieslain 5 a §:n 4 momentin mukaan virkamiehen palvelussuhteen ehtoihin sovelletaan, mitä niistä virkaehtosopimuksissa sovitaan tai laissa säädetään. Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta Kasvupalveluvirastoon siirtyviä tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyisi virkoineen ja ennalleen jäävine palvelusuhteen ehtoineen Kasvupalveluvirastoon. Siirtyminen tapahtuisi myös palkkausjärjestelmän muuttumatta, ELY-keskusten palkkausjärjestelmän sisällä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Kasvupalveluvirastolle elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen viimeisen tilinpäätöksen laatimistehtävä sekä muut virastojen lakkauttamiseen liittyvät valtion talousarviosta annetussa lain (423/1988) edellyttämät toimet. ELY-keskusten ja TE-toimistojen muodostaman kirjanpitoyksikön viimeisen tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen Kasvupalveluviraston kirjanpito- ja talousjärjestelmäpalvelut Kasvupalveluviraston ulkopuolisille tahoille lakkaisivat.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Kasvupalveluviraston maksatustehtäviä koskevasta siirtymäkaudesta. Kasvupalveluvirasto hoitaisi momentin 1 kohdan mukaan 1.1. - 31.12.2021 työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) nojalla myönnettyjen tukien ja korvausten sekä valtion virastoille ja laitoksille osoitettujen määrärahojen käyttöön liittyvät maksamista ja takaisinperintää koskevat tehtävät. Maksatustehtävät koskisivat työ- ja elinkeinotoimistojen myöntämiä palkkatukia, starttirahoja, työolosuhteiden järjestelytukia, kuntalisiä, työllisyyspoliittisia avustuksia ja harkinnanvaraisia kulukorvauksia sekä ELY-keskusten myöntämiä yritysten kehittämispalveluja. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain soveltamisesta tukiin, korvauksiin ja määrärahojen käytön seurantaan siirtymä-aikana säädettäisiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista (/) annetun lain 45 §:n 2 momentin 1 – 7 kohdassa.

Momentin 2 kohdan mukaan Kasvupalveluvirasto hoitaisi siirtymäaikana alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain 38 – 39, 41 – 47 §:ssä tarkoitetut maksamista, maksamisen keskeyttämistä, takaisinperintää, tuen palauttamista ja maksamisen lopettamista koskevat tehtävät, jos tuen on myöntänyt maakunta tai Uudenmaan kasvupalvelut järjestävä kuntayhtymä ja jos se koskee alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tukea analyysi-, asiantuntija- tai koulutuspalveluihin, 18 §:ssä tarkoitettua palkkatukea, 31 §:ssä tarkoitettua työolosuhteiden järjestelytukea tai 32 §:ssä tarkoitettua starttirahaa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin siirtymäajan maksatustehtäviä koskevasta poikkeuksesta alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annettujen lakien voimaantulon jälkeen. Siirtymäajan jälkeen pykälän 4 momentissa tarkoitetut maksatustehtävät ja niitä hoitava henkilöstö, tehtäviä koskevat sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyisivät maakunnille ja Uudenmaan kasvupalvelut järjestävälle kuntayhtymälle. Kasvupalveluviraston siirtymäajan maksatustehtävät, niitä hoitava henkilöstö, tehtäviin liittyvät sopimukset ja sitoumukset siirtyisivät maakuntiin samojen säännösten mukaisesti mutta vuotta myöhemmin kuin muut maakunnallisina kasvupalveluina hoidettavaksi siirtyvät tehtävät.

1.2 Laki kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ensinnäkin, että lakia sovelletaan alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettujen valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa sekä näiden palvelujen arvioinnissa, seurannassa, kehittämisessä ja ohjauksessa. Lakiviittaus on tarpeen, sillä lain nimikkeessä mainittujen kasvupalveluiden sisältö määritellään kasvupalvelulaissa.

Kasvupalveluihin sisältyy myös yrityspalveluita. Kaikkia yrityspalveluita ei kuitenkaan kutsuta kasvupalveluiksi, sillä kasvupalveluilla tarkoitetaan lähinnä työ- ja elinkeinoministeriön

hallinnonalan palveluita. Lakia sovellettaisiin asiakastietojen käsittelyyn myös sellaisten julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa, arvioinnissa, seurannassa, kehittämisessä ja ohjauksessa, jotka eivät ole työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan kasvupalveluita. Säännöksen taustalla on yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää koskeva nykyinen lainsäädäntö ja käytäntö. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään voivat nykyisin tallettaa tietoja laissa erikseen mainittujen tahojen lisäksi tarkemmin määrittelemättömät yrityspalveluja tarjoavat viranomaiset ja muut toimijat, jotka eivät välttämättä kuulu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Sama lähtökohta on tarkoitus säilyttää ehdotetussa laissa.

Pykälän 2 momentissa laajennettaisiin lain soveltaminen myös Uudenmaan kasvupalvelukuntayhtymään. Uudenmaan kasvupalvelukuntayhtymästä säädetään kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa (/). Jos kuntayhtymä perustettaisiin mainitussa laissa tarkoitetulla tavalla, sovellettaisiin siihen ehdotettua lakia vastaavasti kuin maakuntaan.

2 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälä sisältäisi pääosin informatiivisia viittauksia muuhun lainsäädäntöön. Erityisesti henkilötietojen käsittelyä ja tiedonhallintaa koskevaa lainsäädäntöä on vastikään uudistettu. Pykälässä mainittaisiin selvyyden vuoksi keskeiset asiakastietojen käsittelyä määrittävät säädökset. Lisäksi siinä viitattaisiin valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa säädettyihin erityissäännöksiin salassapidosta ja tiedonantovelvollisuudesta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetulla julkisuuslain soveltamista koskevalla säännöksellä varmistettaisiin, että julkisuuslain säännöksiä sovellettaisiin myös kaikkiin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään tietoja tallettaviin tahoihin asiakastietojärjestelmään talletettujen tietojen osalta. Näin olisi selvää, että rikoslain 38 luvun 1 §:ssä säädetty edellytys salassapitovelvoitteen olemassaolosta täytyisi myös niiden osalta.

3 §. Kasvupalvelujen asiakastietojärjestelmät. Pykälässä selkeytettäisiin ehdotetussa laissa tarkoitettujen asiakastietojärjestelmien suhdetta kasvupalvelulaissa säädettyyn. Kasvupalvelulain 31 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö järjestää kasvupalveluja tukevat valtion ja maakuntien yhdessä käyttämät tietojärjestelmät ja alustat. Ehdotetussa pykälässä selvennettäisiin, että ehdotetussa laissa tarkoitetut rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä ovat kasvupalvelulain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietojärjestelmiä. Kasvupalvelulain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietojärjestelmiä ja alustoja on myös muita, mutta niistä ei säädetä tässä laissa.

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmästä säädettaisiin 2 luvussa ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä 3 luvussa. Asiakastietojärjestelmien osalta ehdotettu sääntely eroaa toisistaan monesta syystä. Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää käytettäisiin tietojen käsittelyn lisäksi asiakasprosessien hallintaan. Kyseisessä järjestelmässä käsiteltävät tiedot olisivat pääosin henkilötietoja ja suurin osa käsiteltävistä henkilötiedoista lisäksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä. Osa näistä salassa pidettävistä henkilötiedoista kuuluisi lisäksi yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytettäisiin sen sijaan yhteisten asiakastietojen käsittelyyn. Se ei olisi asiakkuudenhallintaan käytettävä järjestelmä, kuten ei nykyisinään. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettavat tiedot koskevat pääasiassa yrityksiä. Henkilötietoja käsitellään järjestelmässä lähinnä yrityksen tietojen käsittelyn sivutuotteena, kuten tietoja yrityksen yhteys- ja vastuuhenkilöistä. Tämän lisäksi järjestelmässä käsitellään luonnollista henkilöä koskevia tietoja, jos henkilö on aloittamassa yritystoimintaa ja hakee tai saa siihen liittyvää tukea tai neuvontaa. Henkilötietojen käsittely on siten yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä vähäisempää eikä pääosa käsiteltävistä henkilötiedoista ole julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tai sisällä yleisessä tietosuojaa-

asetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Osa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään tallettavista yritystä koskevista tiedoista on salassa pidettäviä julkisuuslain nojalla. Asiakastietojärjestelmissä käsiteltävien tietojen erilaisuus ja järjestelmien käyttötarkoitusten erot ovat keskeisimmät syyt sääntelyn eroavaisuudelle.

2 luku Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä

4 §. *Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietoaaineistot ja käsittelyn rajoittaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asiakastietojärjestelmän tietoaaineistoista. Tietoaaineistot mainittaisiin 1 momentissa vastaavaan tapaan kuin rekisterit nykyisin JTYPL:n 13 luvun 1 §:ssä. Nykyiseen JTYPL:n 13 luvun 1 §:ään nähden ehdotetussa 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lisäksi työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n 1 momentin tapaan, että henkilötietoaaineiston osatietoaaineistona on työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineisto. Sillä, että tietoaaineisto on toisen tietoaaineiston osatietoaaineisto, tarkoitetaan nykyistä vastaavasti, että osatietoaaineistoon sovelletaan päätietoaaineistoa koskevia säännöksiä siltä osin kuin osatietoaaineistosta ei toisin säädetä. Esimerkiksi ehdotettu rekisterinpitäjiä ja henkilöasiakastietoaaineiston käyttötarkoituksia koskeva sääntely ja pääosin myös käyttöoikeuksia koskeva sääntely koskisi suoraan myös työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoa.

Ehdotetussa laissa käytettäisiin ”tietoaaineisto”-termiä nykyisin käytetyn ”rekisteri”-termin sijaan. Tietoaaineisto on valmisteilla olevassa julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevassa lakiesityksessä käytetty termi. Tietosuojasääntely ei enää perustu rekistereistä vaan käsittelystä säätämiseen. Näistä syistä tietoaaineistoa on pidetty tarkoituksenmukaisempana terminä myös ehdotetussa laissa.

Pykälän 2 momentissa ilmaistaisiin, että tässä luvussa säädetään, mitä henkilötietoja rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietoaaineistoissa saa käsitellä. Lisäksi momentissa säädettäisiin nykyisen JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 4 momentin tapaan, että tietoaaineistoihin saa lisäksi tallettaa muita kunkin tietoaaineiston käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja ja että tietoaaineistoihin voi kuulua myös asiakastietojärjestelmästä erillään pidettäviä asiakirjoja.

Pykälän 3 momenttiin sijoitettaisiin säännös, jolla suljettaisiin pois yleisen tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädetty rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen henkilöasiakastietoaaineistoon talletettujen tietojen osalta. Rekisteröidyn oikeuden rajoitus koskisi siis myös henkilöasiakastietoaaineiston osatietoaaineistona olevaa työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoa.

Yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus lainsäädännöllä rajoittaa asetuksen 18 artiklassa säädettyjen oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva. Artiklan 2 kohdan mukaan tällaisen lainsäädännön on tarpeen mukaan sisällettävä erityisiä säännöksiä, jotka koskevat a) käsittelytarkoitusta tai käsittelyn ryhmiä; b) henkilötietoryhmiä; c) käyttöön otettujen rajoitusten soveltamisalaa; d) suojatoimia, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen; e) rekisterinpitäjän tai rekisterinpitäjien ryhmien määrittämistä; f) tietojen säilytysaikoja ja sovellettavia suojatoimia ottaen huomioon käsittelyn tai käsittelyryhmien luonne, laajuus ja tarkoitukset; g) rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia riskejä;

ja h) rekisteröityjen oikeutta saada tietoa rajoituksesta, paitsi jos tämä voisi vaarantaa rajoituksen tarkoituksen.

Ehdotettu rekisteröidyn oikeuksien rajoitus olisi välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide sosiaaliturvajärjestelmän toimivuuden takaamiseksi. Julkiseen rekrytointipalveluun, osaamisen kehittämispalveluun tai työttömyysturvaan liittyvän tehtävän hoitaminen ei voi sen tavoitteet huomioon ottaen olla riippuvainen rekisteröidyn päätöksestä rajoittaa tietojensa käsittelyä. Asiakastietojärjestelmän ylläpidon, työttömyysturvaoikeuden arvioimisen ja palvelujen tarjoamisen kannalta ei ole mahdollista, että henkilö voisi rajoittaa tietojensa käsittelyä esimerkiksi rekisterinpitäjän tietojenkäsittelyn oikeusperusteen selvittämisen taikka tietojen tai niiden käsittelyn virheellisyyttä koskevan väitteen käsittelyn ajaksi. Tämä voisi vaarantaa työttömyysturvaetuksien käsittelyn, asiakkaan palveluprosessin edistämisen ja tietojen oikeellisuuden. Ylläpidettävien tietojen tulee olla paikkansa pitävä ja täydellisiä, eivätkä ne voi olla riippuvaisia henkilötietojen suojaa koskevien väitteiden käsittelystä ennen kuin päätös edellä tarkoitetun väitteen johdosta on tehty. On huomattava, että muita rekisteröidyn oikeuksia, kuten oikeutta tietojen oikaisemiseen, ei ehdoteta rajoitettavaksi. Yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan edellytys rajoituksen välttämättömyydestä ja oikeasuhteisuudesta katsotaan täyttyvän.

Ehdotettavassa lainsäädännössä säädettäisiin 23 artiklan 2 kohdassa edellytetyllä tavalla käsittelyn tarkoituksista, käsiteltävistä henkilötietoryhmistä, rajoituksen soveltamisesta rekrytointiin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän henkilöasiakastietoaineistoon ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon talletettaviin tietoihin, suojatoimista, kuten käyttöoikeuksista ja käyttöoikeuden poistamisesta, rekisterinpitäjyyden määrittelemisestä ja tietojen säilytysajoista. Ehdotetun rajauksen katsotaan täyttävän myös 23 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset.

Näin ollen 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei rekisteröidyllä ole tietosuojasetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta rajoittaa rekrytointin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän henkilöasiakastietoaineistoon tai työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon talletettujen tietojen käsittelyä. Muita yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyjä rekisteröidyn oikeuksia, joita asetuksen nojalla sovelletaan käsittelyyn, joka on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi, ei rajoitettaisi.

5 §. Rekrytointin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjät. Pykälässä säädettäisiin rekrytointin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän sisältämien tietoaineistojen rekisterinpitäjistä ja niiden keskinäisestä vastuunjaosta sekä muiden mahdollisten käsittelijöiden roolista yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuina käsittelijöinä. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin Kasvupalveluviraston ja maakuntien olevan tietoaineistojen yhteisrekisterinpitäjiä ja todettaisiin muiden mahdollisten asiakastietojärjestelmää käyttävien tahojen olevan yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettuja käsittelijöitä. Tällaisia muita mahdollisia tahoja olisivat sellaiset henkilöt, joille 8 §:n 2 momentin perusteella voitaisiin myöntää käyttöoikeus järjestelmään, mutta jotka eivät olisi rekisterinpitäjien, eli maakunnan tai Kasvupalveluviraston, palveluksessa. Esimerkiksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen palveluntuottajien, joille maakunta on julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla antanut tehtäväksi asiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet, palveluksessa olevat henkilöt olisivat käsittelijöitä.

Yleisessä tietosuojasetuksessa säädetään rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja vastuista. Asetuksessa mahdollistetaan useamman elimen yhteisrekisterinpitäjyys, kunhan lainsäädännössä

tai rekisterinpitäjien keskinäisellä järjestelyllä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet. Kasvupalveluviraston ja maakuntien vastuualueista säädettäisiin pykälän 2 ja 3 momentissa.

Tietosuoja-valtuutetun toimiston lainsäädäntölausuntoja varten antamassa ohjeessa (16.10.2017, s. 9) korostetaan, että rekisterinpitäjän vastuun on oltava osa toiminnallista vastuuta. Kun rekisterinpitäjästä säädetään laissa, tulee määrittelyyn suhtautua erityisen tarkkaavaisesti ja varmistua siitä, että vastuu kohdentuu oikealle taholle. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjän määrittelyn riskinä on, että rekisterinpitäjä on määritelty vain muodollisesti ja ilman, että toimijan tosiasiallista roolia henkilötietojen käsittelyssä käytännön tasolla on tunnistettu. Ohjeen mukaan rekisterinpitäjäksi tulee osoittaa sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö ei nykyisin käytännössä toteuta työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään liittyviä toimia eikä sillä ole tosiasiallista roolia asiakastietojen käsittelyssä käytännön tasolla. Sillä ei tule olemaan tällaista roolia myöskään tulevan rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän osalta. Sitä ei siis voida määritellä rekisterinpitäjäksi. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin kuuluu perustuslain nojalla toimialansa hallinnon asianmukaisesta toiminnasta vastaaminen ja ministeriölle kuuluu Kasvupalveluvirastosta annetun lain mukaan viraston yleishallinnollinen ohjaaminen. Rekisterinpitäjän määrittely ei muuta tätä työ- ja elinkeinoministeriön roolia.

Ehdotetussa 2 momentissa lueteltaisiin ne yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt rekisterinpitäjän tehtävät, joista Kasvupalveluvirasto vastaisi. Niitä olisivat:

- 25 artiklassa tarkoitettu sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja;
- 32 artiklassa tarkoitettu käsittelyn turvallisuus;
- 35 artiklassa tarkoitettu tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi ja 36 artiklassa tarkoitettu ennakkuu kuuleminen;
- 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut rekisterinpitäjän velvollisuudet;
- muut sellaiset yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt rekisterinpitäjän velvollisuudet, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvallisuutta.

Kasvupalveluvirasto päättäisi ehdotetun 2 momentin mukaan myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitettun luvan antamisesta asiakastietojärjestelmiin sisältyvien, salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen. Nykyisin luvan myöntää JTYPL:n 13 luvun 5 §:n 4 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö. Nykyisenkaltainen ratkaisu, jossa rekisterinpitäjän tehtävät ovat ministeriön alaisella virastolla, mutta julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitettun luvan myöntäminen ministeriöllä, ei ole johdonmukainen. Tästä syystä 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että luvan myöntäisi Kasvupalveluvirasto. Näin ollen maakunnat eivät voisi myöntää julkisuuslain 28 §:ssä tarkoitettua lupaa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään sisältyviin tietoihin.

Kasvupalvelulain mukaan työ- ja elinkeinoministeriö järjestää valtion ja maakuntien yhdessä käyttämät kasvupalveluja tukevat tietojärjestelmät, joita maakunnan ja sen tytäryhteisön, joka ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, on käytettävä. Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää tietojärjestelmät käytännössä siten, että se on antanut toimeksiannon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämisen ja hallintokeskukselle suunnitella tarvittavat järjestelmät ja tehdä toimenpiteet järjestelmien toteuttamiseksi. Kehittämisen

ja hallintokeskuksen tietohallintopalvelut ehdotetaan maakunta- ja kasvupalvelu- voimaantullessa siirrettäviksi Kasvupalveluvirastolle. On perusteltua, että Kasvupalveluvirasto huolehtii keskitetysti tietojärjestelmän tietoturvallisuudesta, koska sillä on asiakastietojärjestelmän suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavan tahon työn jatkajana parhaat edellytykset käytännössä huolehtia uuden järjestelmän tietoturvallisuudesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakuntien rekisterinpitäjän tehtävistä. Ehdotetun säännöksen mukaan maakunnat vastaisivat muista yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Maakunnat, ja mahdollisesti niiden valitsevat henkilöasiakkaan palveluprosessista vastaavat palveluntuottajat, olisivat rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän pääasiallisia käyttäjiä ja tiedontuottajia. Näin ollen on perusteltua, että maakunnat vastaisivat yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyistä muista kuin tietojärjestelmään suoraan liittyvistä rekisterinpitäjän tehtävistä.

Momentissa säädettäisiin myös maakuntien keskinäisestä vastuunjaosta. Sen perusteena olisi rekisteröidyn asiakkuus. Rekisteröitymisestä maakunnan asiakkaaksi säädetään julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 8 §:n 1 momentissa. Lainkohtaa koskevien perustelujen mukaan työnhakija voisi valita maakunnan, jonka asiakkaaksi hän rekisteröityy. Jos työnhakija ei verkkopalvelussa työnhakua käynnistäessään ilmoittaisi, minkä maakunnan asiakkaaksi hän haluaa rekisteröityä, hän ohjautuisi sen maakunnan asiakkaaksi, jonka alueella hänen kotipaikkakuntansa sijaitsee.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyjä rekisterinpitäjän tehtäviä, joista maakunnat vastaisivat, olisivat esimerkiksi 28 artiklan 1 kohdassa säädetty velvollisuus käyttää vain sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka toteuttavat riittävät suojatoimet asianmukaisten teknisten ja organisatoristen toimien täytäntöönpanemiseksi niin, että asetuksen vaatimukset täyttyvät. Myös rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen liittyvät rekisterinpitäjän tehtävät, lukuun ottamatta 2 momentissa Kasvupalveluvirastolle ehdotettuja tehtäviä, kuuluisivat maakunnille.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdan mukaan rekisteröity voi käyttää asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan riippumatta yhteisrekisterinpitäjien keskinäisestä vastuunjaosta. Kohta on ymmärrettävissä siten, että rekisteröity saa asian vireille riippumatta siitä, mille rekisterinpitäjästä hän pyyntönsä esittää. Se ei kuitenkaan estä menettelyä, jossa rekisterinpitäjien vastuunjaon perusteella pyyntö välitetään sille rekisterinpitäjälle, joka pyynnön toteuttamisesta rekisterinpitäjien keskinäisen vastuualuejaon mukaan vastaa. Jos rekisteröity esimerkiksi esittäisi Kasvupalveluvirastolle vaatimuksen tietojensa oikaisemisesta, virasto voisi hallintolain mukaisesti siirtää asian sille maakunnalle, jonka asiakkaana rekisteröity julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain mukaan on.

Palveluntuottajat eivät olisi rekisterinpitäjiä, vaan ne käsittelisivät asiakastietoja maakunnan lukuun. Ne olisivat siis yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja käsittelijöitä.

6 §. Velvollisuus käyttää rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta käyttää rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää asiakkaan palveluprosessin hallintaan ja tallettaa palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa syntyvät tiedot rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään. Velvollisuus koskisi maakuntia ja sellaisia palveluntuottajia, joille maakunta on julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla antanut tehtäväksi asiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet. Julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 2 §:n 4 kohdan mukaan palveluntuottajalla tarkoitetaan yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka tuottaa kyseisessä laissa tarkoitettua

palvelua tai jonka tehtävänä on asiakkaan palveluprosessiin liittyvien toimien hoitaminen. Palveluntuottajalla tarkoitettaisiin säännöksen perustelujen mukaan myös maakunnan määräysvallassa olevaa maakunnan viranomaiskoneiston ulkopuolista yhteisöä tai säätiötä, joka tuottaisi käsillä olevassa lakiehdotuksessa tarkoitettuja palveluja tai hoitaisi palveluprosessiin liittyviä tehtäviä. Näin ollen 6 §:ssä säädetty asiakastietojärjestelmän käyttövelvollisuus koskisi myös maakunnan tytäryhteisöjä, jos se hoitaisi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettuja työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia.

Asiakastietojärjestelmän käyttö ja tietojen tallettaminen mahdollistavat asiakkaan tietojen pysymisen ajan tasalla, mikä on edellytys oikeanlaisten ja oikea-aikaisten palveluiden tarjoamiselle ja mikä sujuvoittaa asiointia. Esimerkiksi asiakkaan muuttaessa toisen maakunnan alueelta toiselle järjestelmässä olevat tiedot helpottavat asioinnin aloittamista toisen maakunnan alueella. Ajantasainen ja keskitetty tieto mahdollistaa myös palvelujen määrän, laadun ja vaikuttavuuden seurannan järjestämis- ja ohjaustehtävien tueksi.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin tietoja tallettaneiden tahojen vastuusta tallettamistaan tiedoista. Ehdotettu säännös ei poistaisi tai muuttaisi yleisen tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa säädettyä rekisterinpitäjän vastuuta. Säännös olisi tarpeellinen paitsi rekisteripitäjien keskinäisen vastuunjaon selventämiseksi myös järjestelmään tietoja tallettavien palveluntuottajien vastuun korostamiseksi. Käytännössä sanktioista palveluntuottajan laiminlyöntien varalle olisi sovitettava hankintaa koskevissa asiakirjoissa. Hankinta-asiakirjoissa voisi olla tarpeen sopia täsmällisemmin myös, mitä tietoja palveluntuottajan on kulloinkin hankittavasta kokonaisuudesta talletettava järjestelmään tai miten asiakastietojärjestelmästä erillään pidettävät tiedostot ja asiakirjat on toimitettava maakunnalle. On selvää, että hankintasopimuksen tai muun palvelujen tuottamisen perusteen voimassaolon lakattua palveluntuottajalla ei enää ole mahdollisuuttaakaan oikaista järjestelmässä olevia, aikaisempaa asiakastaan koskevia tietoja. Tällöin tietojen oikeellisuudesta vastaisi se maakunta, jonka järjestämisvastuulla olevia palveluita kyseinen palveluntuottaja on tuottanut.

Selvyyden vuoksi pykälässä säädettäisiin myös, ettei velvollisuudesta käyttää asiakastietojärjestelmää ja tallettaa tietoja ole mahdollisuutta poiketa. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan maakunnan ja sen tytäryhteisön, joka ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla, on käytettävä jäljempänä 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kasvupalveluja tukevia tietojärjestelmiä ja alustoja, ellei muun palveluntuottajan tarjoaman palvelun käyttö ole tiettyssä toiminnassa tai asiassa taikka sen osassa välttämätöntä taloudellisesta, toiminnallisesta, teknisestä tai muusta vastaavasta perustellusta syystä. Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käytöstä ei siis olisi tällaista poikkeamismahdollisuutta.

7 §. Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeudet. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin ensinnäkin rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käytön edellyttävän henkilökohtaista käyttöoikeutta. Käyttöoikeudet ovat yksi keino turvata järjestelmän tietoturvallisuus.

Ehdotettu 1 momentin säännös liittyisi Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lakiehdotuksen 17 ja 18 §:ään, joissa säädetään käyttöoikeuksien hallinnasta ja lokitietojen keräämisestä. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin lisäksi, että rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän osalta kyseisistä tehtävistä vastaisi Kasvupalveluvirasto. Käyttöoikeuden määrittelyä koskee myös suoraan sovellettavan yleisen tietosuoja-asetuksen periaate tietojen minimoinnista.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lakiehdotuksen 17 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta määritellä tietojärjestelmän käyttöoikeudet ja pitää ne ajan tasalla. Yleislain sääntelyä sovelletaan myös rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään ja käyttöoikeuksien myöntämiseen. Pykälässä Kasvupalveluvirastolle ehdotetut tehtävät liittyisivät sille 5 §:ssä säädettyihin rekisterinpitäjän tehtäviin. Käyttöoikeuksien myöntämisellä ja lokitietojen keräämisellä on läheinen yhteys järjestelmän tietoturvallisuuden takaamiseen, joten on perusteltua, että järjestelmän tietoturvallisuudesta vastaava rekisterinpitäjä vastaa niihin liittyvistä tehtävistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin käyttöoikeuden määrittelemistä koskevasta vaatimuksesta. Ehdotetun säännöksen mukaan käyttöoikeus olisi rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoaltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä. Sisällöllä viitattaisiin niihin tietosisältöihin, joihin pääsyn käyttöoikeus mahdollistaisi, laajuudella niihin rekisteröityihin, joita koskevien tietojen käsittelyn käyttöoikeus mahdollistaisi ja valtuuksilla niihin käsittelytoimiin, jotka käsittelyoikeus mahdollistaisi, eli olisiko henkilöllä ainoastaan tietojen katseluoikeus vai voisiko hän myös tallettaa tietoja. Kestolla viitattaisiin käyttöoikeuden voimassaoloaikaan. Säännös konkretisoisi yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettua tietojen minimoinnin periaatetta ja turvaisi osaltaan myös käyttötarkoitussidonnaisuuden toteutumista. Käyttöoikeuden määrittelyn lähtökohtana olisi aina henkilön tehtävä ja tehtävään liittyvät muualla lainsäädännössä säädetyt tiedonsaantioikeudet.

Pykälän 3 momenttiin otettavaksi ehdotetun säännöksen tarkoitus olisi täydentää käyttöoikeussääntelyä. Käyttöoikeuksien räätälöinti täydellisesti kaikkia mahdollisia tilanteita varten on käytännössä mahdotonta. Tästä syystä olisi tarpeen säätää myös käyttöoikeuden saanutta henkilöä koskevasta käytön rajoituksesta. Ehdotetun säännöksen mukaan henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saisi käsitellä vain niitä asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja ja vain siten kuin hänen tehtäviensä hoitamiseksi on välttämätöntä. Säännös jakaisi vastuuta tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesta henkilötietojen käsittelystä myös tietoja käsittelevälle henkilölle itselleen.

8 §. *Käyttöoikeuden myöntäminen rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi käyttöoikeuden myöntävästä tahosta, käyttöoikeuden myöntämismenettelystä ja käyttöoikeuden myöntämisedellytyksistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan käyttöoikeuden rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään myöntäisi Kasvupalveluvirasto maakunnan, Kasvupalveluviraston, Kansaneläkelaitoksen tai työ- ja elinkeinoministeriön hakemuksesta. Maakunta hakisi käyttöoikeutta paitsi omille virkamiehilleen, myös palveluprosessista vastaavan palveluntuottajan palveluksessa oleville henkilöille, jotka hoitaisivat palveluprosessiin liittyviä tehtäviä. Käyttöoikeuden myöntäminen palveluntuottajan palveluksessa olevalle henkilölle perustuisi maakunnan ja palveluntuottajan väliseen sopimukseen. Maakunta siis vastaisi käyttöoikeuden hakemisesta palveluntuottajille, joiden kanssa se on sopinut palveluprosessiin liittyvien tehtävien hoitamisesta. Tällä ehkäistään perusteettomien hakemusten laatimista, edistetään järjestelmän tietoturvallisuutta ja helpotetaan Kasvupalveluviraston hallinnollista taakkaa. Käytännössä käyttöoikeutta haettaisiin sähköisesti ja hakemus pohja sisältäisi vakiomuotoisia kysymyksiä käyttöoikeuden hakemisen helpottamiseksi ja toisaalta sen varmistamiseksi, että kaikki tarvittavat tiedot käyvät ilmi hakemuksesta.

Käyttöoikeuden myöntävästä tahosta ei ole nykyisin säädetty JTYPL:ssä, mutta lain 13 luvun säännösten perusteella on selvää, että asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää käyttöoikeutta. Sääntelyä on hallituksen esityksessä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi esitetty muutettavaksi siten, että käyttöoikeuden nykyiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään myöntäisi JTYPL:n 13 luvun 5 §:n 1 momentin

mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (HE 62/2018 vp). Käytännössä käyttöoikeutta hakeva viranomaistaho ilmoittaa nykyisin kehittämis- ja hallintokeskukselle tarvittavista käyttöoikeuksista ja kehittämis- ja hallintokeskus antaa käyttöoikeuden tämän ilmoituksen perusteella. Jatkossakin on tarkoitus, että käyttöoikeutta hakeva viranomainen vastaisi valtaosasta käyttöoikeuden myöntämiseen liittyvästä harkinnasta tehdessään sähköistä hakemusta.

Käyttöoikeuden myöntäminen edellyttäisi, että käyttöoikeuden saajalla on muun lainsäädännön nojalla oikeus salassapitosäännösten estämättä saada salassa pidettäviä tietoja. Jos salassapidon syrjäyttävästä tiedonsaantioikeudesta ei ole säädetty, käyttöoikeus voitaisiin myöntää ainoastaan siten rajattuna, ettei se mahdollistaisi salassa pidettävien tietojen katselua tai muuta käsittelyä. Nyt esitettävä laki ei sisältäisi rekrytointin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän osalta tiedonsaantioikeutta koskevaa sääntelyä, vaan tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin muualla lainsäädännössä.

Pykälän 2 momentissa on listattu henkilöt, joille käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Momentti jakautuu kolmeen kohtaan.

Momentin 1 kohdan perusteella käyttöoikeus voitaisiin myöntää sellaiselle maakunnan, Kasvupalveluviraston tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehelle, joka hoitaa:

- a) julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettuihin palveluihin tai asiakasprosessiin liittyviä tehtäviä;
- b) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuihin, kasvupalvelujen asiakasprosessiin liittyviin toimiin tai palveluihin liittyviä tehtäviä;
- c) alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatukeen tai starttirahaan liittyviä tehtäviä;
- d) a tai b kohdassa tarkoitettuihin palveluihin ja asiakasprosesseihin, c kohdassa tarkoitettuihin tukiin tai työttömyysturvajärjestelmään liittyviä tilastointi-, seuranta-, kehittämis -, tai ohjaustehtäviä;
- e) 5 §:ssä tarkoitettuja rekisterinpitäjän tehtäviä, 7 §:n 1 momentissa ja 9 §:ssä tarkoitettuja käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyviä tehtäviä;
- f) Kasvupalveluvirastosta annetun lain (/) 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

Kohtaan on koottu perusteet käyttöoikeuden myöntämiselle virkamiehelle. Maakunnan, Kasvupalveluviraston ja työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät ovat keskenään erilaisia, eivätkä kaikki perusteet siksi tule välttämättä kyseeseen kaikkien mainittujen viranomaisten virkamiehelle. Esimerkiksi e alakohdan perusteella voitaisiin myöntää käyttöoikeus ainoastaan Kasvupalveluviraston virkamiehelle, koska ainoastaan Kasvupalveluvirasto hoitaa alakohdassa tarkoitettuja tehtäviä. Sen sijaan c alakohdan perusteella voitaisiin myöntää käyttöoikeus sekä maakunnan että Kasvupalveluviraston virkamiehelle, koska sekä maakunnalla että Kasvupalveluvirastolla on palkkatukeen ja starttirahaan liittyviä tehtäviä: Maakunta vastaa muun muassa tukien myöntämisestä ja Kasvupalveluvirasto tukien käsittelyssä tarvittavista tietojärjestelmistä.

Julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa säädetään myös työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, johon kootaan julkisten rekry-

tointi- ja osaamispalveluiden lisäksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluita ja maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Kohdan a alakohdan viittaus julkisesta rekrytointipalvelusta ja osaamisen kehittämispalvelusta annetussa laissa tarkoitettuihin palveluihin viittäisi siten myös työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun. Sen nojalla voitaisiin myöntää käyttöoikeus työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon myös sellaiselle maakunnan virkamiehelle, joka hoitaa yhteispalveluun kuuluvia sosiaali- ja terveystalveluihin liittyviä tehtäviä.

Maakunta vastaa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain mukaan julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen järjestämisestä. Se voi myös itse tuottaa palvelut. Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen ovat asiakastietojen käsittelyn tärkeimmät tarkoitukset. Maakunta olisi ehdotetun 5 §:n mukaan myös asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjä. Maakunnalla olisi siten toimivaltaansa ja tehtäviinsä perustuva oikeus käsitellä rekrytointin- ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietoja. Muulla viranomaisella tai toimijalla oleviin maakunnan tarvitsemiin tietoihin maakunnalle on säädetty kattavat tiedonsaantioikeudet muualla lainsäädännössä, kuten julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 37 ja 38 §:ssä, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain 71 §:ssä ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 62 §:ssä.

Kasvupalveluviraston tehtävistä säädettäisiin ehdotetussa laissa Kasvupalveluvirastosta. Sen 2 §:n mukaan Kasvupalveluviraston tehtävänä olisi kehittää, tuottaa ja hankkia alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettut työ- ja elinkeinoministeriön järjestämät valtion ja maakuntien sekä kuntayhtymän yhdessä käyttämät tietojärjestelmät ja alustat sekä kasvupalveluihin liittyvät digitaaliset ja sähköiset palvelut ja näiden palvelujen käytön tukipalvelut. Lisäksi virasto hoitaisi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 42 – 49 §:ssä tarkoitettut valtion kunnalle ja maakunnalle maksettavia korvauksia koskevat tehtävät ja muut sille erikseen säädetty valtion tehtävät. Kasvupalveluviraston oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja säädettäisiin ehdotetun lain 10 §:ssä.

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 19 §:n 2 momentin mukaan seurata työllisyyskehitystä sekä työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävien palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti. Seurantatehtävää ministeriö toteuttaa nykyisin muun muassa tuottamalla työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän tietoihin perustuvaa työnvälitystilastoa. Tilastontuottamistehtävää jatketaan myös maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantultua. Kasvupalvelujen yleinen ohjaus ja strateginen kehittäminen kuuluvat alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 34 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriö vastaa valtakunnallisesta kasvupalvelupolitiikasta, valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja niiden huomioon ottamisesta maakuntien toiminnan ohjauksessa. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 37 §:n 3 momentin mukaan maakunnan tulee salassapitosäännösten estämättä antaa työ- ja elinkeinoministeriölle ja Valtion lupa- ja valvontavirastolle niiden pyytämät välttämättömät tiedot ja selvitykset tässä tai muussa kasvupalveluja koskevassa laissa niille säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi. Tiedot ja selvitykset on annettava maksutta.

Momentin 2 kohdan perusteella voitaisiin myöntää käyttöoikeus henkilölle, joka on sellaisen palveluntuottajan, jolle maakunta on antanut tehtäväksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 4 ja 10-13 §:ssä tarkoitettuihin asiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet, palveluksessa ja joka hoitaa kyseisiä toimia. Palveluntuottajan tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annettavan lain 37 ja 38 §:ssä.

Momentin 3 kohdan perusteella voitaisiin myöntää käyttöoikeus henkilölle, joka on työ- ja elinkeinoministeriön, Kasvupalveluviraston tai maakunnan toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon palveluksessa ja joka hoitaa kyseistä tehtävää. Säännös vastaisi JTYPL:n 13 luvun 5 §:n 2 momentissa säädettyä tältä osin. Arvioiminen, tarkastaminen ja selvittäminen liittyvät palvelujen ja järjestelmien kehittämiseen ja seurantaan.

Momentin 3 kohdan perusteella Kasvupalveluvirasto voisi myöntää käyttöoikeuden esimerkiksi sellaisen tahon palveluksessa olevalle henkilölle, joka viraston toimeksiannosta kehittää tai ylläpitää asiakastietojärjestelmää. On mahdollista, että virasto ei itse tee kaikkia sille kuuluvia rekisterinpitäjän tehtäviä vaan se hankkii tehtävien toteutuksen ulkopuolisilta. Tällaiset ulkopuoliset tahot olisivat yleisessä tietosuojaa-asetuksessa tarkoitettuja käsittelijöitä.

Jotta ulkopuolinen taho voisi huolehtia tehtävistä, sillä olisi oltava mahdollisuus saada käyttöoikeus järjestelmään. Tältäkin osin on huomioitava, että käyttöoikeudet olisi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lakiesityksen mukaan määriteltävä henkilön tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan ja että käyttöoikeuden rajaamisesta säädettäisiin ehdotetussa 7 §:ssä. Vastaavasti yleisessä tietosuojaa-asetuksessa edellytetään, että henkilötietojen käsittely rajoittuu tehtävän toteuttamiseksi tarpeellisiin tietoihin. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 26 §:n 3 momentissa sallitaan viranomaisen antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjastaan toimeksiannostaan suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Ulkopuolisten tahojen käyttö rekisterinpitäjän tehtävien toteutukseen ei poista virastolta sille kuuluvaa rekisterinpitäjän vastuuta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 2 momentissa säädettyä täydentävästi käyttöoikeuden myöntämisen edellytyksistä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon. Kyseiseen tietoaineistoon voitaisiin siis myöntää käyttöoikeus myös 2 momentin mukaan. Julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettulle palveluprosessiin liittyvistä toimista vastaavalle palveluntuottajalle voitaisiin siis myöntää käyttöoikeus jo 2 momentin nojalla. Ehdotettu 3 momentti on kuitenkin tarpeen käyttöoikeuden myöntämiseksi Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa monialaiseen yhteispalveluun liittyviä tehtäviä ja sellaiselle maakunnan palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa monialaiseen yhteispalveluun kuuluvia sosiaali- tai terveydenhoitoon liittyviä tehtäviä, samoin kuin näitä tehtäviä mahdollisesti hoitavalle palveluntuottajalle.

Julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 13 §:n perusteella Kansaneläkelaitos osallistuu yhteispalveluun kuuluvien palvelujen tuottamiseen. Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen. Vastaava rooli Kansaneläkelaitoksella on nykyisin, ja sen palveluksessa olevalle henkilölle voidaan nykyisen työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain mukaan myöntää käyttöoikeus. Jotta Kansaneläkelaitos voisi osallistua julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettulla tavalla työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tuottamiseen, sen palveluksessa olevalla henkilöllä olisi jatkossakin oltava mahdollisuus saada käyttöoikeus tietoaineistoon. Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annettavan lain 38 §:ssä.

Työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa yhteen sovitetaan työllisyys- ja kuntoutuspalveluiden lisäksi myös sosiaali- ja terveyspalveluita. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantultua sosiaali- ja terveyspalveluista vastaisivat maakunnat, jotka voisivat käyttää palvelujen tuottamiseen palveluntuottajia. Myös maakunnan ja palveluntuottajan palveluksessa oleva henkilö, joka osallistuu työllistymistä edistävän yhteispalvelun tuottamiseen, olisi voitava käyttää tietoaineistoa. Niiden työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalve-

luun liittyvästä tiedonsaantioikeudesta säädetään julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 38 §:ssä.

Pykälän 4 momentti sisältäisi valtuuden säätää käyttöoikeuden hakemisessa noudatettavasta menettelystä ja käyttöoikeutta koskevassa hakemuksessa annettavista tiedoista valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa tarkennettaisiin, että käyttöoikeutta haetaan sähköisesti. Asetuksessa ilmoitettaisiin myös tiedot, jotka hakemuksessa on annettava ja mahdolliset hakemuksen liitteet. Tarkoitus on, että käyttöoikeuksien myöntämisen edellytysten selvittämisessä ja esittämisessä vastuu olisi käyttöoikeutta hakevalla taholla. Tämä olisi perusteltua, koska hakijalla olisi parhaat edellytykset hankkia myöntämisen edellytysten arvioinnissa tarpeelliset tiedot eikä Kasvupalveluvirastolle ole osoitettavissa resursseja jokaisen käyttöoikeushakemuksen perusteelliseen selvittämiseen.

9 §. Käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Kasvupalveluviraston velvollisuudesta poistaa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään myönnetty käyttöoikeus. Viraston olisi poistettava käyttöoikeus ensinnäkin, jos kävisi ilmi, etteivät käyttöoikeuden myöntämiselle 8 §:ssä säädetty edellytykset enää täyty. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi, jos henkilö, jolle käyttöoikeus on myönnetty, olisi siirtynyt muihin tehtäviin. Viraston olisi poistettava käyttöoikeus myös, jos käyttöoikeutta olisi käytetty 7 §:n 3 momentin, yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain vastaisesti. Lisäksi Kasvupalveluviraston olisi poistettava käyttöoikeus, jos poistaminen olisi välttämätöntä muusta henkilötietojen suojaan tai asiakastietojärjestelmän tietoturvaan liittyvästä painavasta syystä. Tämä kolmas peruste olisi avoin ja mahdollistaisi väärinkäytöksiin puuttumisen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Kasvupalveluviraston velvollisuudesta muuttaa käyttöoikeutta, jos käy ilmi, että haettu tai jo myönnetty käyttöoikeus ei vastaa sitä tarkoitusta, johon sitä on haettu tai johon se on aiemmin myönnetty. Momentti mahdollistaisi, että käyttöoikeuden poistamisen tai käyttöoikeushakemuksen hylkäämisen sijaan Kasvupalveluvirasto voisi muuttaa käyttöoikeutta. Kasvupalveluvirasto voisi muuttaa käyttöoikeuden sisältöä, laajuutta, valtuuksia tai kestoja. Näillä tarkoitetaan vastaavaa kuin 7 §:n 2 momentin kohdalla on edellä esitetty.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakunnan, työ- ja elinkeinoministeriön ja Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä Kasvupalveluvirastolle seikoista, jotka voisivat 1 tai 2 momentin mukaan olla syy käyttöoikeuden poistamiseen tai muuttamiseen. Säännöksellä korostettaisiin sitä, että käyttöoikeutta hakeneilla tahoilla on vastuu käyttöoikeuksien pitämisestä ajan tasalla ja väärinkäytöksiin puuttumisesta. Niillä on paremmat mahdollisuudet kuin virastolla havaita käyttöoikeuksien tarpeessa tapahtuneet muutokset tai käyttöoikeuksien väärinkäyttö. Säännös ei kuitenkaan rajoittaisi Kasvupalveluviraston toimivaltaa omaaloitteisesti muuttaa tai poistaa käyttöoikeus, jos 1 tai 2 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät.

10 §. Henkilöasiakastietoaineiston käyttötarkoitus. Pykälässä säädettäisiin tarkoituksista, joihin henkilöasiakastietoaineistoa ensisijaisesti käytetään. Henkilöasiakastietoaineistoon sisältyvät tiedot ovat yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja henkilötietoja ja sen lisäksi kansallisesti valtiosääntöoikeudellisesti arvioituna arkaluonteisia tietoja. Käsittelyn tarkoitus on siis määriteltävä laissa.

Pykälän 1 kohdan mukaan tietoaaineistoa käytettäisiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettujen palvelujen ja asiakasprosessiin liittyvien toimien järjestämiseen ja tuottamiseen. Mainitussa laissa tarkoitettuja asiakasprosessiin liittyviä toimia ovat muun muassa palvelutarpeen arviointi, työllistymissuunitelman

laatiminen ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioiminen. Mainitussa laissa tarkoitettuja palveluita ovat muun muassa työnhakijalle sopivien työtilaisuuksien etsiminen ja tarjoaminen sekä ammatinvalinta- ja uraohjaus.

Pykälän 2 kohdan mukaan henkilöasiakastietoaineistoa käytettäisiin myös kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettujen, kasvupalvelujen asiakasprosessiin liittyvien toimien ja palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädetään muistakin kuin kasvupalveluiksi luettavista palveluista ja asiakasprosesseista. Kyseisen lain kasvupalveluihin liittyvä asiakasprosessi ja palvelut ovat pitkälti julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettuja palveluita ja asiakasprosesseja vastaavat. Kotoutumiseen liittyvät palvelut ja prosessit olisi selvyyden vuoksi tarpeen kuitenkin mainita omana kohtanaan.

Pykälän 3 kohdan mukaan henkilöasiakastietoaineistoa käytettäisiin myös alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa (/) tarkoitetun palkkatuen ja starttirahan myöntämiseen. Palkkatuki myönnetään työnantajalle, mutta se on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki.

Pykälän 4 kohdan mukaan henkilötietoaineistoa käytettäisiin myös työttömyysturvalaissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseen. Nykyisinkin työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä välitetään tietoja työttömyysetuuden maksamista varten. Työttömyysturva ja julkiset rekrytointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut ovat jatkossakin kiinteässä yhteydessä toisiinsa.

Pykälän 5 kohdassa säädettäisiin henkilöasiakastietoaineiston käyttämisestä edeltävissä kohdissa tarkoitettuihin palveluihin, prosesseihin, tukiin ja työttömyysturvaan liittyvään seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen. Järjestelmän keskeinen tarkoitus palvelujen järjestämisen ja tuottamisen mahdollistamisen lisäksi on tarjota tietoa palveluista niiden seurantaan, kehittämistä ja ohjausta varten. Seurantaan, kehittämistä ja ohjaamista tekisivät paitsi maakunnat, myös työ- ja elinkeinoministeriö. Kehittäminen käytännönläheisesti ymmärrettynä olisi pääasiassa maakunnan tehtävänä, mutta se pitää sisällään myös esimerkiksi lainsäädännön kehittämistarpeiden arvioinnin, joka puolestaan on pääasiassa ministeriön tehtävä. Ministeriölle on myös alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 19 §:n 2 momentissa säädetty tehtävä seurata työllisyyskehitystä sekä työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävien palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää tietoaaineistoa myös tiedon välittämiseen tarjolla olevista työllistymiseen ja rekrytointiin liittyvistä palveluista. Muutkin tahot kuin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettut palveluntuottajat voivat tarjota työllistymiseen ja rekrytointiin liittyviä palveluita. Esimerkiksi osa kunnista järjestää yleisen toimialansa perusteella palveluja työttömille. Koska tällaisista palveluista ei joko säädetä lainkaan tai niiden säädöserusta ei ole riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen, ei tällaisten palvelujen järjestäjillä voi olla tiedonsaantioikeutta henkilöasiakastietoaineiston tietoihin. Tällaisten muiden tahojen tarjoamat palvelut voivat kuitenkin olla työnhakijaa kiinnostavia ja hänen työllistymisensä kannalta hyödyllisiä. Jotta työnhakijoille voitaisiin välittää tieto tällaisista palveluista tai esimerkiksi kunnan kehittämisyrityksen järjestämistä rekrytointitilaisuuksista, on asiasta selvyyden vuoksi syytä säätää erikseen. On selvää, että tiedon välittäminen työnhakijalle täysin vapaaehtoisista palveluista tai tilaisuuksista ja varsinaisten julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen järjestäminen ja tuottaminen on erotettava selkeästi toisistaan.

Tilastointia ei mainittaisi pykälässä erikseen, sillä henkilötietojen käsittely tilastollisiin tarkoituksiin sallitaan yleisessä tietosuoja-asetuksessa vaikka se ei olisi alkuperäinen käyttötarkoitus. Työ- ja elinkeinoministeriö käyttää nykyisen asiakastietojärjestelmän tietoja laatiessaan kuukausittain työnvälitystilastoa. Vastaava asiakastietojärjestelmän tietojen käyttötarve on myös jatkossa. Käyttöoikeuden myöntämisestä tilastollisia tarkoituksia varten säädettäisiin ehdotetussa 8 §:n 2 momentin 1 kohdan e alakohdassa. Lisäksi Tilastokeskus käyttää henkilö-tietoaineiston tietoja virallisten tilastojen tuotannossa.

11 §. *Henkilöasiakastietoaineiston tietosisältö.* Pykälässä säädettäisiin pääosin nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momenttia vastaavasti henkilöasiakastietoaineiston tietosisällöstä. Erona nykyiseen sääntelyyn pykälän 1 momentissa todettaisiin ensin, ketä tietoaineiston tiedot voivat koskea. Tiedot voisivat ehdotetun 1 momentin mukaan koskea julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua henkilöasiakasta. Kyseisen lainkohdan perusteella henkilöasiakas on luonnollinen henkilö, joka hakee tai saa kyseisessä laissa tarkoitettuja palveluja. Henkilöasiakasta koskevia tietoja käsiteltäisiin 10 §:ssä tarkoitettujen tehtävien toteuttamiseen. Yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen käsittelyperuste olisi siis asetuksen 6.1 artiklan c alakohdassa tarkoitettu rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin, mitä tietoja 1 momentissa tarkoitettusta henkilöstä voidaan tallettaa henkilöasiakastietoaineistoon. Tiedon tallettaminen tietoaineistoon ei määrittele, kuka voi käsitellä tietoaineistoon talletettua tietoa, vaan oikeus käsitellä tietoa edellyttää tiedonsaantioikeutta ja järjestelmään myönnettyä käyttöoikeutta.

Momentin 1 kohta vastaisi sisällöltään nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 1 kohtaa, mutta ehdotetussa kohdassa kirjoitettaisiin auki, mitä tunnistetiedot ovat. Nykyisen 1 kohdan perustelujen mukaan tunnistetiedoilla tarkoitettaisiin henkilön nimeä, henkilötunnusta ja osoite- sekä muita yhteystietoja. Ehdotetussa 1 kohdassa säädettäisiin, että henkilöasiakastietoaineistoon voidaan tallettaa henkilöstä nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot. Tiedot ovat tarpeen palvelujen järjestämiseksi kyseiselle henkilölle ja yhteydenpitoa varten.

Momentin 2 kohta vastaisi nykyisen JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohtaa sillä erotuksella, että kohdassa puhuttaisiin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuden sijaan julkisten rekrytointipalveluiden ja osaamisen kehittämispalveluiden asiakkuudesta. Vastaavasti kuin nykyisin, asiakkuuteen liittyvillä tiedoilla tarkoitettaisiin työnhaun käynnistämiseen, voimassaoloon ja muutoksiin liittyviä tietoja. Työnhaun käynnistämiseen liittyviä tietoja olisivat myös muun kuin Suomen kansalaisen osalta oleskelulupa tai oleskeluoikeuden rekisteröintiin liittyvät tiedot. Työnhaun muutoksiin liittyviä tietoja olisivat tiedot henkilön tilanteen muutoksesta, kuten työttömyyden alkamista tai päättymistä koskevat tiedot. Tiedot ovat keskeisiä palvelujen tarjoamiseksi henkilölle.

Asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvänä tietona henkilöasiakastietoaineistoon voitaisiin vastaavasti kuin nykyisin henkilöasiakasrekisteriin tarvittaessa merkitä esimerkiksi tieto siitä, että asiointi edellyttää tulkauksen järjestämistä tai muita erityisjärjestelyjä kuten sairaudesta tai vammasta aiheutuvaa kuljetuspalvelun tarvetta. Kuten nykyisen säännöksen perusteluissa on todettu, asiointi voi edellyttää erityisjärjestelyjä myös asiakkaan mahdollisesta väkivaltaisuudesta tai muusta uhkaavasta käytöksestä johtuen. Tässä tarkoituksessa henkilöasiakastietoaineistoon voitaisiin, vastaavasti kuin henkilöasiakasrekisteriin nykyisin, merkitä myös tieto asiakkaan mahdollisesta väkivaltaisuudesta tai muusta uhkaavasta käytöksestä. Tiedolla olisi vaikutusta siihen, miten tällaisen henkilön asiointi järjestettäisiin. Käytännössä asiakkaan, jonka tiedoissa olisi väkivaltaisuutta koskeva merkintä, asiointi järjestettäisiin muuten kuin kahdenkeskisenä tapaamisena virkailijan huoneessa. Mahdollisuutta

merkitä tarvittaessa edellä mainittu tieto asiakkaan tietoihin voidaan pitää tarpeellisenä virkailijoiden turvallisuuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden kannalta. Tiedon merkitseminen edellyttäisi aina perusteltua ja painavaa syytä.

Henkilöasiakkaasta voitaisiin momentin 3 kohdan mukaan tallettaa tietoaaineistoon myös henkilöasiakkaan koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot. Ehdotettu säännös vastaisi nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohtaa. Tiedot ovat tarpeen palvelujen järjestämiseksi ja mahdollisen työtilaisuuksien etsimiseksi ja tarjoamiseksi henkilölle.

Myös ehdotettu momentin 4 kohta vastaisi pääasiassa nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Nykyiseen verrattuna kohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta työnhakua koskevista tiedoista. Tarve tälle lisäykselle johtuu työttömyysturvaa koskevan sääntelyn muutoksesta. Kohta mahdollistaisi suunnitelman mukaisen työnhaun toteuttamisen seurannan ja mahdolliset toimenpiteet sen perusteella.

Momentin 5 kohdan mukaan henkilöasiakastietoaaineistoon voitaisiin tallettaa tiedot henkilöasiakkaalle tehdyistä työtarjouksista ja esittelyistä työnantajalle. Kohta vastaisi nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohtaa.

Momentin 6 kohdan mukaan tietoaaineistoon voitaisiin tallettaa tiedot julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitetuista palveluista, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisesta työvoimakoulutuksesta ja muista työllistymistä edistävästä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista. Kohta vastaisi pääasiassa nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohtaa, mutta siinä huomioitaisiin ammatillisesta koulutusta koskevan lainsäädännön muutos, jonka johdosta työvoimakoulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

Henkilöasiakkaasta voitaisiin momentin 7 kohdan mukaan tallettaa myös sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle. Kohtaa tarkennettaisiin verrattuna nykyiseen JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 7 kohtaan. Se vastaisi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n 2 momentin 5 kohtaa. Henkilöasiakastietoaaineistoon merkittäisiin vain sellaiset työttömän terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot, joilla olisi vaikutusta työttömän työllistymiseen ja jotka olisivat välttämättömiä julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tarjoamiseksi. Esimerkiksi työnvälityksen kannalta voi olla tarpeen merkitä henkilön terveydentilaan liittyvä rajoite, joka estää työskentelyn tietyissä tehtävissä. Lähtökohtana on, että rekisteriin merkityt terveydentilaa ja työkykyä koskevat tiedot perustuvat terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään arvioon. Työkykyä koskeva tieto voisi perustua myös esimerkiksi kuntoutuspalvelun tuottajalta saatuaan palautteeseen.

Terveystiedot kuuluvat yleisen tietosuoja-asetuksen 9.1 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Ehdotetun säännöksen osalta tiedon käsittelyperusteita olisivat 9.2 artiklan b ja h alakohta. On tulkinnanvaraista, kumpi näistä käsittelyperusteista tulisi kyseeseen. Ehdotetun sääntelyn katsotaan kuitenkin täyttävän molempia näitä käsittelyperusteita koskevat vaatimukset. Käsittelystä säädettäisiin laissa. Lainsäädännössä olisi myös säännökset rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista suojatoimista, kuten b alakohdassa edellytetään. Suojatoimiksi katsottavaa sääntelyä sisältyisi paitsi tietosuojalakiin, lakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, rikoslakiin, julkisuuslakiin ja muihin hallinnon yleislakeihin, myös ehdotettuun lakiin. Ehdotetussa laissa suojatoimiksi olisi katsottavissa ainakin säännökset käyttöoikeuden myöntämisestä, poistamisesta ja säilytysajoista. Tietoja käsittelevään henkilöön sovel-

lettaisiin julkisuuslakia, joten häntä sitoisi lakisääteinen salassapitovelvollisuus, kuten h alakohdassa edellytetään.

Momentin 8 kohdan mukaan henkilöasiakkaasta voitaisiin tallettaa henkilöasiakastietoaineistoon työttömyysturvaan liittyvät selvitykset ja työvoimapoliittiset lausunnot. Kohta vastaisi nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 8 kohtaa. Tiedot ovat tarpeen muun muassa palveluprosessin etenemisestä huolehtimiseksi, työnhaun voimassaolon arvioimiseksi.

Momentin 9 kohdan mukaan henkilöasiakkaasta voitaisiin tallettaa tiedot alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettua starttirahaa koskevista päätöksistä ja henkilön työllistämisestä mainitussa laissa tarkoitettua palkkatuella. Kohta vastaisi osittain nykyisen JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohtaa. Nykyiseen 9 kohtaan verrattuna ehdotetusta 9 kohdasta olisi erotettu tiedot palveluihin liittyvistä etuuksista, joiden tallettamisesta säädettäisiin 12 kohdassa. Nykyiseen nähden kohtaan olisi lisätty maininta henkilön työllistämisestä palkkatuella. Palkkatuki on työnantajalle maksettava tuki, jota koskeva tieto talletetaan työnantajatieoaineistoon. Palkkatuki ei ole varsinaisesti työnhakijan palvelu, joten sitä koskevan tiedon tallettamisesta henkilöasiakkaan tietoihin ehdotetaan säädettävän erikseen.

Momentin 10 kohdan mukaan henkilöasiakastietoaineistoon voitaisiin tallettaa työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvät ratkaisut. Vastaavaa kohtaa ei ole nykyisessä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentissa, koska omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella säädetään nykyisin JTYPL:ssä ja se sisältyy siten julkisiin työvoimapalveluihin, joita koskevat tiedot voidaan tallettaa nykyisen JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla. Jatkossa työnhakijan työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta ja työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavista etuuksista sekä matka- ja yöpymiskustannusten korvaamisesta säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

Momentin 11 kohdan mukaan tietoaineistoon voitaisiin tallettaa tiedot palveluihin liittyvistä etuuksista. Näitä olisivat nykyistä vastaavasti tiedot matka-, yöpymis- ja muuttokustannusten korvauksista. Kuten edellä on esitetty, tiedot starttirahaa koskevista päätöksistä sisältyisivät ehdotettuun 9 kohtaan. Jatkossa palveluihin liittyvistä etuuksista säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisen JTYPL:n 13 luvun 4 §:n 1 momentin tapaan, että tietoaineistoon on merkittävä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt, jos tietoaineistoon talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään. Säännös turvaa tietoaineistoon talletettavien tietojen oikeellisuutta.

12 §. *Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineiston tietosisältö.* Kuten ehdotetussa 4 §:n 1 momentissa todetaan, työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineisto olisi osa henkilöasiakastietoaineistoa. Tästä johtuen ehdotetussa 1 ja 2 momentissa todettaisiin nimenomaisesti säännösten olevan poikkeus 11 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyyn henkilöasiakastietoaineiston tietosisältöön nähden.

Ehdotetun 1 momentin mukaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistossa käsiteltävät tiedot voisivat koskea sellaista julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua työtöntä, jolla on mainitun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua tavalla arvioitu olevan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve. Säännöksessä siis ilmaistaisiin, millä perusteella henkilöä koskevia tietoja voitaisiin tallettaa tietoaineistoon.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin pääosin nykyisen työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n 2 momenttia vastaavasti tietoaaineoston tietosisällöstä. Ehdotettu 2 momentin 1 kohta poikkeaa nykyisen lain 9 §:n 2 momentin 1 kohdasta siten, että yksilöintitietojen sijaan kohdassa mainitaan nimi ja henkilötunnus, joita yksilöintitiedoilla nykyisen säännöksen perustelujen mukaan tarkoitetaan. Kohdat 2-7 vastaisivat nykyistä sääntelyä, mutta kohta 8 olisi uusi.

Kuten nykyisin, 2 kohdan mukaan asiakasrekisterin voitaisiin tallettaa monialaisen yhteispalvelun asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot. Asiakkuuteen ja asiointiin liittyvinä tietoina asiakasrekisteriin voitaisiin nykyistä vastaavasti merkitä muun muassa asiakkaan äidinkieli ja asiointikieli. Asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvänä tietona asiakasrekisteriin voitaisiin tarvittaessa merkitä tieto siitä, että asiointi edellyttää tulkkauksen järjestämistä tai muita erityisjärjestelyjä kuten sairaudesta tai vammasta aiheutuvaa kuljetuspalvelun tarvetta.

Kuten nykyisen säännöksen perusteluissa todetaan, asiointi voi edellyttää erityisjärjestelyjä myös työttömän mahdollisesta väkivaltaisesta tai uhkaavasta käytöksestä johtuen. Tässä tarkoituksessa tietoaaineistoon voitaisiin merkitä myös tieto työttömän mahdollisesta väkivaltaisudesta tai muusta uhkaavasta käytöksestä. Tiedolla olisi vaikutusta siihen, miten tällaisen henkilön asiointi järjestettäisiin. Tiedon merkitseminen edellyttäisi aina perustelua ja painavaa syytä.

Vastaavasti kuin nykyisin, työttömästä voitaisiin tallettaa tietoaaineistoon 3 kohdan mukaan myös työttömän ammatillista osaamista koskevia tietoja ja 4 kohdan mukaan sellaisia työttömän sosiaalista tilannetta koskevia tietoja, joilla olisi vaikutusta hänen työllistymiseensä.

Ehdotetussa 5 kohdassa säädettäisiin nykyistä vastaavasti työttömän terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevien tietojen merkitsemisestä monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon. Tietoaaineistoon merkittäisiin vain sellaiset työttömän terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot, joilla olisi vaikutusta työttömän työllistymiseen ja jotka olisivat välttämättömiä julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen tarjoamiseksi työttömälle. Lähtökohtana on, että tietoaaineistoon merkityt terveydentilaa ja työkykyä koskevat tiedot perustuvat terveydenhuollon ammattihenkilön tekemään arvioon. Työkykyä koskeva tieto voi perustua myös esimerkiksi kuntoutuspalvelun tuottajalta saatuaan palautteeseen.

Terveystiedot kuuluvat yleisen tietosuoja-asetuksen 9.1 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Ehdotetun säännöksen osalta tiedon käsittelyperusteita olisivat 9.2 artiklan b ja h alakohta. On tulkinnanvaraista, kumpi näistä käsittelyperusteista tulisi kyseeseen. Ehdotetun sääntelyn katsotaan kuitenkin täyttävän molempia näitä käsittelyperusteita koskevat vaatimukset. Käsittelystä säädettäisiin laissa. Lainsäädännössä olisi myös säännökset rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista suojatoimista, kuten b alakohdassa edellytetään. Suojatoimiksi katsottavaa sääntelyä sisältyisi paitsi tietosuojalakiin, lakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, rikoslakiin, julkisuuslakiin ja muihin hallinnon yleislakeihin, myös ehdotettuun lakiin. Ehdotetussa laissa suojatoimiksi olisi katsottavissa ainakin säännökset käyttöoikeuden myöntämisestä, poistamisesta ja säilytysajoista. Tietoja käsittelevään henkilöön sovellettaisiin julkisuuslakia, joten häntä sitoisi lakisääteinen salassapitovelvollisuus, kuten h alakohdassa edellytetään.

Vastaavasti kuin nykyisten 6 ja 7 kohtien, myös ehdotettujen 6 ja 7 kohtien mukaan tietoaaineistoon merkittäisiin työttömän palvelutarvetta koskevat tiedot sekä monialainen työllistymissuunnitelma ja sen toteutumista, seurantaa ja tarkistamista koskevat tiedot. Monialainen

työllistymissuunnitelma sisältäisi tiedot asiakkaan kanssa sovituista palveluista. Suunnitelman toteutumista ja seuranta koskevat tiedot liittyisivät sovittujen palvelujen toteutumiseen ja niiden tuloksiin.

Ehdotetussa uudessa 8 kohdassa säädettäisiin mahdollisuudesta tallettaa tietoaaineistoon sellaiset terveysperusteisia sosiaalietuuksia koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi. Tiedot tällaisista etuuksista tulisivat Kansaneläkelaitokselta, joka on ehdottanut kohdan lisäämistä. Nykyisessä työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa on käytössä monialaisesti yhteinen asiakastietojärjestelmä yhteisessä päivittäisessä työskentelyssä. Yhteispalvelusta on saatu hyviä kokemuksia siitä, että reaaliaikainen välttämätön työllistymistä edistävä asiakastieto on toimijoiden käytössä yhteisellä tietopohjalla, eikä niitä tarvitse erikseen pyytää mistään. Tämä nopeuttaa asiakasprosesseja ja tekee yhteistyöstä joustavaa. Terveysperusteiset etuudet - sairauspäiväraha, kuntoutus, kuntoutusraha, työkyvyttömyyseläke ja vammaisetuudet - ovat osa osatyökyvyttömän työttömän terveydentila- sekä sosiaaliturvataustaa. Nämä tiedot ovat osa niitä tietoja, joiden perusteella valmistellaan asiakkaan kanssa monialaisesti työllistymissuunnitelmaa ja siksi ne on tarpeen voida tallettaa yhteispalvelun tietoaaineistoon.

13 §. *Henkilöasiakastietoaaineistoon ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon talletettujen tietojen säilytysajat.* Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdassa mahdollistetaan, että jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään käsiteltävien tietojen säilytysajoista. Joka tapauksessa henkilötietoja koskee yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetty vaatimus, jonka mukaan tiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

JTYPL:n 13 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetään nykyisin henkilöasiakasta koskevien tietojen poistamisesta. Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin ei sisälly vastaavaa säännöstä, mutta koska kyseisessä laissa tarkoitettu rekisteri on henkilöasiakasrekisterin osarekisteri, voidaan katsoa, että JTYPL:n 13 luvun 4 §:n 2 momentissa säädetty kaikkia tietoja koskeva viiden vuoden säilytysaika koskee nykyisin niitäkin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä JTYPL:n 13 luvun 4 §:n 2 momenttia vastaavasti henkilöasiakastietoaaineistoon sisältyvien tietojen poistamisesta, eli toisin sanottuna säilytysajoista. Ehdotetun säännöksen mukaan asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot, palvelutarvetta, suunnitelmia ja työnhakua koskevat tiedot sekä tiedot työtarjouksista ja esittelyistä työnantajalle olisi poistettava kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä. Muut tiedot olisi poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua asiakkuuden päättymisestä. Vastaavasti kuin nykyisin, säilytysajoista voitaisiin poiketa, jos tieto olisi edelleen tarpeen laissa määritellyn tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta. Esimerkiksi EU:n rakennerahastoihin liittyvistä raportointivelvoitteista tai työttömyysetuuden muutoksenhakuun liittyvistä prosesseista voi johtua, ettei tietoa voida vielä poistaa lähtökohtaisen säilytysajan täytyessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon sisältyvien tietojen poistamisesta. Tiedot, jotka työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistosta olisi poistettava kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä, olisivat monialaisen yhteispalvelun asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot. Näiden osalta siis ehdotetaan nykyiseen sääntelyyn nähden lyhyempää lähtökohtaista säilytysaikaa. Perusteluna kyseisten tietojen poistamiselle lähtökohtaisesti kahden vuoden päästä merkinnän tekemisestä on, että tätä vanhempien tietojen ei voida olettaa enää olevan ajan tasalla tai ainakin niiden

ajantasaisuutta olisi aiheellista kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä arvioida. Muut tiedot olisi poistettava, kun asiakkuuden päättymisestä on kulunut 5 vuotta, ellei edelleen säilyttämiselle olisi olemassa säännöksessä mainittua perustetta. Toisin kuin henkilöasiakastietoaineistoon talletettujen palvelutarvetta ja suunnitelmia koskevat tietojen, monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon talletettujen palvelutarvetta ja monialaista työllistymissuunnitelmaa koskevien tietojen lähtökohtaiseksi säilytysajaksi siis ehdotetaan viittä vuotta. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarpeessa olevan henkilön polku kohti työllistymistä voi kestää useita vuosia, ja tietoja tarvitaan lähtökohtaisesti koko tämän ajan.

Tietojen järjestelmästä poistaminen ei välttämättä tarkoita tietojen lopullista hävittämistä, jos niiden arkistoinnista on päätetty. Käsittely alkuperäiseen tarkoitukseen kuitenkin päättyy.

14 §. *Tietojen tallettaminen työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun osallistuvan viranomaisen tietoaaineistoon.* Pykälässä säädettäisiin nykyistä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 10 §:ää vastaavasti tietojen tallettamisesta monialaiseen yhteispalveluun osallistuvan viranomaisen tietoaaineistoon. Nykyiseen säännökseen verrattuna ehdotetussa pykälässä olisi huomioitu maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen yhteydessä tapahtuvat toimijoiden muutokset. Maakunta korvaisi työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan, koska maakunta vastaisi jatkossa julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista sekä sosiaali- ja terveystietopalveluista.

Pykälän 1 momentti olisi lähinnä informatiivinen, sillä siinä viitattaisiin tässä tai muussa laissa säädettyyn. Esimerkiksi pykälän 1 momentin viittaus tässä laissa säädettyyn viittaa siihen, että pääosa työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon tallettavista tiedoista on sellaisia, että ne voidaan tallettaa myös henkilöasiakastietoaaineistoon 11 §:n mukaisesti. Vastaavasti sosiaali- ja terveystietopalveluja koskevien tietojen tallettamisesta asianomaisiin tietoaaineistoihin ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluita ja etuuksia koskevien tietojen tallettamisesta asianomaisiin tietoaaineistoihin säädetään erikseen, eikä niiden tallettamista ratkaista tässä laissa.

Pykälän 2 momentin säännöksen tarkoitus olisi sen sijaan mahdollistaa yhteispalvelun aikana syntyneiden, 12 §:ssä tarkoitettujen tietojen tallettaminen yhteispalveluun osallistuvien viranomaisten rekistereihin, jos tiedot ovat välttämättömiä viranomaisen järjestämisvastuulla olevan palvelun tarjoamiseksi kyseiselle henkilölle. Esimerkiksi kuntoutusrahan maksaminen voi edellyttää työllistymistä edistävän yhteispalvelun tietoaaineistoon sisältyviä tietoja suunnitelmasta. Kyse olisi siis eräänlaisesta luovuttamissäännöksestä. Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 10 §:n 2 momenttiin verrattuna ehdotetussa momentissa tietojen tallettamiskynnystä nostettaisiin

Luovutettaessa alun perin työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tuottamista varten talletettu tieto voidaan katsoa myös tiedon alkuperäisen käyttötarkoituksen muuttuvan. Luovutussäännös olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6.4 artiklan puitteissa mahdollinen, sillä käsittely muuhun tarkoitukseen perustuisi jäsenvaltion lainsäädäntöön, se olisi sidottu tietojen välttämättömyyteen ja sääntelyn taustalla olisivat kansanterveyteen ja sosiaaliturvaan liittyvät syyt. Viranomaisen järjestämisvastuulla olevan tehtävän hoitamiseksi tarpeellisten tietojen käsittelyperuste olisi rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen hoitaminen. Jos tieto talletettaisiin muualle kuin työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakastietojärjestelmään, olisi tiedon tallettanut taho kyseisen tiedon rekisterinpitäjä.

15 §. *Työnantajatietoaaineiston käyttötarkoitus ja tietosisältö.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnantajatietoaaineiston käyttötarkoituksesta. Henkilötiedon laajan määritelmän vuoksi myös osa tähän tietoaaineistoon tallettavista tiedoista olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 4 ar-

tiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja. Tietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjien lakisääteisiin tehtäviin, joten kansallisessa lainsäädännössä on yleisen tietosuoja-asetuksen 6.3 artiklan mukaan määriteltävä käsittelyn tarkoitus.

Ehdotetun 1 momentin mukaan työnantajatietoaineistoa käytettäisiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen; alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettujen palkkatuen ja työolosuhteiden järjestelytuen myöntämiseen; näihin mainittuihin palveluihin ja tukiin liittyvään seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen; sekä julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen tuottamiseen sekä niihin liittyvään palvelutarpeen arviointiin. Kohdassa 4 mainittu käyttötarkoitus viittaa valtakunnallisiin kasvupalveluihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 2 momenttia vastaavasti tiedoista, jotka voitaisiin tallettaa työnantajatietoaineistoon. Tiedot ovat tarpeen palveluiden tarjoamiseksi työnantajille ja työtilaisuuksien etsimiseksi henkilöasiakkaille.

16 §. *Palveluntuottajatietoaineiston käyttötarkoitus ja tietosisältö.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palveluntuottajatietoaineiston käyttötarkoituksesta. Henkilötiedon laajan määritelmän vuoksi myös osa tähän tietoaineistoon tallettavista tiedoista voisi olla yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja. Tietojen käsittely perustuisi rekisterinpitäjien lakisääteisiin tehtäviin, joten kansallisessa lainsäädännössä on yleisen tietosuoja-asetuksen 6.3 artiklan mukaan määriteltävä käsittelyn tarkoitus.

Ehdotetun 1 momentin mukaan palveluntuottajatietoaineistoa käytettäisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 3 ja 4 luvussa tarkoitettujen kasvupalvelujen sekä julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämiseen, tuottamiseen, seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, millä perusteilla tahosta voitaisiin tallettaa tietoja palveluntuottajatietoaineistoon. Momentin 1 kohdan mukaan palveluntuottajatietoaineistossa käsiteltävät tiedot voisivat koskea alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua palveluntuottajaa. Kyseisen lainkohdan mukaan palveluntuottajalla tarkoitetaan yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka hankintasopimuksen tai maakunnan päätöksen perusteella tuottaa maakunnalle kasvupalveluja.

Momentin 2 kohdan mukaan palveluntuottajatietoaineistossa käsiteltävät tiedot voisivat koskea myös julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua palveluntuottajaa. Kyseisen lainkohdan mukaan palveluntuottajalla tarkoitetaan yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka tuottaa tässä laissa tarkoitettua palvelua tai jonka tehtävänä on asiakkaan palveluprosessiin liittyvien toimien hoitaminen.

Momentin 3 kohdan mukaan palveluntuottajatietoaineistossa käsiteltävät tiedot voisivat koskea myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen järjestäjää. Mainitussa laissa työvoimakoulutuksella tarkoitetaan koulutusta, johon opiskelijat valitaan työ- ja elinkeinoviranomaisen toteaman koulutustarpeen perusteella siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä säädetään. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantultua koulutustarpeen toteaisi maakunta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka palveluntuottajasta voidaan tietoaineistoon tallettaa. Momentti vastaisi pääosin nykyistä JTYPL:n 13 luvun 3 §:n 3 momenttia. Nykyiseen

nähdessä momenttiin lisättäisiin 4 kohdaksi palveluntuottajan käyttöön liittyvät erillisrahoitus-päätökset. Tieto on tarpeen, jotta voidaan varmistua siitä, onko kyseiselle toimijalle myönnetty julkista rahoitusta. Ehdotetussa 7 kohdassa huomioitaisiin lain nimen muutos ja 8 kohdasta jä-tettäisiin pois koulutukseen liittyvät haku-, valinta- ja seurantatiedot, koska niiden voidaan katsoa sisältyvän 6 kohdassa tarkoitettuihin palvelun haku-, valinta- ja seurantatietoihin.

3 luku Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä

17 §. *Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momentissa säädet-täisiin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttötarkoituksesta. Henkilötiedon laajan määritelmän vuoksi myös osa tähän tietoaaineistoon talletettavista tiedoista voisi olla yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja henkilötietoja. Tietojen käsittely perus-tuu rekisterinpitäjien lakisääteisiin tehtäviin, joten kansallisessa lainsäädännössä on yleisen tietosuoja-asetuksen 6.3 artiklan mukaan määriteltävä käsittelyn tarkoitus.

Ehdotetun 1 momentin mukaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytettäisiin alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa, innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa (1146/2017) ja valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa (443/1998) tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen järjestämiseen, tuottamiseen, seurantaan, kehittämi-seen ja ohjaamiseen. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytettäisiin ehdotetun 1 mo-mentin mukaan myös muiden julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituk-sen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen järjestämiseen, tuottamiseen, seurantaan, kehittä-miseen ja ohjaamiseen. Esimerkiksi patentti- ja rekisterihallituksen tarjoama immateriaalioi-keuksiin, kuten patentteihin, liittyvä neuvonta olisi tällaista neuvontapalvelua.

Kuten ehdotetun 1 §:n kohdalla on todettu, kaikki yrityksille tarjottavat julkisesti rahoitetut palvelut eivät ole kasvupalveluja. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää voidaan nykyisin käyttää myös tällaisten palvelujen tuottamiseen. Järjestelmän mahdollisimman laaja käyttö-mahdollisuus halutaan säilyttää myös maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksessa.

Lisäksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytettäisiin 1 momentin mukaan julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen rekry-tointipalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Rekrytointipalveluina maakunta välittää tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista; antaa rekrytointiin ja työnhakuun liitty-vää neuvontaa ja ohjausta; etsii ja tarjoaa työnhakijalle sopivia työtilaisuuksia sekä etsii ja esittelee työntekijää hakevalle asiakkaalle tehtävään sopivia työnhakijoita. Maakunta voisi käyttää yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän tietoja näiden palvelujen järjestämiseen. Vas-taavasti rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän työnantajatieoaineiston tietoja voitaisiin ehdotetun 15 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan käyttää yrityspalvelujen tuottami-seen ja palvelutarpeen arviointiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että asiakastietojärjestelmää käytetään myös turvallisuus-selvityslain (726/2014) tarkoitetun yritysturvallisuusselvityksen laadinnassa. Nykyisen yri-tyspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 5 §:n 3 momentissa säädetään vastaavasta käyttötarkoituksesta siten, että lisäksi täsmennetään, mitä asiakastietojärjestelmän tietoja yri-tysturvallisuusselvityksessä saa käyttää. Säännöstä ehdotetaan yksinkertaistettavan. Asiakas-tietojärjestelmän tiedoista, joita yritysturvallisuusselvityksen laadinnassa saa käyttää, säädet-täisiin 3 lakiehdotukseen sisältyvässä turvallisuusselvityslain 37 §:n 1 momentin 2 kohdassa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vastaavasti kuin nykyisen yrityspalvelujen asiakastietojär-jestelmästä annetun lain 5 §:n 2 momentissa, että yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä

voi lisäksi tuottaa koulutuksen, tutkimuksen, tilastoinnin, suunnittelun, seurannan ja ohjauksen edellyttämiä tietoaineistoja. Nykyisen säännöksen perustelujen mukaan käyttötarkoituksen täsmentäminen tältä osin on tarpeen, jotta tietojärjestelmää voitaisiin hyödyntää mahdollisimman laajasti erityisesti yrityspalvelujen kehittämisessä ja raportoinnissa. Salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten säädetään julkisuuslain 28 §:ssä, jonka mukaan viranomainen voi antaa yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan näitä tarkoituksia varten, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

18 §. Tietojen tallettaminen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 4 §:n 1 momenttia vastaavasti, mitkä tahot voivat tallettaa tietoja asiakastietojärjestelmään. Ehdotetussa säännöksessä huomioitaisiin toimijoissa tapahtuneet ja lainsäädännössä maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen yhteydessä tapahtuvat muutokset. Momentissa tarkoitettuja valtion viranomaisia olisivat muun muassa Innovaatorahoituskeskus Business Finland, patenti- ja rekisterihallitus ja Maaseutuvirasto. Esimerkiksi Tukes olisi momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitettu muu viranomainen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä tietoja sellaisten maakunnan viranomaisten, jotka tarjoavat yrityksille tarkoitettuja tukia, rahoitusta tai kehittämis- ja neuvontapalveluja, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin, Business Finland Oy:n, valtion erityisrahoitusyhtiön ja alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettujen välittävien toimielinten on talletettava yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Tällaisia tietoja olisivat 20 §:n 2 momentin 1, 3 ja 5 kohdassa tarkoitettut tiedot, kuitenkin niin, ettei tallettamisvelvollisuus koskisi tietoa siitä onko yritys aiemmin ollut valtion erityisrahoitusyhtiön asiakkaana. Tallettamisvelvollisuuden piirissä olisivat siten tieto saadusta palvelusta; tieto siitä, onko yritys valtion erityisrahoitusyhtiön asiakkaana; ja yrityksestä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin talletetut tiedot. Velvollisuus tallettaa 5 kohdassa tarkoitettuja tietoja, eli yrityksestä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin talletettuja tietoja, koskisi ainoastaan tilannetta, jossa taholla on hallussa näitä koskevia tietoja. Mainituista rekistereistä eri ajankohtina poimittut tiedot tarjoavat tärkeää tietoa yrityksen vaiheista sen elinkaaren aikana. Siksi tällainen poimintatieto on tarpeen tallettaa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Tallettamisvelvollisuus ei vaikuta tietojen salassapitoon.

19 §. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjät. Pykälässä säädettäisiin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjistä ja niiden keskinäisestä vastuunjaosta. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin Kasvupalveluviraston ja tietojärjestelmään tietoja tallettavien tahojen olevan tietoaineistojen yhteisrekisterinpitäjiä. Yleisessä tietosuojasetuksessa säädetään rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja vastuista. Asetuksessa mahdollistetaan useamman elimen yhteisrekisterinpitäjäyys, kunhan lainsäädännössä tai rekisterinpitäjien keskinäisellä järjestelyllä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet.

Kasvupalveluviraston ja järjestelmään tietoja tallettavien tahojen vastuualueista säädettäisiin pykälän 2 ja 3 momentissa. Koska yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään tallettavat tiedot ovat muitakin kuin henkilötietoja, säädettäisiin 2 momentin kahdessa ensimmäisessä virkkeessä nykyisen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 1 momentin tapaan asiakastietojärjestelmän yleiseen toimintaan, tekniseen käyttöyhteyteen, käytettävyyteen sekä asiakastietojärjestelmään sisältyvien tietojen eheyteen, suojaamiseen ja säilyttämiseen liittyvistä tehtävistä. Lisäksi ehdotetussa 2 momentissa lueteltaisiin ne henkilötietojen käsitte-

lyyn liittyvät yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetty rekisterinpitäjän tehtävät, joista Kasvupalveluvirasto vastaisi. Niitä olisivat:

- 25 artiklassa tarkoitettu sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja;
- 32 artiklassa tarkoitettu käsittelyn turvallisuus;
- 35 artiklassa tarkoitettu tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi ja 36 artiklassa tarkoitettu ennakkuuleminen;
- 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut rekisterinpitäjän velvollisuudet;
- muut sellaiset yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetty rekisterinpitäjän velvollisuudet, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvaluutta.

Lisäksi momentissa säädettäisiin Kasvupalveluviraston oikeudesta poistaa tieto, jos sen poistaminen on tarpeen asiakastietojärjestelmän teknisen toimivuuden varmistamiseksi. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 9 §:n 2 momenttiin. Lähtökohtana on, että asiakastietojärjestelmään tietoja tallettavat tahot vastaavat tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Virastolla olisi kuitenkin oltava mahdollisuus sellaisen tiedon poistamiseen, joka haittaa tai on omiaan haittaamaan järjestelmän toimivuutta. Kuten nykyisen säännöksen perusteluissa on todettu, poisto-oikeus ei edellyttäisi rekisterinpitäjän pyyntöä, mutta poistamisesta olisi ilmoitettava rekisterinpitäjälle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tietoja tallettavien tahojen rekisterinpitäjän tehtävistä. Ehdotetun säännöksen mukaan tietoja tallettavat tahot vastaisivat muista yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista tallettamiensa tietojen osalta sekä päättäisivät asiakastietojärjestelmään tallettamiensa tietojen luovuttamisesta. Tietoja tallettanut taho vastaisi myös tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Ehdotettu pykälä vastaisi järjestelmään tietoja tallettavien tahojen osalta nykytilaa. Nykyisessä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 6 §:ssä säädetään rekisterinpitäjän tehtävien ohella asiakastietojärjestelmän teknisen ylläpitäjän tehtävistä. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei tunnisteta tällaista roolia. Nykyisessä 6 §:ssä säädetty teknisen ylläpitäjän tehtävät liittyvät järjestelmän käytettävyyteen ja tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä vastaamiseen. Nämä vastaavat Kasvupalveluvirastolle ehdotetussa 2 momentissa säädettyjä tehtäviä. Nykyisen lain 6 §:n mukaan teknisen ylläpitäjän tehtävistä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Käytännössä tehtävistä vastaa kuitenkin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus. Kehittämis- ja hallintokeskuksen olemassaolo lakkaa maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen yhteydessä ja sen tietopalvelut siirtyvät perustettavalle Kasvupalveluvirastolle.

20 §. *Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän yritystä koskevat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin, millä perusteella ja mitä tietoja yrityksestä voitaisiin tallettaa asiakastietojärjestelmään. Pykälässä yhdistettäisiin nykyiseen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 3 §:n 1 kohtaan sisältyvä yrityksen määritelmä sekä 7 §:n 1 ja 2 momenttiin sisältyvä sääntely asiakastietojärjestelmään talletettavista tiedoista.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin, että edellytys tietojen tallettamiselle on, että yritys hakee, saa tai sille on myönnetty 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua tukea, rahoitusta tai palvelua taikka että yrityksen palvelutarvetta arvioidaan. Viimeksi mainittu peruste liittyy siihen, että Team Finland -toimijat keräävät ja vaihtavat tietoa myös tietoja potentiaalisista asia-

kasyrityksistä. Tällaisia yrityksiä koskevien tietojen keräämisen ja sitä koskevan tiedonvaihdon tavoitteena on löytää sellaisia yrityksiä, joiden tulevaisuuden suunnitelmien toteuttamisessa yhden tai useamman Team Finland -toimijan tarjoamille palveluille voi olla jokin tarve, mutta sen sisältöä ei vielä välttämättä tiedetä. Tiedonvaihto mahdollistaa siten yrityksille niin sanotun yhden luukun periaatteen mukaisen palvelun Team Finland -toimijoiden tarjoamien yrityspalvelujen osalta.

Pykälän 2 momentti vastaisi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 7 §:n 2 momenttia. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyisen lain 7 §:n 1 momenttia vastaavasti, että asiakastietojärjestelmään voitaisiin tallettaa julkisia yrityksiin liittyviä tietoja. Säännös liittyy 18 §:n 1 momenttiin ehdotettuun säännökseen, joka vastaa nykyisen lain 4 §:n 1 momentin viimeistä virkettä ja jonka mukaan lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä. Tällaisia muita viranomaisia olisivat muun muassa Tukes ja patentti- ja rekisterihallitus.

21 §. *Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän luonnollista henkilöä koskevat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin, millä perusteella ja mitä tietoja luonnollisesta henkilöstä voitaisiin tallettaa asiakastietojärjestelmään sekä luonnollista henkilöä koskevien tietojen enimmäissäilytysajoista. Sääntelyyn tehtäisiin lakiteknisiiä muutoksia, kun rekisteröidyistä säädettäisiin kootusti 1 momentissa ja rekisteröidyistä talletettavista tiedoista kootusti 2 momentissa.

Ehdotetun 1 momentin 1 ja 2 kohta vastaisivat nykytilaa. Uutena asiana ehdotetun 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että asiakastietojärjestelmän tiedot voisivat koskea myös luonnollista henkilöä, joka on hakenut tai saanut alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettua starttirahaa. Voimassa olevassa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa ei suoraan todeta starttirahan saamista perusteena tallettaa tietoja luonnollisesta henkilöstä asiakastietojärjestelmään. Nykyisen lain 7 §:n 3 momentin 4 kohta olisi kuitenkin tulkittavissa siten, että se pitäisi sisällään myös starttirahan saajan. Ehdotetussa 1 momentin 3 kohdassa mainittaisiin starttirahan saaja selvyuden vuoksi erikseen. Momentin 4 kohdassa mainittaisiin taloudellisen tuen saaminen ja 5 kohdassa yritystoiminnan aloittamiseen liittyvän rahoituksen hakeminen nykytilaan nähden uusina perusteina tallettaa luonnollista henkilöä koskevia tietoja asiakastietojärjestelmään. Luonnollinen henkilö voi hakea yrityksen perustamislainaa, mitä koskeva tieto talletettaisiin asiakastietojärjestelmään. Jos perustamislainaa myönnetään, se myönnetään perustettavalle yritykselle.

Ehdotetun 2 momentin mukaan asiakastietojärjestelmään talletettavat tiedot vastaisivat yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 7 §:n 3 ja 4 momenttiin sisältyvää sääntelyä. Tunnistetiedot-käsitteen käytön sijaan momentissa todettaisiin suoraan tiedot, joista kulloinkin on kyse.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vastaavasti kuin voimassa olevan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 9 §:n 1 momentissa, että luonnollista henkilöä koskevat tiedot on poistettava asiakastietojärjestelmästä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun tietoja on viimeksi käsitelty palvelujen tuottamista varten. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetty säilytyksen rajoittamisen periaate voi edellyttää tiedon poistamista tai pseudonymisoinnista jo ennen viiden vuoden määräaika. Viiden vuoden enimmäisajasta voitaisiin poiketa, jos tieto on edelleen tarpeen laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian takia.

22 §. *Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettujen salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin pääosin nykyistä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 10 §:n 1 momenttia vastaavasti, mille tahoille yrityspalvelujen asiakastietojär-

jestelmään talletettuja tietoja voidaan luovuttaa. Nykyistä vastaavasti tietojen luovuttamisesta päättäisi tiedot tallettanut taho ehdotetun 19 §:n 3 momentin mukaisesti.

Pykälän alun viittaus muualla lainsäädännössä säädettyihin tiedonsaantioikeuksiin tai tietojen luovuttamisvelvollisuuksiin on informatiivinen. Se viittaa muun muassa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lakiesityksen 64 §:ssä säädettyyn hallinto-, toden-tamis- ja tarkastusviranomaisen sekä välittävien toimielinten oikeuteen saada salassapitosään-nösten estämättä maksutta muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta tuen hakijaa ja tuen saajaa, näiden taloudellista asemaa ja liike- ja ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi. Koska näiden tahojen tiedonsaan-tioikeudesta on säädetty erikseen, ehdotetussa pykälässä ei ole tarpeen mainita niitä tahoina, joille asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja voidaan luovuttaa.

Nykyiseen nähden ehdotetussa säännöksessä olisi huomioitu toimijoiden muutokset, eli elin-keino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen olemassaolon lakkaa-minen maakuntauudistuksen voimaan tullessa sekä Innovaatorahoituskeskus Tekesin muut-tuminen Innovaatorahoituskeskus Business Finlandiksi ja Finpro Oy:n muuttuminen Business Finland Oy:ksi. Lisäksi ehdotetussa säännöksessä mainittaisiin patentti- ja rekisterihallitus ta-hona, jolle 20 ja 21 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämät-tä. Patentti- ja rekisterihallitus antaa yrityksille immateriaalioikeuksiin, kuten patenteihin, liit-tyvää neuvontaa.

Nykyisen lain 10 §:n 2 ja 3 momenttia ei ehdoteta otettavaksi tähän lakiin, sillä tiedonsaannis-ta turvallisuusselvitystä varten säädetään turvallisuusselvityslaisissa ja julkisen hallinnon tie-donhallinnasta annetussa laissa säädettäisiin mahdollisuudesta luovuttaa tietoja teknisen käyt-töyhteyden avulla. Säännökset ovat siten tarpeettomia.

4 luku Tiedot arviointia, seuranta, kehittämistä ja ohjausta varten

23 §. *Tiedot maakunnallisista kasvupalveluista.* Maakuntalain 140 §:ssä säädettäisiin maakun-nan velvollisuuksista seurata alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä sille säädettyjen tehtävien laatua, vaikuttavuutta ja kustannuksia. Lisäksi maakunnan olisi seurattava oman pal-velutuotantonsa toimintaa ja taloutta ja verrattava sitä muiden tuottamien palvelujen vaikutta-vuuteen, tehokkuuteen ja taloudellisuuteen. Maakuntalain 140 §:n mukaan maakunnan olisi tuotettava toimialoitain tietoja sille säädettyjä tehtäviä koskevasta toiminnasta, taloudesta ja palvelutuotannon laadusta maakunnan toiminnan seuranta, valvontaa ja ohjausta varten. Py-kälässä huomioitaisiin myös mahdollisuus, että maakunnan toiminnan seuranta, valvontaa ja ohjausta varten tuotettavista toimialakohtaisista muista tiedoista säädettäisiin erikseen.

Ehdotetun 23 §:n 1 momentissa säädettäisiin maakuntalain 140 §:ää täydentävästä maakunnan velvollisuudesta tuottaa kasvupalvelujen arviointiin, seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen liittyviä tietoja. Ehdotetun pykälän mukaan maakunnan olisi toimitettava työ- ja elinkeinomi-nisteriölle vuosittain tiedot palvelujen vaikuttavuudesta ja palveluiden laadusta. Nämä tiedot ovat sellaisia, joita työ- ja elinkeinoministeriö ei saa suoraan rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmästä tai yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, mutta joita se tarvit-see alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lakiesityksen 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua seurantavelvollisuuden toteuttamista ja yleistä tietojohdantamista varten. Tiedot olisi toimitettava sähköisesti.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy valtuus antaa tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista ja tietojen toimittamistavasta valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa määriteltäisiin tarkem-

min, miten ja millä mittareilla vaikuttavuutta ja laatua olisi kuvattava, jotta maakuntien tiedot olisivat vertailtavissa keskenään. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin muun muassa, milloin työ- ja elinkeinoministeriön olisi esitettävä tietopyyntö ja mihin mennessä tiedot olisi toimitettava.

24 §. *Tiedot julkisesti rahoitetuista yrityksille tarkoitetuista tuista, rahoituksesta sekä kehittämis- ja neuvontapalveluista.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle sen pyynnöstä julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen arviointia, seuranta, kehittämistä ja ohjausta varten tarpeelliset tiedot. Tiedot koskisivat rahoituksen, tukien sekä kehittämis ja neuvontapalvelujen vaikuttavuutta sekä palvelujen laatua. Tiedot olisi toimitettava sähköisesti. Tahot, joita velvoite koskisi, olisivat pääasiassa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimijoita, jotka tuottavat valtakunnallisia kasvupalveluja. Niiden lisäksi velvollisuus koskisi myös alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuja välittäviä toimielimiä, joista maakunnat ja sosiaali- ja terveysministeriö eivät ole valtakunnallisten kasvupalvelujen tuottajia. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi vastaava asetuksenantovaltuus kuin 23 §:n 2 momenttiin.

5 Luku Voimaantulo

25 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 samaan aikaan muun maakunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen liittyvän lainsäädännön kanssa. Lailla kumottaisiin nykyinen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettu laki, jonka sisältö edellä esitetysti ehdotetaan otettavaksi pääosin ehdotettuun uuteen lakiin.

1.3 Turvallisuusselvityslaki

37 §. *Yritysturvallisuusselvityksessä käytettävät tietolähteet.* Pykälän 1 momentin 2 kohdan viittaus vanhan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (240/2007) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin korvattaisiin viittauksilla vastaavan sisältöisiin kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä annetun lain säännöksiin. Kyse on tiedoista, joista ilmenevät yrityksen nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä muut yksilöinti- ja yhteystiedot; tiedot siitä, ketkä toimivat yrityksen vastuuhenkilöinä; yrityksen toimialaa, osakepääomaa, tilinpäätöstä tai muutoin yritystä koskevat ja sen toimintaa yleisesti kuvaavat viranomaisten julkisista rekistereistä saatavat tiedot; sekä yrityksestä ja sen vastuuhenkilöistä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin talletetut tiedot.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Kasvupalveluvirastoa koskevan lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentissa, 4 §:n 2 momentissa, 6 §:n 4 momentissa, 7 §:n 3 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetun 2 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin esimerkiksi viraston 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua digitaalisten ja sähköisten palvelujen tuesta ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitetuista tehtävistä.

Ehdotetussa 4 §:n 1 momentissa säädettäisiin ylijohtajan toimimisesta johtokunnan esittelijänä. Ehdotetun 4 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin viraston ylijohtajan tehtävistä.

Ehdotetun 6 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin johtokunnan nimittämisestä, tehtävistä, tehtävien järjestämisestä, kokoonpanosta ja toimikau-

desta. Ehdotetussa 6 §:n 1 momentissa säädettäisiin johtokunnan tehtävistä. Näiden tehtävien sisällöstä voitaisiin siis tarvittaessa antaa myös tarkempia säännöksiä. Tarkempia säännöksiä voitaisiin tarvittaessa antaa myös 6 §:n 3 momentissa säädetyistä johtokunnan kokoonpanosta. Asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi siitä, miten maakuntien edustus johtokunnassa järjestetään, kun kaikki maakunnat eivät voisi samanaikaisesti olla edustettuina johtokunnassa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää myös esimerkiksi johtokunnan jäsenten kelpoisuudesta, eron myöntämisestä johtokunnan jäsenelle ja johtokunnan täydentämisestä, johtokunnan järjestäytymisestä ja päätösvaltaisuudesta.

Ehdotetun 7 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin asiakasneuvottelukunnan toimikaudesta, tehtävistä, tehtävien järjestämisestä ja kokoonpanosta. Tehtävien tarkennuksia voisivat olla esimerkiksi viraston toiminnan ja palvelujen kehittämissuunnat ja toimintalinjat, palvelujen laatuun ja asiakastytyvyyteen liittyviä asiat, palvelujen kustannusrakennetta, sen kehittymistä sekä hinnoittelua ja perittäviä hintoja koskevat asiat ja muut eri asiakasryhmien kannalta merkitykselliset asiat. Vastaavasti kuin johtokunnan osalta, asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi siitä, miten maakuntien edustus asiakasneuvottelukunnassa järjestetään, kun kaikki maakunnat eivät voisi samanaikaisesti olla edustettuina. Asetuksessa voitaisiin säätää myös esimerkiksi neuvottelukunnan toimikausi myös neljää vuotta lyhyemmäksi.

Ehdotetun 11 §:n nojalla Kasvupalveluviraston suoritteiden maksullisuudesta säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetyissä puitteissa.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiehdotuksen 8 §:n 4 momentissa, 23 §:n 2 momentissa ja 24 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetun 8 §:n 4 momentin nojalla tarkennettaisiin, että käyttöoikeutta haetaan sähköisesti. Asetuksessa ilmoitettaisiin myös tiedot, jotka hakemuksessa on annettava ja mahdolliset hakemuksen liitteet. Tietoja, jotka hakemuksessa olisi annettava, olisivat ainakin käyttäjän tunnistetiedot, tehtävä, tehtävän peruste (virka- tai työsuhte, hankintasopimus), tehtävän voimassaoloaika, tehtävässä tarvittavat järjestelmän käyttövaltuudet (tietojen katselu, tallettaminen, poistaminen ja niin edelleen) ja tietosisällöt. Esimerkiksi maakunnan hakiessa käyttöoikeutta palveluntuottajansa palveluksessa olevalle henkilölle hakemukseen olisi liitettävä myös tieto hankintasopimuksesta.

Ehdotetun 23 §:n 2 momentin ja 24 §:n 2 momentin nojalla tarkennettaisiin, millaista vaikuttavuus- ja laatutietoa olisi toimitettava ja miten. Tietoja pyydetäisiin muodossa, joka mahdollistaa vertailun. Työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellaan parhaillaan vaikuttavuus- ja laatumittareita, joita on tarkoitus käyttää tukena tietojen toimittamisvelvollisuuden tarkemmassa määrittelyssä. Asetuksella voitaisiin täsmentää myös 23 ja 24 §:ssä säädettyä sähköistä toimittamistapaa. Tarkoitus on, että tietojen toimittamisvelvollisuus olisi täytettävissä yksinkertaisesti ja myös toimijoiden omia tarpeita palvelevalla tavalla.

3 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 samaan aikaan muun maakunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen liittyvän lainsäädännön kanssa. Ennen lain voimaantuloa on tarpeen rakentaa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä ja huolehtia toimijoiden vaihtumisesta johtuvien muutosten toteuttamisesta yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Ennen voimaantuloa on myös järjestettävä erityisesti uuden rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käyttöön liittyvää koulutusta ja neuvontaa sekä huolehdittava järjestelmän testauksesta.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus Kasvupalveluvirastosta on merkityksellinen perustuslain valtionhallintoa koskevan 119 §:n ja alueellista itsehallintoa koskevan 121 §:n 4 momentin kannalta sekä oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin koskevan 17 §:n kannalta. Esitykseen sisältyvä lakiehdotus kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä on merkityksellinen perustuslain yksityiselämän suojaa koskevan 10 §:n 1 momentin sekä alueellista itsehallintoa koskevan 121 §:n 4 momentin kannalta.

Valtionhallinto

Perustuslain 119 §:n 1 momentin mukaan valtion keskushallintoon voi kuulua valtioneuvoston ja ministeriöiden lisäksi virastoja, laitoksia ja muita toimielimiä. Valtiolla voi lisäksi olla alueellisia ja paikallisia viranomaisia. Pykälän 2 momentissa edellytetään, että valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista säädetään lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella.

Ehdotettu Kasvupalveluvirasto olisi valtion keskushallintoon kuuluva työ- ja elinkeinoministeriön toimialan virasto. Sen tehtäviin kuuluisi muun muassa kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettujen korvausten maksaminen kunnille ja maakunnille. Näihin tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä, joten viraston yleisistä perusteista on säädettävä laissa.

Valtionhallinnon toimielinten yleisillä perusteilla tarkoitetaan lähinnä yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (HE 1/1998 vp, s. 174/II). Näistä on ehdotettu säädettäväksi Kasvupalveluvirastoa koskevassa laissa. Perustuslain 119 §:n 2 momentin säännöksiin ei ole ollut tarkoitus pidättää valtionhallinnon yksiköitä koskevia ratkaisuja yksinomaan säädösmuodossa eli lailla tai asetuksella tehtäviksi. Niitä voidaan tehdä myös hallintopäätöksin, jos kulloinenkin asia luonteensa puolesta soveltuu hallintopäätöksellä ratkaistavaksi. Sijoittamispäätös on tällainen kysymys. (PeVL 42/2006 vp., s. 3/I) Kasvupalveluvirastoa koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että viraston sijoittumisesta päätettäisiin työjärjestyksessä, josta päättäisi viraston johtokunta. Hallitus katsoo, että esitys täyttää perustuslain 119 §:ssä säädetyt edellytykset.

Maakuntien alueellinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt maakunnallista itsehallintoa varsin laajasti maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuoltouudistusta koskevassa lausunnossa (PeVL 26/2017 vp). Maakunnallisen itsehallinnon yhtenä takeena edellytetään tiettyä laintasoisuutta, millä on merkitystä suhteessa maakunnille osoitettaviin tehtäviin ja maakuntien hallinnon järjestämiseen. (PeVL 27/2018 vp, s. 2)

Perustuslakivaliokunta on todennut hallituksen esityksistä HE 15/2018 vp ja HE 16/2018 vp antamassaan lausunnossa, että maakunta- ja sote -uudistuksessa julkisen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän rahoitusta muutetaan merkittävästi. Palvelujen järjestämistä vastuu on vastedes maakunnilla, mutta palvelujen rahoituksesta vastaa valtio, mikä merkitsee järjestämis- ja rahoitusvastuun eriytymistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rahoitusmekanismi muodostuu saadun selvityksen mukaan käytännössä noin 80 %:n osuudella valtion maakunnille ohjaamasta rahoituksesta ja noin 20 %:n osalta asiakasmaksuista. Rahoituksen perustuminen näin merkittävässä määrin valtion rahoitukseen edellyttää hallituksen käsityksen (s. 18) mukaan sitä, että valtiolla tulee olla vaikutusmahdollisuuksia sellaisiin päätöksiin, joiden kustannukset jäivät viime kädessä sen maksettaviksi. (PeVL 15/2018 vp, s. 20)

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan PeVL 26/2017 vp, että maakuntien rahoituksen riittävydestä ei ole kuntien rahoitusperiaatteen kaltaista perustuslakivaliokunnan käytäntöä. Valiokunnan mielestä perustuslain 22 §:n mukaiseen perusoikeuksien toteuttamisvelvoitteeseen kuuluu kuitenkin valtion vastuu huolehtia siitä, että maakunnilla on käytännön edellytykset suoriutua tehtävistään (ks. PeVL 10/2015 vp ja PeVL 37/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on lisäksi katsonut, että budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten palvelujen saataavuutta (PeVL 26/2017 vp, s. 22—22, ks. myös PeVL 20/2004 vp, PeVL 63/2014 vp, PeVL 19/2016 vp). Sosiaali- ja terveystaloudissa rahoitusperiaatteen merkitystä korostaa perustuslain 19 §:n 3 momentin ja 22 §:n mukainen turvaamisvelvollisuus. Perustuslakivaliokunta katsoo, että maakuntien rahoitusta tulee soveltuvin osin arvioida perustuslakivaliokunnan rahoitusperiaatetta koskevan käytännön valossa. (PeVL 15/2018 vp, s. 20)

Perustuslakivaliokunta on kuntien itsehallintoa koskevassa vakiintuneessa käytännössä korostanut, että tehtävistä säädettyä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (ks. PeVL 16/2014 vp, s. 2 ja siinä mainitut lausunnot). Valiokunta on myös katsonut, että kunnille osoitettavat rahoitustehtävät eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaisi kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan (ks. esim. PeVL 41/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 50/2005 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on valtionosuusjärjestelmää koskevassa käytännössään lisäksi katsonut, ettei perustuslain turvaaman rahoitusperiaatteen kannalta ole riittävää arvioida sen toteutumista koko kuntasektorin tasolla, koska asukkaiden itsehallinto on suojattu kussakin kunnassa. Vaikutuksia on siten tarkasteltava myös yksittäisten kuntien osalta (PeVL 40/2014 vp, s. 3, PeVL 16/2014 vp, s. 3, ja PeVL 41/2002 vp, s. 3/II). (PeVL 15/2018 vp, s. 20-21)

Perustuslakivaliokunta on sinänsä hyväksynyt kuntien osalta huomattavan valtionosuusprosentin alennuksen, minkä se on todennut olleen kuntatalouden ja yksittäisten kuntien kannalta merkittävä (PeVL 40/2014 vp, s. 3). Valiokunta kuitenkin totesi, että kuntien ja valtion välisen rahoitussuhteiden muutokset voivat vähitellen murentaa perustuslain 121 §:ssä turvatun kunnallisen itsehallinnon taloudellista perustaa. Valiokunta katsoi, että sen arvioima muutos voi kuntakohtaisesti heikentää kykyä vastata palveluvelvoitteista sekä kaventaa itsenäistä taloudellista päätösvaltaa ja kunnan yleistä toimialaa. Lainsäätäjällä on kuitenkin katsottu olevan varsin laaja harkintamarginaali säädettyä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään (PeVL 40/2014 vp, s. 3/II ja PeVL 16/2014 vp, s. 4/I), mutta toisaalta valiokunta on huomauttanut, ettei valtionosuusuudistuksen täytäntöönpanolla saa vaarantaa alueellista yhdenvertaisuutta (ks. PeVL 16/2014 vp, s. 3—4 ja PeVL 12/2011 vp, s. 3).

Maakunnilla ei ole verotusoikeutta, ja perustuslakivaliokunta on arvioinut maakuntien itsehallinnon suojan olevan kunnallisen itsehallinnon suojaa rajoitetumpaa (ks. PeVL 26/2017 vp, s. 18—30). Siten rahoitusperiaatteen merkitys maakuntia koskevan sääntelyn valtiosääntöisessä arvioinnissa poikkeaa arvioinnista kuntien osalta. Perustuslakivaliokunta on tähdentänyt, että ratkaisevassa asemassa maakuntien sosiaali- ja terveystaloudien järjestämistehtävän asianmukaisen hoitamisen turvaamisessa on nimenomaan valtion rahoituksen riittävyys ja sen oikea kohdentaminen. (PeVL 15/2018 vp, s. 20)

Esitykseen sisältyvässä Kasvupalveluvirastoa koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että virasto hoitaisi vuoden siirtymäajan alueiden kehittämisestä ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain 38 – 39, 42 – 47 §:ssä tarkoitetut maksamista, maksamisen keskeyttämistä, takaisinperintää, tuen palauttamista ja maksamisen lopettamista koskevat tehtävät, jos tuen on myöntänyt maakunta tai kuntayhtymä ja jos se koskee alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tukea analyysi-, asiantuntija- ja koulutuspalveluihin, 18 §:ssä tarkoitettua palkkatukea, 31 §:ssä tarkoitettua työ-

olosuhteiden järjestelytukea tai 32 §:ssä tarkoitettua starttirahaa. Kyse on siis säännöksestä, jolla maakunnille kuuluvista tehtävistä huolehtisi vuoden ajan maakunnan sijaan valtion virasto. Säännöstä on arvioitava alueellisen itsehallinnon kannalta.

Ehdotetulla vuoden siirtymäajalla pyritään turvaamaan tukien häiriötön maksatus maakuntien aloittaessa toimintansa. Siirtymäaika mahdollistaisi maakunnille maksatusten järjestämisen keskitetysti tai valmistautumisen maksatusten hoitamiseen omine resursseineen. Maksatukset on nykyisin keskitetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukseen eivätkä maksatuksiin nykyisin käytetyt resurssit riitä maksatustehtävien hoitamiseen kussakin maakunnassa erikseen. Maksatustehtävien hoitamiseen valmistautuminen siis vie maakunnilta aikaa, päättivät maakunnat järjestää maksatukset keskitetysti tai erikseen. Siirtymäajalla varmistetaan riittävä aika tähän valmistautumiseen. Siirtymäaika on mitoitettu mahdollisimman lyhyeksi. Maksatuksissa Kasvupalveluvirasto ei tekisi päätöksiä rahan sitomisesta vaan tutkisi, täyttyvätkö maakunnan tiettyyn tarkoitukseen sitoman rahan maksamisen edellytykset maksamishetkellä. Ehdotetun siirtymäajan katsotaan olevan välttämätön eikä sen katsota rajoittavan maakunnan toimivaltaa enempää kuin on välttämätöntä tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa lakiehdotuksessa puolestaan ehdotetaan säädettäväksi maakunnille velvollisuus käyttää rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää, tallettaa perustietoja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään ja toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuosittain tietoja palvelujen vaikuttavuudesta ja laadusta. Näitäkin ehdotuksia on arvioitava alueellisen itsehallinnon kannalta.

Maakuntien velvollisuudesta käyttää asiakastietojärjestelmää säädettäisiin ehdotettavassa laissa kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä. Asiakastietojärjestelmien rahoittajana olisi valtio, joten järjestelmän käytöstä ei aiheutuisi maakunnille kustannuksia eikä siten rajoittaisi maakuntien mahdollisuuksia huolehtia tehtävistään. Käyttövelvoitteen johdosta maakunnilla olisi käytössään samat järjestelmät, joten niillä olisi tarvittaessa käytössään ajantasaiset tiedot asiakkaista riippumatta siitä, missä asiakkuus on alkanut. Asiakastyön näkökulmasta saumaton palveluketju olisi mahdollinen, kun kaikilla toimijoilla olisi pääsy ajantasaiseen tietoon samanaikaisesti. Lisäksi keskitettyjen asiakastietojärjestelmien tietoturvaan ja käytön valvontaan on mahdollista panostaa sekä taloudellisia että osaamisresursseja tehokkaammin kuin tilanteessa, jossa maakunnilla olisi erilliset asiakastietojärjestelmänsä. Hallitus katsoo, että käyttövelvoite ei ole ongelmallinen maakuntien itsehallinnon kannalta.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa lakiehdotuksessa ehdotettu velvollisuus toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle tietoja palvelujen vaikuttavuudesta ja laadusta ei aiheuttaisi maakunnalle vähäistä suurempia kustannuksia. Maakunnalla olisi jo maakuntalain 140 §:n nojalla velvollisuus seurata sille säädettyjen tehtävien laatua, vaikuttavuutta ja kustannuksia sekä tuottaa toimialoitteita tieoja sille säädettyjä tehtäviä koskevasta toiminnasta, taloudesta ja palvelutuotannon laadusta. Kasvupalvelujen asiakastietolaissa ehdotettu tietojen toimittamisvelvollisuus ei siten olisi hallinnollisesti raskas toimenpide, kun tiedot olisi maakunnassa oltava olemassa jo muun lainsäädännön nojalla. Toimitettavien tietojen tarkemmassa määrittelyssä otetaan huomioon maakunnille säädetyt seurantavelvoitteet, ja toimitettavat tiedot määritellään siten, että velvollisuudesta maakunnille aiheutuva hallinnollinen taakka jäisi mahdollisimman pieneksi. Hallitus katsoo, etteivät tietojen toimittamisvelvollisuudet ole ongelmallisia maakuntien itsehallinnon kannalta.

Kielelliset oikeudet

Perustuslain 17 § 1 momentin mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan.

Kielilain 423/2003 10 §:n 1 momentin mukaan Valtion viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Viranomaisen on lisäksi järjestettävä asiassa kuultavalle mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus on osa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta ja sen valtakunnallisesti toimivaa erillisyyksikköä. Asiakaspalvelukeskus jatkaisi tehtäviensä hoitamista samalla toimialueella osana toista valtakunnallisesti toimivaa valtion virastoa, Kasvupalveluvirastoa. Myös asiakaspalvelukeskuksen ruotsinkielinen palveluryhmä siirtyisi osana asiakaspalvelukeskusta Kasvupalveluvirastoon. Kielellisiä oikeuksia koskevat virastot velvoittavat säännökset, palvelut, niiden toimialueet ja niitä hoitava henkilöstö pysyvät tältä osin muuttumattomina. Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei vaaranna kielellisiä oikeuksia.

Julkisuusperiaate

Perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetty julkisuusperiaate korostaa julkisuutta viranomais-toiminnan lähtökohtana. Perustuslain kyseisen momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Säännöksen taustalla on ajatus, jonka mukaan riittävän julkisuuden takaaminen on edellytys yksilöiden mahdollisuudelle vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.

Säännöksen perusteluissa pidettiin ilmeisenä, että julkisuudesta joudutaan poikkeamaan erilaisten tärkeiden intressien vuoksi. Perusteluissa luetellaan esimerkkeinä tärkeistä intresseistä muun muassa yksityisyyden suoja ja liikesalaisuudet. (HE 309/1993 vp, s. 58/I)

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan hallituksen esitystä julkisuuslaiksi todennut, että julkisuutta voidaan rajoittaa välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen. Erityisesti salassapitovelvoitteen on näin ollen täytettävä kolme edellytystä: (1) salassapito perustuu välttämättömiin syihin ja (2) sen perusteet määritellään laintasoisella säännöksellä, jolla (3) julkisuutta rajoitetaan erikseen. Valiokunta totesi lisäksi, että asiakirjojen julkisuutta voidaan rajoittaa perustuslain mukaan ainoastaan lailla ja vain milloin siihen on välttämättömiä syitä. Kysymys ei siten ole siitä, että perustuslaissa esimerkiksi jätettäisiin kyseisen oikeuden sisältö lailla määriteltäväksi vaan lainsäätäjän toimivaltaan kuuluu pelkästään sellaisten julkisuuden rajoitusten asettaminen, joita voidaan pitää perustuslaissa tarkoitetulla tavalla välttämättöminä. (PeVL 43/1998 vp, s. 2/II-3/I)

Perustuslakivaliokunta piti julkisuuslakiesitykseen sisältyneiden salassapitosäännösten suojaamia etuja, muun muassa taloudellisia intressejä ja yksityisyyttä, sellaisina välttämättöminä syinä, joiden perusteella julkisuutta voidaan rajoittaa (PeVL 43/1998 vp, s. 3/II-4/II).

Esitykseen ei sisälly säännöksiä salassapidosta. Salassa pidon osalta esityksessä viitataan julkisuuslakiin ja valtion erityisrahoitusyhtiöstä annettuun lakiin.

Yksityiselämän suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Saman lainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Tähän esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä säädettäisiin henkilötiedoiksi katsottavien tietojen käsittelystä kasvupalveluita järjestettäessä ja tuotettaessa. Yksityisyyden suojan kannalta keskeisiä ovat kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiehdotuksen 4 ja 7 – 14 §. Kyseisissä lainkohdissa säädettäisiin julkisuuslaissa salassa pidettäviksi säädettyjen henkilötietojen käsittelystä. Ehdotetussa laissa säädettäisiin käsiteltävistä henkilötiedoista, henkilötietojen käyttötarkoituksista ja säilytysajoista sekä rekisterinpitäjistä. Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös tietosuojaa turvaavasta käyttöoikeuksien hallinnasta ja yleislakien soveltamisesta. Esitystä on siten arvioitava perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta.

Yksityiselämän käsite voidaan ymmärtää henkilön yksityistä piiriä koskevaksi yleiskäsitteeksi. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Henkilötietojen suojan osalta säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelystä, rekisteröinnistä ja käyttämisestä. (HE 309/1993 vp, s. 52/II-53/II)

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa henkilötietojen suoja koskevan säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvattuun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee näin ollen turvata oikeus henkilötietojen suojaan tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelystä. Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla on käytännön mukaan tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 42/2016 vp, s. 2, PeVL 38/2016 vp, s. 2, PeVL 29/2016 vp, s. 4, PeVL 13/2016 vp, s. 3-4 ja PeVL 18/2012 vp, s. 2/I-II.)

Siltä osin kuin kysymys on edes osittain niin sanotuista arkaluonteisista tiedoista, valiokunta on edellyttänyt, että sallitut tietosisällöt ilmenevät säännöksestä mahdollisimman tyhjentävästi (mm. PeVL 71/2014 vp s. 2/II, PeVL 18/2012 vp, s. 3 ja PeVL 51/2002 vp, s. 2) ja että säännöksessä määritellään ainakin arkaluonteisten tietojen osalta mahdolliset luovutuksensaajat (PeVL 38/2016 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä esimerkiksi arkaluonteisina tietoina pidettävien biometristen tunnisteen rekisteröinti merkitsee erityistä tarvetta huolehtia järjestelmään talletettavien henkilötietojen suojaamisesta väärinkäytön vaaroilta ja kaikenlaiselta tietojen laittomalta saannilta ja käytöltä (PeVL 13/2017 vp, s. 5 ja PeVL 29/2016 vp, s. 5). Valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 13/2017 vp, s. 5 ja PeVL 3/2017 vp, s. 5). Lisäksi valiokunta on painottanut erityisesti arkaluonteisten tietojen säilytysajan rajaamista siihen, mikä on välttämätöntä sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka vuoksi tiedot on järjestelmään tallennettu (ks. esim. PeVL 13/2017 vp, s. 6).

Perustuslakivaliokunta totesi pelastuslakia ja hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamista koskevasta lakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa (PeVL 38/2016 vp), että näiden seikkojen lisäksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoi-

tuksia on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Valiokunta on tämän vuoksi aikaisemmin arvioinut esimerkiksi arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp ja sittemmin PeVL 42/2016 vp, s. 2-3 ja PeVL 49/2017 vp, s. 3). Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että tällainen arvio on mahdollinen vain, jos hallituksen esityksessä eritellään riittävällä seikkaperäisyydellä ne syyt, joiden johdosta henkilötietojen käsittely katsotaan lakiehdotuksessa välttämättömäksi. (PeVL 38/2016 vp, s. 2-3)

Viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 42/2016 vp, s. 2, PeVL 38/2016 vp, s. 2 ja PeVL 71/2014 vp, s. 3/I). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väliä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunta on korostanut erikseen, että lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapito-intressin yhteensovittamiseksi. (Mm. PeVL 31/2007 vp, s. 2-3, PeVL 17/2016 vp, s. 6, PeVL 12/2014 vp, s. 2/II—3/I ja PeVL 62/2010 vp, s. 3/II—4/I ja niissä viitatu lausunnot)

Perustuslakivaliokunta on uudemmassa käytännössään katsonut, ettei estettä ole sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (ks. myös PeVL 2/2018 vp, s. 4—8, PeVL 31/2017 vp, s. 3—4, PeVL 5/2017 vp, s. 9 ja PeVL 38/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoi-

keuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (mm. PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2 ja PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla. (PeVL 14/2018 vp, s. 4-5)

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman lakitasoisen sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti. Sääntelyn tarpeen osalta on syytä kiinnittää huomiota myös asetuksessa omaksuttuun riskiperusteiseen lähestymistapaan. Valiokunta painottaa, että myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn kohdalla on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön. (PeVL 14/2018 vp, s. 6)

Tietosuoja-asetus mahdollistaa myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelystä säättämisen kansallisessa laissa edellyttäen, että asetuksessa säädetyt erityiset edellytykset täyttyvät. (PeVL 15/2018 vp, s. 38)

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja ei voida suoraan rinnastaa yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa määriteltyihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Esimerkiksi henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia kuvaavia tietoja ei yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa määritellä erityisiksi henkilötietoryhmiksi. Poissuljettua ei kuitenkaan ole, etteikö näihin tietoihin voisi sisältyä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, kuten esimerkiksi tietoja sosiaalihuollon asiakkaan terveydentilasta. Sosiaalihuollon palveluita koskevat tiedot eivät sisälly myöskään henkilötietolailla implementoidun henkilötietodirektiivin 8 artiklan 1 kohdassa lueteltuihin tietoihin. Kyseisten tietojen rekisteröinnin on kuitenkin kansallisesti katsottu sisältävän tavanomaista suuremman riskin kansalaisten yksityisyydelle ja oikeusturvalla, minkä vuoksi tietoja on perusteltua pitää arkaluonteisina (ks. myös HE 96/1998 vp, s. 4/I). (PeVL 15/2018 vp, s. 38)

Perustuslain säädöshierarkkisen aseman vuoksi on selvää, että valiokunnan käytännössä arkaluonteisiksi esimerkiksi käsittelyn aiheuttamien riskien ja uhkien perusteella arvioidut tiedot eivät altaan tyhjentävästi samaistu henkilötietolain sääntelyyn. Perustuslakivaliokunta on johdonmukaisesti katsonut, että esimerkiksi biometriset tunnistetiedot rinnastuvat arkaluonteisiin tietoihin (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 4). Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvyys vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp, s. 9), pitää valiokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi. Myös tietosuoja-asetuksen johdantokappaleessa 51 painotetaan erityisten henkilötietoryhmien erityistä arkaluonteisuutta. (PeVL 15/2018 vp, s. 38)

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen riskiperustaisesta lähestymistavasta seuraa, että kansallista yksityiskohtaista ja täsmällistä lainsäädäntöä voidaan säätää myös silloin, kun tietojen käsittely muodostaa erityisen riskin muulla kuin asetuksen 9 tai 10 artiklassa säädetyllä perusteella. Kansallisen sääntelyn tulee tällöinkin olla yhteensopivaa asetuksen 6 artiklan kanssa. Valiokunnan käsityksen mukaan valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi arvioitavien henkilötietojen käsittelystä voidaan myös tietosuoja-asetuksen puitteissa säätää yksityiskohtaisesti. (PeVL 15/2018 vp. s. 38)

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomainen. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Artiklan e alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4). Vaikka valiokunnan käsityksen mukaan sanotut artiklan alakohdat eivät yleensä edellytä tai edes mahdollista sitä, että kaikkia yksittäisiä tiedonkäsitteilytilanteita varten olisi olemassa erityislaki, muodostaa henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia kuvaavien ja niihin rinnastuvien tietojen käsittely sellaisia riskejä ja uhkia yksityisen perusoikeuksille, että mainittujen tietojen käsittelystä on tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa säädettävä samanlaisella täsmällisyydellä ja tarkkuudella kuin muidenkin arkaluonteisten tietojen käsittelystä. (PeVL 15/2018 vp. s. 38-39)

Työnhakijaa koskevat tiedot ovat perustuslain 10.1 §:ssä turvatus yksityiselämän suojan piiriin kuuluvia henkilötietoja. Tämä ilmenee myös siten, että ne ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 25 kohdan nojalla salassa pidettäviä (PeVL 43/1998 vp s. 3). Voidaan katsoa, että julkisuuslaissa salassa pidettäviksi säädetty työhallinnon henkilöasiakasta koskevat tiedot ovat valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisia henkilötietoja. Niiden käsittelyä koskevien säännösten olisi siten edelleen täytettävä perustuslakivaliokunnan yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamista edeltävässä käytännössä muodostuneet edellytykset.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi yksityiskohtaisesti tietoaaineistoihin sisältyvistä henkilötiedoista ja niiden käyttötarkoituksista sekä tietojen käsittelyn edellytyksenä olevasta käyttöoikeudesta. Käyttöoikeuden myöntämisen perusteena olevista tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin tehtäviä koskevassa lainsäädännössä. Koska rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän henkilöasiakastietoaaineiston ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineiston tietoihin sisältyy edellä esitetyllä tavalla valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi katsottavia henkilötietoa, on yksityiskohtainen sääntely mahdollista ja tarpeen.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiehdotuksen 10 §:ssä säädettäisiin henkilöasiakastietoaaineiston käyttötarkoituksista. Säännös koskisi myös henkilöasiakastietoaaineiston osatietoaaineistona olevaa työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoa. Sallituista käyttötarkoituksista säädettäisiin siis laissa. Käyttötarkoitukset perustuisivat laissa säädettyihin tehtäviin.

Ehdotetuissa 11 ja 12 §:ssä säädettäisiin henkilöasiakastietoaaineiston ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineiston tietosisällöistä, joten sallitut tietosisällöt ilmenisivät laista. Mainituissa 11 ja 12 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi vastaavista tietoaaineistoista kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 3 §:n 1 momentissa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n 2 momentissa säädettään nykyisin. Vastaavasti kuin nykyisin, tietoaaineistot olisivat välttämättömiä työnhakijoiden

lakisääteisten palveluiden järjestämiseksi ja tuottamiseksi sekä palveluiden yhteensovittamiseksi. Tietoaineistojen perustamiselle olisi siten hyväksyttävä syy ja niiden tietosisällöt olisi määriteltävä siten, että ainoastaan käyttötarkoitusten kannalta välttämättömiä tietoja voitaisiin käsitellä. Sääntelyssä olisi siis huomioitu myös oikeasuhtaisuus. Tietojen luovuttamisesta säädetäisiin tehtäviä koskevissa laeissa, kuten julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa. Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevaan lakiehdotukseen sisältyvät säännösehdotukset käyttöoikeuksien myöntämisestä ja muusta hallinnasta noudattaisivat tiedonsaantioikeuksista muussa laissa säädettyä ja käyttöoikeuden myöntäminen edellyttäisi aina olemassa olevaa tiedonsaantioikeutta. Se ei siten perustaisi tiedonsaantioikeuksia.

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä koskevan lakiehdotuksen 13 §:ssä säädetäisiin henkilöasiakastietoaineistoon ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon talletettujen tietojen säilytysajoista. Säilytysajoista säädetään nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n 2 momentissa pääosin ehdotusta vastaavasti. Nykyisestä työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmästä vastaavan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallinto-keskuksen mukaan viiden vuoden enimmäissäilytysaika on lyhyt muun muassa työttömyysturvan maksamiseen ja mahdolliseen takaisinperintään liittyvistä syistä. Nykyisten säilytysaikojen lyhentämistä ei siten valmistelussa ole pidetty perusteltuna. Toisaalta säilytysaikasääntelyyn nykyisinkin sisältyvän poikkeussäännöksen, jonka mukaan tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on edelleen tarpeen laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta, on katsottu vastaavan näihin pidempiin säilytystarpeisiin eikä laissa säädettyä lähtökohtaista säilytysaikaa ole myöskään pidetty perusteltuna pidentää. Ehdotetussa laissa säädetäisiin siis säilytysajoista ja säilytysajat olisi rajattu siihen, mikä on välttämätöntä.

Hallituksen näkemyksen mukaan ehdotettu henkilötietojen suojaan liittyvä sääntely ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain kannalta.

Hallitus katsoo, että esitykseen ei sisälly sellaisia ehdotuksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Asian periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Kasvupalveluvirastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Valtakunnallisia kasvupalveluja koskevaa neuvontaa ja valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa käytettävien palvelujen tuottamista, kehittämistä ja ylläpitämistä varten on Kasvupalveluvirasto. Virasto tarjoaa palveluitaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan valtion toimijoille, maakunnille, kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa tarkoitettulle kuntayhtymälle (*kuntayhtymä*), näiden palveluntuottajille ja muille yhteistyökumppaneille sekä näiden loppuasiakkaille.

Kasvupalveluvirasto voi hoitaa myös kasvupalveluihin liittyviä muita valtion tehtäviä ja tarjota asiakaslähtöisesti järjestettyjä kasvupalveluihin liittyviä palveluja.

2 §

Tehtävät

Viraston tehtävänä on kehittää, tuottaa ja hankkia alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain (/) 31 §:n 1 momentissa tarkoitettut työ- ja elinkeinoministeriön järjestämät valtion ja maakuntien sekä kuntayhtymän yhdessä käyttämät tietojärjestelmät ja alustat sekä kasvupalveluihin liittyvät digitaaliset ja sähköiset palvelut ja näiden palvelujen käytön tukipalvelut.

Lisäksi virasto hoitaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain (/) 42—49 §:ssä tarkoitettut valtion kunnalle ja maakunnalle maksettavia korvauksia koskevat tehtävät ja hoitaa muut sille erikseen säädetyt valtion tehtävät.

Viraston 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Virasto voi lisäksi hoitaa myös erikseen säädettyjä valtakunnallisiin kasvupalveluihin liittyviä palveluja sekä valtion ja maakuntien yhdessä käyttämien kasvupalvelujen järjestämistä ja tuottamista tukevia tehtäviä.

3 §

Ohjaus ja toiminta

Virasto kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan.

Virasto toteuttaa työ- ja elinkeinoministeriön asettamia tavoitteita ja ottaa huomioon maakuntien strategiset tavoitteet.

Virasto toimii monipaikkaisesti valtion, maakuntien ja kuntayhtymän toimitiloissa.

4 §

Viraston johto

Virastoa johtaa ylijohtaja. Ylijohtaja toimii johtokunnan esittelijänä ja ratkaisee viraston asiat, jollei niitä ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistaviksi. Ylijohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus johtokunnan kokouksissa.

Ylijohtajan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Ylijohtajan nimittäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö nimittää viraston ylijohtajan johtokuntaa kuultuaan. Ylijohtaja nimittää viraston henkilöstön.

6 §

Johtokunta

Virastolla on johtokunta. Johtokunta:

- 1) johtaa ja valvoo viraston toimintaa;
- 2) päättää viraston yleisistä neuvottelutavoitteista työ- ja elinkeinoministeriön kanssa käytäviä tulosneuvotteluja varten;
- 3) päättää viraston tulossopimuksen huomioon ottaen viraston toimintaa koskevista linjauksista;
- 4) vahvistaa viraston työjärjestyksen;
- 5) käsittelee ja hyväksyy viraston tilinpäätöksen;
- 6) käsittelee viraston toiminta- ja taloussuunnitelmaa sekä muita viraston toiminnan kannalta merkittäviä asioita.

Valtioneuvosto nimittää johtokunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Valtioneuvosto nimittää johtokunnalle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Johtokuntaan kuuluu vähintään seitsemän ja enintään kymmenen viraston tehtäviä tuntevaa henkilöä. Johtokunnan jäsenistä yksi edustaa työ- ja elinkeinoministeriötä, yksi muita työ- ja elinkeinoministeriön toimialan valtion toimijoita. Maakuntia edustaa vähintään neljä ja enintään seitsemän sekä kuntayhtymää yksi viraston tehtäviä tunteva henkilö. Viraston henkilöstö valitsee johtokuntaan keskuudestaan edustajan, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus johtokunnan kokouksissa.

Johtokunnan nimittämisestä, tehtävistä, tehtävien järjestämisestä, kokoonpanosta ja toimikaudesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Ennen valtioneuvoston asetuksen antamista on kuultava maakuntia ja kuntayhtymää.

Työ- ja elinkeinoministeriö vahvistaa johtokunnan jäsenten palkkiot.

7 §

Asiakasneuvottelukunta

Valtion, maakuntien ja kuntayhtymän tarpeiden huomioon ottamisen varmistamiseksi viraston tehtävien hoitamisessa on asiakasneuvottelukunta.

Virasto nimittää asiakasneuvottelukunnan sekä neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Asiakasneuvottelukunnassa on lisäksi enintään 13 muuta jäsentä. Asiakasneuvottelukunnassa on valtion toimijoiden, maakuntien, kuntayhtymän, palveluntuottajien ja loppuasiakkaiden edustajia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin asiakasneuvottelukunnan toimikaudesta, tehtävistä, tehtävien järjestämisestä ja kokoonpanosta.

8 §

Viraston työjärjestys

Viraston hallinnon ja toimintojen järjestämisestä, asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta, henkilöstön tehtävistä, toimipaikoista ja viraston postiosoitteesta määrätään viraston työjärjestyksessä.

9 §

Päätösten allekirjoittaminen

Viraston päätökset voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

10 §

Tiedonsaantioikeus

Virastolla on oikeus saada työ- ja elinkeinoministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtion erityisrahoitusyhtiöltä, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandilta, Business Finland Osakeyhtiöltä sekä maakunnilta ja maakuntakonsernin tytäryhteisöiltä, kuntayhtymältä ja sen tytäryhteisöiltä ja palveluntuottajilta salassapitosäännösten estämättä tiedot ja asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä virastolle säädettyjen tehtävien hoitamista varten

Viraston johtokunnan jäsenellä on oikeus saada virastolta tietoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisina mutta jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 ja 7 §:n mukaan eivät ole vielä julkisia, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada virastolta salassapitosäännösten estämättä tiedot, jotka ovat välttämättömiä viraston ohjausta, rahoitusta ja valvontaa sekä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 11 §:ssä tarkoitettuja alueiden kehittämisen keskusteluja ja maakuntalain (/) 3 luvussa tarkoitettua neuvottelua varten.

Tiedonsaannista 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 42 – 49 §:n mukaisissa tehtävissä säädetään mainitussa laissa.

11 §

Suoritteiden maksullisuus

Kasvupalveluviraston suoritteiden maksullisuudesta ja valtion viranomaisten suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Kasvupalveluviraston suoritteiden maksullisuudesta säädetään työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13 §

Siirtymäsäännökset

Maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetusta laista (/) huolimatta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus jatkaa 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien osalta toimintaansa ja muuttuu tämän lain voimaan tullessa Kasvupalveluvirastoksi.

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksessa digitaalisten ja sähköisten palvelujen käytön tuen tehtäviä ja valtakunnallisia kasvupalveluja koskevaa neuvontaa hoitava henkilöstö ja tehtäviin liittyvä omaisuus, sopimukset ja sitoumukset siirtyvät 1 päivästä tammikuuta 2021 Kasvupalveluvirastoon.

Virasto laatii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen viimeisen tilinpäätöksen ja hoitaa loppuun muut niiden lakkauttamiseen liittyvät valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) edellytetyt toimet.

Virasto hoitaa 31 päivään joulukuuta 2021:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) nojalla myönnettyjen tukien ja korvausten maksamiseen ja takaisinperintään sekä valtion virastoille ja laitoksille osoitettujen määrärahojen käyttöön liittyvät tehtävät;

2) alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain (/) 38—39 ja 41—47 §:ssä tarkoitetut tuen maksamista, maksamisen keskeyttämistä, takaisinperintää, palauttamista ja maksamisen lopettamista koskevat tehtävät, jos tuen on myöntänyt maakunta tai kuntayhtymä ja se koskee mainitun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tukea analyysi-, asiantuntija- tai koulutuspalveluihin, 18 §:ssä tarkoitettua palkkatukea, 31 §:ssä tarkoitettua työolosuhteiden järjestelytukea tai 32 §:ssä tarkoitettua starttirahaa.

Viraston 4 momentissa tarkoitetut tehtävät, niitä hoitava henkilöstö, tehtäviä koskevat sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät maakunnille ja kuntayhtymään 1 päivänä tammikuuta 2022 muilta osin kuin siirtymisen ajankohtaa koskien siten kuin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annettujen lakien voimaanpanosta annetussa laissa säädetään.

2.

Laki

kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan asiakastietojen käsittelyyn alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettujen valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen sekä muiden julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa ja näiden palvelujen arvioinnissa, seurannassa, kehittämisessä ja ohjauksessa.

Mitä tässä laissa säädetään maakunnasta, koskee myös kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa (/) tarkoitettua kuntayhtymää.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tässä laissa tarkoitettuihin asiakastietojärjestelmiin talletettujen tietojen julkisuuteen, salassa pitämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (523/1999).

Valtion erityisrahoitusyhtiön palveluihin liittyvästä salassapitovelvollisuudesta sekä yhtiön tiedonantovelvollisuudesta säädetään valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 5 ja 6 §:ssä.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, ja tietosuojalaissa (/).

Viranomaisten tiedonhallinnasta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (/).

3 §

Kasvupalvelujen asiakastietojärjestelmät

Kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelyä varten on rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä ja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä, jotka ovat alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kasvupalveluja tukevia valtion ja maakuntien yhdessä käyttämiä tietojärjestelmiä.

2 luku

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä

4 §

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietoaaineistot ja käsittelyn rajoittaminen

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmä sisältää henkilöasiakas-, työnantaja- ja palveluntuottajatietoaaineistot sekä henkilöasiakastietoaaineiston osana olevan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineiston.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin tietoaaineistoihin saa tallettaa ja niissä muuten käsitellä niiden käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja tämän luvun mukaisesti. Tietoaaineistoihin saa tallettaa myös sellaisia muita kunkin tietoaaineiston käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja. Tietoaaineistoihin voi kuulua myös asiakastietojärjestelmästä erillään pidettäviä asiakirjoja.

Rekisteröidyllä ei ole tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädettyä oikeutta henkilöasiakastietoaaineistoon talletettujen tietojen käsittelyn rajoittamiseen.

5 §

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjät

Kasvupalveluvirasto sekä maakunnat ovat 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietoaaineistojen tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä. Muut asiakastietojärjestelmää käyttävät tahot ovat tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja käsittelijöitä.

Kasvupalveluvirasto vastaa rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa tarkoitettua sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta ja 32 artiklassa tarkoitettua käsittelyn turvallisuudesta sekä 35 artiklassa tarkoitettua tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista ja 36 artiklassa tarkoitettua ennakkokuulemisesta. Kasvupalveluvirasto vastaa myös mainitun asetuksen 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja muista sellaisista mainitussa asetuksessa säädettyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat käytettävän tietojärjestelmän tietoturvasuutta. Kasvupalveluvirasto päättää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitettua luvan antamisesta asiakastietojärjestelmiin sisältyvien, salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen.

Maakunnat vastaavat muista tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Kukin maakunta vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä asiakkaikseen rekisteröityneiden osalta.

6 §

Velvollisuus käyttää rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää

Maakunnan ja sellaisen palveluntuottajan, jolle maakunta on julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain (/) 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla antanut tehtäväksi mainitun lain 4 ja 10-13 §:ssä tarkoitettua asiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet, on käytettävä rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmää asiakkaan palveluprosessin hallintaan ja talletettava palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa syntyvät tiedot asiakastietojärjestelmään. Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettanut taho vastaa tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Poiketen siitä, mitä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 17 §:n 1 momentissa säädetään, edellä mainituista velvollisuuksista ei ole mahdollista poiketa.

7 §

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeudet

Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käyttö edellyttää henkilökohtaista käyttöoikeutta. Rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyvistä tehtävistä vastaa Kasvupalveluvirasto.

Käyttöoikeus on rajattava sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan ja kestoaltaan siihen, mikä on henkilön tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä.

Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa käsitellä vain sellaisia asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä hänen tehtäviensä hoitamiseksi, ja vain siten kuin hänen tehtäviensä hoitamiseksi on välttämätöntä.

8 §

Käyttöoikeuden myöntäminen rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään

Kasvupalveluvirasto myöntää käyttöoikeuden rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään maakunnan, Kasvupalveluviraston, Kansaneläkelaitoksen tai työ- ja elinkeinoministeriön hakemuksesta. Hakemuksessa on annettava käyttöoikeuden myöntämisen ja voimaansaolon määrittelemiseksi tarpeelliset tiedot.

Käyttöoikeus rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmään voidaan myöntää:

1) sellaiselle maakunnan, Kasvupalveluviraston tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehelle, joka hoitaa:

a) julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettuihin palveluihin tai asiakasprosessiin liittyviä tehtäviä;

b) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuihin kasvupalvelujen asiakasprosessiin liittyviin toimiin tai palveluihin liittyviä tehtäviä;

c) alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatukeen tai starttirahaan liittyviä tehtäviä;

d) a tai b kohdassa tarkoitettuihin palveluihin ja asiakasprosesseihin, c kohdassa tarkoitettuihin tukiin tai työttömyysturvajärjestelmään liittyviä tilastointi-, seuranta-, kehittämis-, tai ohjaustehtäviä;

e) 5 §:ssä tarkoitettuja rekisterinpitäjän tehtäviä, 7 §:n 1 momentissa ja 9 §:ssä tarkoitettuja käyttöoikeuksien hallintaan ja lokitietojen keräämiseen liittyviä tehtäviä;

f) Kasvupalveluvirastosta annetun lain (/) 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä;

2) sellaisen palveluntuottajan, jolle maakunta on julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla antanut tehtäväksi lain 4 ja 10-13 §:ssä tarkoitetut asiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet, palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa palveluprosessiin liittyviä toimia;

3) sellaiselle henkilölle, joka on työ- ja elinkeinoministeriön, Kasvupalveluviraston tai maakunnan toimeksiannosta erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä tekevän tahon tai Kasvupalveluviraston toimeksiannosta asiakastietojärjestelmän kehittämis- tai ylläpitotehtäviä tekevän tahon palveluksessa ja joka hoitaa kyseistä tehtävää.

Käyttöoikeus työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaaineistoon voidaan myöntää myös sellaiselle henkilölle, joka hoitaa julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun liittyviä tehtäviä ja joka on:

1) Kansaneläkelaitoksen palveluksessa ja hoitaa kuntoutuspalveluihin tai kuntoutusetuuksiin liittyviä tehtäviä;

2) maakunnan tai asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (/) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetun palveluntuottajan palveluksessa ja hoitaa sosiaali- tai terveyspalveluihin liittyviä tehtäviä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin käyttöoikeuden hakemisessa noudatettavasta menettelystä ja käyttöoikeutta koskevassa hakemuksessa annettavista tiedoista.

9 §

Käyttöoikeuden muuttaminen ja poistaminen

Kasvupalveluviraston on poistettava käyttöoikeus, jos:

- 1) käyttöoikeuden myöntämiselle 8 §:ssä säädetty edellytykset eivät enää täyty;
- 2) käyttöoikeutta on käytetty 7 §:n 3 momentin, yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuoja-lain vastaisesti;
- 3) käyttöoikeuden poistaminen on välttämätöntä muusta henkilötietojen suojaan tai asiakas-tietojärjestelmän tietoturvaan liittyvästä painavasta syystä.

Kasvupalveluviraston on muutettava käyttöoikeutta, jos haettu tai myönnetty käyttöoikeus ei vastaa sisällöltään, laajuudeltaan, valtuuksiltaan tai kestoaltaan sitä tarkoitusta, johon sitä on haettu tai johon se on myönnetty.

Maakunnan, työ- ja elinkeinoministeriön ja Kansaneläkelaitoksen on viipymättä ilmoitettava Kasvupalveluvirastolle 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista käyttöoikeuden poistamisen tai muuttamisen perusteista.

10 §

Henkilöasiakastietoaineiston käyttötarkoitus

Henkilöasiakastietoaineistoa käytetään:

- 1) julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen palvelujen ja asiakasprosessiin liittyvien toimien järjestämiseen ja tuottamiseen;
- 2) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettujen, kasvupalvelujen asiakasprosessiin liittyvien toimien ja palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen;
- 3) alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettujen palkkatuen ja starttirahan myöntämiseen;
- 4) työttömyysturvalaissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseen;
- 5) 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin ja asiakasprosesseihin, 3 kohdassa tarkoitettuihin tukiin sekä työttömyysturvajärjestelmään liittyvään seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen.

Henkilöasiakastietoaineistoa voidaan lisäksi käyttää tiedon välittämiseen tarjolla olevista työllistymiseen ja rekrytointiin liittyvistä palveluista.

11 §

Henkilöasiakastietoaineiston tietosisältö

Henkilöasiakastietoaineistossa käsiteltävät tiedot voivat koskea julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua henkilöasiakasta.

Henkilöasiakastietoaineistoon voidaan tallettaa henkilöstä:

- 1) nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot;
- 2) julkisten rekrytointipalveluiden ja osaamisen kehittämispalveluiden asiakkuuteen ja asiointiin sekä asiointiin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot;
- 3) koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot;

- 4) palvelutarvetta, suunnitelmia ja työnhakua koskevat tiedot;
 - 5) tiedot työtarjouksista ja esittelyistä työnantajalle;
 - 6) tiedot julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämisspalveluista annetussa laissa tarkoitetuista palveluista, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisesta työvoimakoulutuksesta ja muista työllistymistä edistävistä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista;
 - 7) sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;
 - 8) työttömyysturvaan liittyvät selvitykset ja työvoimapoliittiset lausunnot;
 - 9) tiedot alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettua starttirahaa koskevista päätöksistä ja henkilön työllistämisestä mainitussa laissa tarkoitettulla palkkatuella;
 - 10) työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvät ratkaisut;
 - 11) tiedot palveluihin liittyvistä etuuksista.
- Jos tietoaineistoon talletettava henkilötieto on saatu muualta kuin rekisteröidyltä itseltään, tietoaineistoon on merkittävä, mistä tieto on saatu ja kuka tiedon on merkinnyt.

12 §

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineiston tietosisältö

Poiketen siitä, mitä 11 §:n 1 momentissa säädetään, työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistossa käsiteltävät tiedot voivat koskea sellaista julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämisspalveluista annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettua työtöntä, jolla on mainitun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla arvioitu olevan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve.

Poiketen siitä, mitä 11 §:n 2 momentissa säädetään, monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon saadaan tallettaa henkilöstä:

- 1) nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot;
- 2) monialaisen yhteispalvelun asiakkuuteen ja asiointiin sekä asioinnin mahdollisesti edellyttämiin erityisjärjestelyihin liittyvät tiedot;
- 3) ammatillista osaamista koskevat tiedot;
- 4) sellaiset sosiaalista tilannetta koskevat tiedot, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen;
- 5) sellaiset terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot, joilla on vaikutusta henkilön työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;
- 6) palvelutarvetta koskevat tiedot;
- 7) monialainen työllistymissuunnitelma ja sen toteutumista, seuranta ja tarkistamista koskevat tiedot;
- 8) sellaiset terveystieteellisiä sosiaalietuuksia koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseksi tai tarkistamiseksi.

13 §

Henkilöasiakastietoaineistoon ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tietoaineistoon talletettujen tietojen säilytysajat

Edellä 11 §:n 2 momentin 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettut tiedot on poistettava rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä. Kaikki 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilöä koskevat tiedot on poistettava, kun asiakkuuden päättymisestä on kulunut viisi vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa,

jos se on edelleen tarpeen laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

Edellä 12 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tiedot on poistettava rekrytoinnin ja työllistymisen asiakastietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua tietoa koskevan merkinnän tekemisestä. Kaikki 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilöä koskevat tiedot on poistettava, kun asiakkuuden päättymisestä on kulunut viisi vuotta. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on edelleen tarpeen laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian johdosta.

14 §

Tietojen tallettaminen työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun osallistuvan viranomaisen tietoaaineistoon

Maakunta ja Kansaneläkelaitos voivat tallettaa omiin tietoaaineistoihinsa tiedot asiakkaan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun aikana saamista julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista sekä palveluihin liittyvistä etuuksista ja käsitellä niitä siten kuin tässä laissa ja mainittuja palveluja ja etuuksia koskevissa muissa laeissa säädetään.

Maakunnan ja Kansaneläkelaitoksen tietoaaineistoihin saadaan tallettaa 12 §:ssä tarkoitettuja tietoja siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä viranomaisen järjestämisvastuulla olevan palvelun tarjoamiseksi työttömälle.

15 §

Työnantajatietoaaineiston käyttötarkoitus ja tietosisältö

Työnantajatietoaaineistoa käytetään:

1) julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen;

2) alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettujen palkkatuen ja työolosuhteiden järjestelytuen myöntämiseen;

3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin ja tukiin liittyvään seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen;

4) julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen tuottamiseen sekä niihin liittyvään palvelutarpeen arviointiin.

Työnantajatietoaaineistoon saadaan tallettaa 1 momentissa tarkoitettuja palveluita tai tukia hakevasta tai saavasta työnantajasta:

1) yksilöintitiedot;

2) asiakkuuteen ja asiointiin liittyvät tiedot;

3) toimintaa ja palvelutarvetta koskevat tiedot;

4) työpaikat ja niiden täyttymistä koskevat tiedot;

5) palkkatukea koskevat päätökset ja päätöksiin liittyvät seuranta- ja maksatustiedot;

6) työkokeilua koskevat sopimukset;

7) muut julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen suunnitteluun ja toimeenpanoon liittyvät tiedot.

16 §

Palveluntuottajatietoaaineiston käyttötarkoitus ja tietosisältö

Palveluntuottajatietoaaineistoa käytetään alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 3 ja 4 luvussa tarkoitettujen kasvupalvelujen sekä julkisista rekrytointipalveluista ja

osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämiseen, tuottamiseen, seurantaan, kehittämiseen ja ohjaukseen.

Palveluntuottajatietoaineistossa käsiteltävät tiedot voivat koskea:

1) alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua palveluntuottajaa;

2) julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetun lain 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua palveluntuottajaa;

3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun työvoimakoulutuksen järjestäjää.

Palveluntuottajatietoaineistoon saadaan tallettaa palveluntuottajasta:

1) yksilöintitiedot;

2) asiointiin liittyvät tiedot;

3) palveluntuottajan kanssa tehdyt hankintasopimukset sekä niihin liittyvät maksatustiedot;

4) palveluntuottajan käyttöön liittyvät erillisrahoituspäätökset;

5) hankittua palvelua koskevat tiedot;

6) palvelun haku-, valinta- ja seurantatiedot;

7) julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset palveluntuottajaa koskevat muut tiedot;

8) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta ja sen järjestäjää koskevat tiedot.

3 luku

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä

17 §

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttötarkoitus

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytetään alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa, innovaatio- ja investoimislaissa Business Finlandista ja Business Finlandin nimisestä osakeyhtiöstä annetussa laissa (1146/2017) ja valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa tarkoitettujen sekä muiden julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen järjestämiseen, tuottamiseen, seurantaan, kehittämiseen ja ohjaamiseen. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytetään myös julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettujen rekrytointipalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää käytetään myös turvallisuus selvityslainsäädännössä (726/2014) tarkoitetun yritysturvallisuus selvityksen laadinnassa.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä saa lisäksi tuottaa koulutuksen, tutkimuksen, tilastoinnin, suunnittelun, seurannan ja ohjauksen edellyttämiä tietoaineistoja.

18 §

Tietojen tallettaminen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään

Julkisesti rahoitettuja yrityksille tarkoitettuja tukia, rahoitusta sekä kehittämis- ja neuvontapalveluja tarjoavat valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiset, valtion erityisrahoitusyhtiö, Business Finland Oy ja alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:n 4 momentissa tarkoitetut välittävät toimielimet saavat tallettaa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään asiakastietoja yhteistä käyttöä varten. Lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä.

Julkisesti rahoitettuja yrityksille tarkoitettuja tukia, rahoitusta tai kehittämis- ja neuvontapalveluja tarjoavien maakunnan viranomaisten, Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin ja Business Finland Oy:n, valtion erityisrahoitusyhtiön ja alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettujen välittävien toimielinten on talletettava asiakastietojärjestelmään 20 §:n 2 momentin 1, 3 ja 5 kohdassa tarkoitettut tiedot. Tietoa siitä, onko yritys aiemmin ollut valtion erityisrahoitusyhtiön asiakkaana, ei kuitenkaan tarvitse tallettaa.

19 §

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjät

Kasvupalveluvirasto sekä 18 §:n 1 momentissa tarkoitettut yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään tietoja tallettavat tahot ovat yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettujen tietojen yhteisrekisterinpitäjiä.

Kasvupalveluvirasto vastaa asiakastietojärjestelmän yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallettamista, yhdistämistä, luovuttamista ja muuta käsittelyä varten. Kasvupalveluvirasto vastaa tietojärjestelmän käytettävyydestä sekä siihen sisältyvien tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Kasvupalveluvirasto vastaa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä suoritettavan henkilötietojen käsittelyn osalta tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa tarkoitettua sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta ja 32 artiklassa tarkoitettua käsittelyn turvallisuudesta sekä 35 artiklassa tarkoitettua tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista ja 36 artiklassa tarkoitettua ennakkokuulemisesta. Kasvupalveluvirasto vastaa myös mainitun asetuksen 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja muista sellaisista mainitussa asetuksessa säädetyistä rekisterinpitäjän velvollisuuksista, jotka koskevat tietojärjestelmän tietoturvallisuutta. Kasvupalveluvirastolla on oikeus poistaa asiakastietojärjestelmään talletettu tieto, jos se on tarpeen asiakastietojärjestelmän teknisen toimivuuden varmistamiseksi.

Edellä 18 §:n 1 momentissa tarkoitettut yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän tietoja tallettavat tahot vastaavat muista tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjän velvollisuuksista tallettamiensa tietojen osalta sekä päättävät asiakastietojärjestelmään tallettamiensa tietojen luovuttamisesta. Tietoja tallettanut taho vastaa myös tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

20 §

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän yritystä koskevat tiedot

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän tiedot voivat koskea yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) mukaisesti yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityä yritystä ja yhteisöä sekä sitä vastaavaa ulkomaista yritystä ja yhteisöä, joka hakee, saa tai jolle on myönnetty 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua tukea, rahoitusta tai palvelua taikka jonka palvelutarvetta arvioidaan.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään saadaan tallettaa 1 momentissa tarkoitettua yrityksestä:

- 1) tieto saadusta palvelusta;
- 2) tieto vireillä olevista lupa-asioista sekä myönnettyistä luvista;
- 3) tieto siitä, onko yritys tai onko se aiemmin ollut valtion erityisrahoitusyhtiön asiakkaana;
- 4) arvio yrityksen edellytyksistä kannattavaan toimintaan;
- 5) yrityksestä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä ulosottorekisteriin talletetut tiedot;
- 6) tiedot yrityksen liiketoiminnan kehittämistä koskevista suunnitelmista;

7) sellaiset yritystä koskevat muut kuin 1–6 kohdassa tarkoitetut tiedot, jotka ovat tarpeen päätettäessä tuen tai rahoituksen myöntämisestä ja maksamisesta yritykselle ja niiden käytön valvonnassa sekä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettujen palvelujen toteuttamiseksi.

Lisäksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään voidaan tallettaa julkisia yrityksiin liittyviä tietoja.

21 §

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän luonnollista henkilöä koskevat tiedot

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän tiedot voivat koskea luonnollista henkilöä:

- 1) joka toimii 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun yrityksen vastuuhenkilönä;
- 2) jonka 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu yritys on nimennyt yhteyshenkilökseen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rahoitusta, tukia tai kehittämis- ja neuvontapalveluja varten;
- 3) joka on hakenut tai saanut alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annettussa laissa tarkoitettua starttirahaa;
- 4) joka on hakenut tai saanut yritystoiminnan aloittamiseen liittyvää taloudellista tukea, neuvontaa tai muuta palvelua;
- 5) joka on hakenut yritystoiminnan aloittamiseen liittyvää rahoitusta.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään voidaan tallettaa 1 momentissa tarkoitettua henkilöstä nimi, yhteystiedot, äidinkieli, kansalaisuus, kotimaa ja kotikunta. Lisäksi 1 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua henkilöstä voidaan tallettaa myös henkilötunnus, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua henkilöstä luottotietorekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin, ulosottorekisteriin ja liiketoimintakieltorekisteriin talletetut tiedot sekä 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua henkilöstä tiedot hänen saamastaan palvelusta.

Luonnollista henkilöä koskevat tiedot on poistettava asiakastietojärjestelmästä viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun tietoja on viimeksi käsitelty palvelujen tuottamista varten. Tietoa ei kuitenkaan tarvitse poistaa, jos se on edelleen tarpeen laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tai vireillä olevan asian takia.

22 §

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettujen salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään oikeudesta saada 20 ja 21 §:ssä tarkoitettuja tietoja tai velvollisuudesta luovuttaa niitä, mainituissa pykälissä tarkoitettuja tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, ulkoministeriölle, ulkomaan edustukseen kuuluville edustustoille, Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandille, valtion erityisrahoitusyhtiölle, patentti- ja rekisterihallitukselle, Maaseutuvirastolle ja Business Finland Oy:lle, jos ne ovat tarpeen tuen tai rahoituksen myöntämisestä ja maksamista, kehittämis- ja neuvontapalvelun tarjoamista, palvelutarpeen arviointia taikka rahoituksen, tukien tai kehittämis- ja neuvontapalvelujen seurantaa, kehittämistä tai ohjausta varten.

4 luku

Tiedot arviointia, seurantaa, kehittämistä ja ohjausta varten

23 §

Tiedot maakunnallisista kasvupalveluista

Maakunnan on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle vuosittain maakunnallisten kasvupalvelujen arviointia, seurantaa, kehittämistä ja ohjausta varten tarpeelliset tiedot palvelujen vaikuttavuudesta ja palvelujen laadusta. Tiedot on toimitettava sähköisesti.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista ja tietojen toimittamistavasta.

24 §

Tiedot julkisesti rahoitetuista yrityksille tarkoitetuista tuista, rahoituksesta sekä kehittämis- ja neuvontapalveluista

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n ja alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:n 4 momentissa tarkoitettujen välittävien toimielinten on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle pyydettyä julkisesti rahoitettujen yrityksille tarkoitettujen tukien, rahoituksen sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen arviointia, seurantaa, kehittämistä ja ohjausta varten tarpeelliset tiedot:

- 1) rahoituksen, tukien sekä kehittämis- ja neuvontapalvelujen vaikuttavuudesta;
- 2) toiminnan ja palveluiden laadusta.

Tiedot on toimitettava sähköisesti.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista ja tietojen toimittamistavasta.

5 luku

Voimaantulo

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä (293/2017).

3.

Laki

turvallisuukselvityslain 37 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvallisuukselvityslain (726/2014) 37 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

37 §

Yritysturvallisuukselvityksessä käytettävät tietolähteet

Yritysturvallisuukselvitystä laadittaessa voidaan käyttää:

2) kasvupalvelujen asiakastietojen käsittelystä annetun lain (/) 20 §:n 2 momentin 5 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja sekä 21 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua henkilöä koskevia 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Elinkeinoministeri Mika Lintilä